

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ZAVITNI DAN U MONOŠTORU

BROJ
653

Subotica, 16. listopada 2015. Cijena 50 dinara

100. OBLJETNICA SMRTI
PAJE KUJUNDŽIĆA

MATO PRINCIP:
SMIRIMO STRASTI!

DONIRANJE ORGANA:
HRVATSKA I SRBIJA

INTERVJU
IGOR ČOLAK

PARLAMENTARNI
IZBORI 2015.

POSTAVITE OGLAS

**JEDNOSTAVNO,
BRZO,
LAKO...**

Svaštara 20. godina sa Vama

POSLOVNI MENIK

2373 Rezultata pronadjeno za Poljoprivredne mašine i pribor

Prvi rezultati

Ime	Cena
Press WELGER AP 41	1.700 €
Fermentatori za kiseli kupus i...	200 €
RAU selvospremač 2.0m	370 €
Bočna faza	300 €
Prodejem skuparu	180 €
Balerina	500 €
Tarap	500 €
Ovoredna sejalica	500 €
Pisatara	500 €
IFT 500 96g servo	2.200 €
prodajem belarusa s-40 u Parlezu	1.200 €
Horva putpa	1.200 €

V.I.P. pristup preko 6265

DAEWOO

www.svastara.rs

www.svastara.rs

VOJVOĐANSKA
Svaštara

AKCIJA!

5G

internet

već od

649 din

KARADORDEV PUT 2.
SUBOTICA
TEL:024/555765
WWW.TIPPNET.RS

SP

Poštovani pripadnice i pripadnici hrvatske zajednice u Vojvodini i Republici Srbiji,

Čast mi je i ove godine u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća čestitati vam jedan od naša četiri praznika - **dan rođenja bana Jelačića**, koji se rodio na današnji dan 16. listopada 1801. u Petrovaradinu.

Ban Josip Jelačić nacionalni je junak, a ukidanjem kmetstva, formiranjem prve hrvatske vlade i raspisivanjem prvih izbora za Hrvatski sabor 1848. godine, politički je utemeljitelj borbe za autonomiju Hrvata u Habsburškoj monarhiji, zbog čega je i simbol borbe za hrvatska prava i demokraciju. Iako poznatiji po vojnom djelovanju, svojim je društvenim angažiranjem beskompromisno ustrajavao na očuvanju hrvatskoga jezika, kulture i tradicije: inicirao je akciju za izgradnju hrvatskog kazališta, podupirao istraživački rad, zauzimao se za hrvatski jezik u upravi i školstvu te je ishodio podizanje Zagrebačke nadbiskupije na nadbiskupiju neovisnu od mađarskih metropolija.

Ban Josip Jelačić danas je, nama Hrvatima u Vojvodini iz koje je i sâm potekao, uzor u borbi za ostvarenje naših manjinskih prava. U želji da ga budemo dostojni, još jedanput svima čestitam naš praznik uz poziv da ga zajednički proslavimo i obilježimo!

Slaven Bačić,
predsjednik HNV-a

**Sвета миса, 17. listopada 2015. године с почетком у 18.00 сати,
у цркви св. Јурја у Петроварадину**

**У 19.30 сати у Амфитеатру на СПЕНС-у у Новом Саду биће одржан пригодан културно-
умјетнички програм, током којег ће се обратити и представници Хрватског националног
вјећа. Након програма биће уприличен домијенак у холу испред Амфитеатра.**

AKTUALNO

Bruxelles

Okrugli stol – Understanding Vojvodina.. 7

TEMA

Presjek stanja jedne grane poljoprivrede na primjeru Antuna Tumbasa iz Tavankuta

U voćarstvu ništa novo 14-15

Donorstvo organa: Iskustva Hrvatske i Srbije

Hrvatska vodeća, Srbija na začelju.. 16-17

INTERVJU

Igor Čolak, osnivač festivala dokumentarnog filma Srem Film Fest

Turizam i ekologija – područja koja povezuju ljude 12-13

SUBOTICA

Zrele godine nisu prepreka za korištenje suvremene informacijske tehnologije

Analogna generacija u digitalnom svijetu..... 18-19

ŠIROM VOJVODINE

Zavitni dan u Monoštoru

Zavjet čuvan više od sedam desetljeća ..24-25

Berba kukuruza u Srijemu

Manja šteta od očekivane..... 26-27

KULTURA

Ciklus hrvatskog filma u Subotici

Suvremeni hrvatski dokumentarci u fokusu..... 32

SPORT

Davorin Kuntić, košarkaš KK *Spartak* iz Subotice**Osjećaj je izvanredan 55**

Izbori

Parlamentarni izbori u Republici Hrvatskoj sve su bliži, pa iz Državnog izbornog povjerenstva apeliraju na građane da provjere jesu li na popisu birača i imaju li vrijedeće osobne iskaznice. Kada su u pitanju birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, kao i prethodnog puta, oni trebaju obaviti prethodnu i aktivnu registraciju birača kako bi mogli pristupiti glasovanju na izborima (o tome detaljniju uputu pogledajte na strani 10. u ovome broju). Popis birača zaključuje se 28. listopada, a potpredsjednica DIP-a **Vesna Fabijančić Križanić** je poručila: »Naravno da će i netko tko nije to napravio do 28. listopada moći dobiti potvrdu za glasovanje i na sam dan izbora.« No, jednostavnije je uraditi to ranije. U svakom slučaju, glasovat će se u subotu i nedjelju, 7. i 8. studenoga, od 7,00 do 19,00 sati u Konzularnom uredu Veleposlanstva RH u Beogradu i u Generalnom konzulatu RH u Subotici. Dakle, svaki hrvatski državljanin u »dijaspori« moći će glasovati ako to želi.

Iskustvo je pokazalo kako je odaziv pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji prilično slab, među najneaktivnijima su se pokazivali svih ovih godina. Neke zamara prethodna registracija, nekima je daleko i predstavlja trošak odlazak u Suboticu ili Beograd. No, možda ove godine dodatni poticaj bude to što se od ove godine i na parlamentarnim izborima uvodi preferencijsko glasovanje. To znači da će moći birati ili stranku ili osobu s imenom i prezimenom. Davanje preferencijskog glasa na ovaj način omogućuje biračima da suprotno volji predsjednika stranke ili koalicijskim dogovorima utječu na redoslijed ulaska u Hrvatski sabor i da tako ostvare puno veći utjecaj na to tko će sjediti u Saboru. S druge strane, kako sada stvari stoje, birači u XI. izbornoj jedinici, to jest Hrvati izvan Hrvatske, moći će birati samo između kandidata, ali ne i između stranaka.

Prema medijskim napisima, za sada samo Hrvatska demokratska zajednica ima svoju listu i za sada su na toj listi bivši ministar za financije i donedavni predsjednik saborskog odbora za Hrvate izvan Hrvatske **Ivan Šuker** (HDZ) i glavni tajnik HDZ-a **Milijan Brkić**. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je pozvao birače da daju potporu upravo ovoj stranci ističući kako su do sada pokazivali više senzibiliteta za probleme Hrvata izvan Hrvatske. Ako ostane kao sada, a tako je i najavio predsjednik Socijaldemokratske partije, Hrvati izvan Hrvatske neće niti moći glasovati za ovu stranku, jer ona neće imati svoje kandidate u XI. izbornoj jedinici. Time je SDP još jednom potvrdio da Hrvate izvan Hrvatske ne smatraju relevantnima niti za Hrvatsku niti za svoju politiku. No, pričekajmo 19. listopada kada se zaključuju izborne liste. Možda se pojavi još neko ime ili stranka. A do tada »uživajte« u predizbornom showu.

J. D.

Novi generalni konzul Velimir Pleša

Velimir Pleša je novoimenovani generalni konzul Republike Hrvatske u Srbiji sa sjedištem u Subotici. Na ovo mjesto je došao iz Mostara, gdje je od 2008. do 2015. godine obnašao dužnost generalnog konzula RH u Bosni i Hercegovini. Od 2000. do 2008. godine bio je zastupnik u Hrvatskom saboru. U to je vrijeme bio i predstavnik u Parlamentarnoj skupštini NATO-a i Skupštini zapadnoeuropskog vijeća u Parizu. Rođen je u Čakovcu 1956. godine, diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

J. D.

Priopćenje za javnost – Odbor za informiranje HNV-a

Privatizacija Radio Subotice, bez obzira na njen ishod, mogla bi ugroziti stečena prava hrvatske nacionalne zajednice u području informiranja, što je u suprotnosti s europskim standardom da se jednom ostvarena prava ne mogu ukidati ili umanjivati – zaključio je Odbor za informiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Kako ni poslije dva privatizacijska kruga nitko nije izrazio zainteresiranost za kupnju najstarijeg elektroničkog medija u gradu, Odbor za informiranje HNV-a je izražava zabrinutost zbog mogućih ozbiljnih posljedica po hrvatsku nacionalnu zajednicu.

Podsjećamo i kako bi i u slučaju uspješne privatizacije *Radio Subotica* mogla ostati bez programa na hrvatskom jeziku, s obzirom da zakonom nisu propisane sankcije za vlasnike medija koji se ne pridržavaju odredbe zakona prema kojoj su obvezni pet godina zadržati postojeću programsku shemu.

Posebno naglašavamo kako informiranje na hrvatskom jeziku nije isključivo dnevno-političko, već da ono mora raspravljati i o pitanjima i temama iz života hrvatske nacionalne zajednice.

Ivan Ušumović,

predsjednik Odbora za informiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća

IZBORNA SKUPŠTINA PODRUŽNICE DSHV-A SONTA – JUŽNO PODUNAVLJE

Željko Pakledinac novi predsjednik

Na izbornoj skupštini Podružnice DSHV-a Sonta – Južno Podunavlje, održanoj 8. listopada u prostorijama MZ Sonta, za novog predsjednika Podružnice jednoglasno je izabran **Željko Pakledinac**. Osim Pakledinca, u odbor Podružnice izabrani su **Andrija Adin, Ivan Majić, Ana Tudor, Renata Kuruc, Stipan Silađev, Mario Jakšić, Aleksandra Pakledinac i Josip Hodak.**

Skupštini su nazočili i gosti – aktualni predsjednik stranke **Petar Kuntić**, kandidat za novog predsjednika **Tomislav Žigmanov** i predsjednik Podružnice Sombor **Antun Borovac**. U obraćanju nazočnima predsjednik Kuntić se osvrnuo na rad stranke u vrijeme njegova tri mandata, obavijestio ih o svojoj neopozivoj odluci da se ne kandidira za novi predsjednički mandat i javno podržao kandidata Tomislava Žigmanova. Žigmanov je u pozdravnom obraćanju najavio smjernice svojega rada ukoliko bude izabran za predsjednika u idućem mandatu. U daljnjem tijeku zasjedanja jednoglasno je usvojeno izvješće o radu Podružnice za razdoblje od 2012. – 2016. godine i plan rada za sljedeće mandatno razdoblje.

BEOGRAD

Konferencija o manjinskim medijima

IV. regionalna konferencija posvećena manjinskim i lokalnim medijima održat će se 5. studenoga u Beogradu, u *Asocijaciji medija Srbije*, pod nazivom *Razvoj medijskih brendova – jesmo li spremni na promjene?*

Konferenciju organiziraju *Magyar Szó, Media Change, Asocijacija medija Srbije, Heror Media Pont, Giacomelli media i Centar za razvoj manjinskih i lokalnih medija* pod pokroviteljstvom Tajništva za kulturu i javno informiranje AP Vojvodine i Delegacije EU u Srbiji i EU Info centra.

Težište ovogodišnje konferencije bit će na temama i razrješavanju dvojbi kako manjinski mediji u Srbiji i regiji razvijaju brendove svojih medija i koliko su menadžmenti medija spremni eksperimentirati sa svojim medija brendom/brendovima.

Na konferenciji će se postaviti i pitanje u kolikoj se mjeri tržište uključuje u proces razvoja manjinskih medijskih brendova i je li vodoravno i okomito povezivanje manjinskih i lokalnih medija – novina jedini izlaz. Sudionici konferencije, renomirani stručnjaci iz Srbije i regije i zainteresirana šira javnost također će imati priliku sagledati medijsku sadašnjicu kroz pokušaj da odgovore na pitanje je li proces promjena u medijima indikator nadvladavanja dominacije politike u životu društva?

Cilj konferencije jest kroz tri panela pod nazivima: *Fizika i metafizika medija – svijet na tacni ili u loncu?* (moderator: **Péter Kokai, Magyar Szó**), *Eksperiment kao ključ razvoja* (moderatorica: **Nataša Heror, Heror Media Pont**) i *Media change* (moderator: **Jurij Giacomelli, Giacomelli media**), kod manjinskih i lokalnih medija unaprijediti razumijevanje za potrebu i nužnost razvijanja novih komunikacijskih strategija prema zajednicama s kojima komuniciraju, prema novoj čitateljskoj publici i prema većinskom narodu i drugim manjinskim zajednicama kako bi ih zainteresirali za događanja u svojoj zajednici.

Prijava na konferenciju <http://www.conference.magjarszo.com/prijavni-list.html>

I. A.

BRUXELLES

Okrugli stol – *Understanding Vojvodina*

Cilj predstavljanja Vojvodine na okruglom stolu je da se kroz prezentacije rada šest profesionalnih ustanova kulture prikaže multikulturalnost Vojvodine

Na manifestaciji Europski tjedan gradova i regija *Otvoreni dani 2015.*, koja se ove godine održava trinaesti put za redom u Bruxellesu (12.-15. listopada), u Europskom parlamentu održan je 13. listopada okrugli stol pod nazivom *Understanding Vojvodina*. Održavanje ovog okruglog stola organiziralo je Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje i Zavod za kulturu vojvođanskih Slovaka, u suradnji s Fondom *Europski poslovi* AP Vojvodine.

Medijator okruglog stola bio je **Franc Bogović**, član Europskog parlamenta, a u debate su se uključili i **Ivan Jakovčić** i **Andor Deli**, poslanici u Europskom parlamentu, kao i brojni drugi gosti koji su došli prisustvovati prezentaciji vojvođanskih institucija kulture nacionalnih zajednica. Sudionike okruglog stola pozdravio je i predsjednik Pokrajinske vlade dr. **Bojan Pajtić**, a u uvodnom dijelu obratio se pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje **Slaviša Grujić**. Prezentaciji su prisustvovali i pokrajinski tajnik za međuregionalnu suradnju i lokalnu samoupravu **Branislav Bugarski** i pokrajinski tajnik za znanost i tehnološki razvoj **Vladimir Pavlov**, navodi se u priopćenju Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje.

Cilj predstavljanja Vojvodine na okruglom stolu je da se kroz prezentacije rada šest profesionalnih ustanova kulture, Srba kao većinskog stanovništva, i tradicionalnih manjinskih zajednica Mađara, Rumunja, Rusina, Hrvata i Slovaka, čiji su jezici i pisma u službenoj uporabi u AP Vojvodini, prikaže multikulturalnost Vojvodine, kroz prizmu očuvanja i unapređenja, ali i prožimanja kulturnog naslijeđa i kulturnog stvaralaštva preko 20 nacija koje u njoj žive.

POTICANJE INTERKULTURNOG DIJALOGA

Tim je povodom u svom izlaganju tajnik Slaviša Grujić rekao: »Autonomna Pokrajina Vojvodina je nacionalno heterogena sredina u kojoj živi preko 20 nacionalnih manjina i koja se uzima kao paradigmatičan primjer multinacionalnosti, multikulturalnosti i multilingvalnosti u Srbiji. Dvanaest od dvadeset nacionalnih vijeća nacionalnih manjina koje postoje u Republici Srbiji imaju svoje sjedište u Vojvodini, u službenoj uporabi u pokrajini je šest jezika – srpski, mađarski, rumunjski, rusinski, slovački i hrvatski. Pokrajinski javni servis – Radio-televizija Vojvodine emitira program

na deset jezika. Skupština AP Vojvodine je zajedno s nacionalnim vijećima nacionalnih manjina osnivač zavoda za kulturu pet nacionalnih manjina s ovog područja, specifičnog oblika manjinske samouprave za očuvanje i unapređenje kulture nacionalnih manjina, koji su jedinstven primjer u okruženju.

Mi u Pokrajinskom tajništvu za kulturu i javno informiranje potičemo interkulturalni dijalog i uspostavljanje stabilnih veza između ovih zajednica, pružamo mehanizme za razmjenu kulturnih sadržaja između pripadnika različitih nacionalnih zajednica. Nama je važan suživot, gdje pripadnici različitih nacija žive i stvaraju jedni s drugima, a ne jedni pokraj drugih. Na godišnjoj razini naše tajništvo sufinancira preko 350 projekata iz oblasti kulture i umjetničkog stvaralaštva 19 nacionalnih zajednica i interkulturalnih projekata u AP Vojvodini, u koje spada izdavaštvo na jezicima nacionalnih manjina, zaštita kulturnog naslijeđa, priprema i izvođenje premijernih predstava i repriza kazališta koja izvođe predstave na mađarskom, romskom, rumunjskom, rusinskom i slovačkom jeziku. Ima 9 profesionalnih kazališta nacionalnih manjina, a sufinanciraju se i tra-

dicionalne manifestacije. Osim toga, financiramo redovitu djelatnost kazališta u Subotici koje ima program na 3 jezika, izdavačke ustanove na mađarskom jeziku, i rad zavoda za kulturu manjina. Sredstva za kulturu nacionalnih zajednica Vojvodine sudjeluju s oko 33 posto u ukupnim sredstvima osiguranim za programe-projekte kulturnog stvaralaštva na godišnjoj razini. U oblasti informiranja Tajništvo izdvaja 67 posto proračuna za medije na jezicima nacionalnih manjina. Financiramo medije na 8 manjinskih jezika, ukupno 22 izdanja«, rekao je Grujić.

PREDSTAVLJENI I ZAVODI ZA KULTURU NACIONALNIH MANJINA

Odlukom Skupštine AP Vojvodine 2008. godine osnovani su zavodi za kulturu vojvođanskih Hrvata, Mađara, Rumunja, Rusina, Slovaka a djeluje i Zavod za kulturu Vojvodine, koji je osnovan 2003. godine s ciljem da njeguje i promovira suvremene kulturne strategije, istražuje mogućnosti primjene i razvoja novih kulturnih modela u Vojvodini, umrežava postojeće institucije kulture i afirmira multikulturalnost, kao privilegij vojvođanskog konteksta.

Predstavnici Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**, vojvođanskih Mađara **Martina Gondi**, vojvođanskih Rumunja **Todor Ursu**, vojvođanskih Rusina **Sergej Tamaš**, vojvođanskih Slovaka **Milina Sklabinski** predstavili su aktivnosti i rad zavoda iznoseći planove i projekte koji su u planu, kao i probleme s kojima se susreću. U ime Zavoda za kulturu Vojvodine i o njegovim aktivnostima govorio je **Dragan Ilić**, projektni menadžer i suradnik za međuregionalnu suradnju.

PARLAMENTARNI IZBORI U REPUBLICI HRVATSKOJ 2015.

Stranke zadovoljne datumom izbora

Neslužbena kampanja u tijeku, a rok za podnošenje izbornih lista je do 19. listopada

Nakon što je predsjednica Republike Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** 5. listopada raspisala parlamentarne izbore za osmi saziv Sabora od samostalnosti Hrvatske, koji će biti održani 8. studenoga, po objavi datuma počeo je teći rok od 14 dana za podnošenje kandidatura za parlamentarne izbore. Najkasnije do ponoći 19. listopada u Državno izborno povjerenstvo moraju prišpjeti prijedlozi lista kandidata za saborske zastupnike, a potom DIP ima rok od 48 sati prihvatiti i objaviti pravovaljane liste za svaku izbornu jedinicu, te zbirne liste pravovaljanih kandidatura. Danom objave zbirnih lista izbornih jedinica, počinje službena izborna promidžba, koja će trajati do ponoći 6. studenog.

Komentirajući za hrvatski *Index* odluku predsjednice Grabar-Kitarović, te procjenu utjecaja odabira upravo ovog datuma na izborni uspjeh najvećih hrvatskih političkih stranaka, analitičar **Anđelko Milardović** je istaknuo kako je dobro da se izbori održavaju što ranije.

»Predsjednica je po svojoj slobodnoj volji odabrala datum i to datum koji paše i oporbi i vladajućima. Možda više paše oporbi, a manje vladajućima, zbog toga što bi još nešto vremena odgovaralo ovima na vlasti, kako bi mogli predstaviti postignuća iz proteklog razdoblja. Ali uzimajući sve u obzir, osobito stanje u društvu i krizu, mislim da je dobro da do izbora dođe što prije, pa da se napetost unutar društva i među društvenim grupama razriješi, da se artikulira u obliku izbora, pa da oni

s najboljim programima i koji ostave najbolji dojam, preuzmu odgovornost za društvo i državu«, rekao je Milardović.

IZBORNE JEDINICE

U deset izbornih jedinica bira se po 14 saborskih zastupnika, dijaspora, tj. birači bez prebivališta u Hrvatskoj biraju tri zastupnika u posebnoj XI. jedinici, a pripadnici nacionalnih manji-

se provode na biračkim mjestima u Hrvatskoj i inozemstvu, u sjedištima hrvatskih diplomatsko-konzularnih predstavništava. Odredit će se i posebna biračka mjesta za birače s prebivalištem u Hrvatskoj, koji se na izborni dan zateknu na službi u oružanim snagama, u mirovnim operacijama i misijama, kao i za članove posade pomorskih i riječnih brodova, te za birače smještene u ustanovama socijalne skrbi i

političkim partnerima osvajali većinu u parlamentu.

Prvi višestranački izbori za Hrvatski sabor održani su u proljeće 1990. godine, kada je država još imala oznaku – socijalistička. U to vrijeme Sabor je bio trodoman, a činili su ga vijeća općina i udruženog rada i Društveno-političko vijeće. Uvjerljivu pobjedu, većinu u sva tri vijeća osvojio je HDZ.

Na parlamentarnim izborima, odnosno izborima za Zastupnički dom u kolovožu 1992. godine, pobijedio je ponovno HDZ, kao i na sljedećim izborima u jesen 1995. godine. Uslijedili su parlamentarni izbori u siječnju 2000. godine, kada pobjeđuje koalicija šest stranaka predvođena SDP-om i HSLS-om, a HDZ odlazi u oporbu. Ta se stranka ponovno vraća na vlast u studenom 2003. godine, a zatim pobjeđuje i na izborima u jesen 2007. godine. U prosincu 2011. godine vlast na parlamentarnim izborima osvaja SDP-ova koalicija, a HDZ ponovno odlazi u oporbu.

KAKO ĆE STRANKE VODITI KAMPANJU

Predsjednik HDZ-a **Tomislav Karamarko** je izjavio da je jako zadovoljan 8. studenim, kao datumom izbora, jer se Hrvatska što prije treba riješiti agonije u kojoj se sada nalazi.

»Zemlja je u agoniji, gospodarstvo propada, ljudi se iseljavaju, sve je manji broj radnih mjesta, imamo sada imigracijsku krizu i moramo reći dosta«, rekao je Karamarko u izjavi za hrvatske medije.

na osam zastupnika u posebnoj XII. izbornoj jedinici. Saborski zastupnici biraju se neposredno, tajnim glasovanjem na mandat od četiri godine. U 11 izbornih jedinica saborski zastupnici se biraju po proporcionalnoj zastupljenosti i preferencijskim glasovima. Na izborni dan birači će moći glasovati samo za jednu kandidacijsku listu, s tim da će na njoj po prvi put moći zaokružiti i kandidata kojem daju prednost pred ostalima, odnosno kojega preferiraju (preferirani glas). U XII. manjinskoj izbornoj jedinici izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova.

Pravo biranja na parlamentarnim izborima imaju svi punoljetni hrvatski državljani. Izbori

birače lišene slobode.

Liste za izbor saborskih zastupnika mogu predložiti jedna politička stranka, koalicija stranaka i birači, dok kandidate za saborske zastupnike nacionalnih manjina predlažu političke stranke, birači i udruge nacionalnih manjina. Ustavnost i zakonitost parlamentarnih izbora nadzire Ustavni sud.

VIŠESTRANAČKO ISKUSTVO MODERNE HRVATSKE

Iskustvo moderne Republike Hrvatske s višestranačjem je kratko, samo četvrt stoljeća. U tom razdoblju ključnu ulogu u političkom životu imali su HDZ i SDP koji su samostalno ili s

Neslužbena kampanja vodi se već mjesecima, a HDZ upravo ponovno obilazi sve izborne jedinice i predstavlja svoj izborni program. Nakon toga slijedi ona prava, politička kampanja u kojoj će mobilizirati svoje biračko tijelo. I u tom dijelu njihove kampanje bit će prisutne i gospodarske poruke, jer je gospodarstvo temelj njihova programa, ali će sigurno biti i onih koje su usmjerene protiv političkih suparnika. Kako se najavljuje iz Središnjice HDZ-a, u tom dijelu kampanje imat će skupove u najvećim gradovima, a završni skup će biti najvjerojatnije u Ciboni.

Tomislav Karamarko je i u Karlovcu, na nedavnom izbornom skupu za VII. izbornu jedinicu, predstavio predizborni program *Domoljubne koalicije* – Gospodarski rast, održivi razvoj i zapošljavanje: 5+ Hrvatska, i istaknuo da je ultimativni cilj

domovinski zavjet *Domoljubne koalicije* snažno pokrenuti gospodarstvo.

»Podignut ćemo BDP godišnje za po pet posto, a iz fondova Europske unije, u sljedećem mandatu do 2019. godine, povući će se najmanje pet milijardi eura. S umanjnjem porezne presije omogućit će se mnogobrojne investicije. Snažno će se ulagati u prometnu i drugu infrastrukturu, u drugu tunelsku cijev kroz Učku, navodnjavanje, modernizaciju željezničke pruge i u modernizaciju luka. Gorski Kotar, Žumberak, Kordun i drugi naši zavičaji, bit će također izravno i neizravno obuhvaćeni investicijama, a njihova će se vlast posvetiti i jačanjem odnosa s Hrvatima u BiH«, rekao je Karamarko, dodavši kako neće dopustiti da se Hrvate dijeli i da se one izvan domovine zanemaruje. Uz tvrdnju da će obiteljska

politika biti jedan od stupova njihove politike, potvrdio je da će obitelji za svako novoorođeno dijete dobiti po tisuću eura, što je po Karamarkovim riječima, investicija države u budućnost.

U hrvatskim medijima prenijeti su i komentari drugih brojnih političkih stranaka i koalicija kojima se izražava zadovoljstvo datumom izbora, a hrvatski premijer i predsjednik SDP-a **Zoran Milanović** je izjavio da je njegova koalicija spremna za izbore. Na pitanje kakvu kampanju očekuje, rekao je: »Hrvatska raste i nema povratka na staro«.

Na nedavnom stranačkom predizbornom skupu u Slavonskom Brodu, Milanović je ponovio kako je Hrvatska »danas uređenija, nego ikada u ovih 25. godina, s vladavinom prava«, a filozofiju HDZ-a usporodio s cajkama. »Cajke su za mene pojam švercanja i filozofije

u kojoj se pjesma može napisati za pet minuta i svatko tko se dere može biti pjevač. To je filozofija HDZ-a«.

Posebno organiziranog predstavljanja izbornog programa koalicije Hrvatska raste neće biti. U SDP-u su odlučili da neće organizirati svečane prezentacije, kao što su to učinili u Domoljubnoj koaliciji, već su svoj program u cijelosti objavili na webu. Taj program je podlozan raspravi i sugestijama građana, tako da svi oni koji imaju kompjutore i internet priključak mogu sudjelovati u javnoj raspravi. Program sadrži sedam ključnih cjelina, koje čine gospodarski rast i poboljšanje poslovne klime, standard i socijalna sigurnost, javni sektor, obrazovanje, infrastruktura, očuvanje okoliša, te regionalni razvoj i decentralizacija.

Z. Sarić

SLUŽBENI POSJET GRABAR-KITAROVIĆ MAĐARSKOJ

Očuvati strateški važne prijateljske odnose

Predsjednica **Kolinda Grabar-Kitarović** prošloga je tjedna, 7. listopada, na poziv predsjednika **Jánosa Adera** bila u službenom posjetu Mađarskoj. Uz njega, razgovarala je i s premijerom **Viktorom Orbánom**, te s predsjednikom Nacionalne skupštine **Lászlóm Kövérom**.

Hrvatska predsjednica se sastala na samom početku svog posjeta s predsjednikom parlamenta Kövérom. Na sastanku je istaknuto kako su Hrvatska i Mađarska dvije prijateljske države bogate povijesti i zajedničke budućnosti u Europskoj uniji. Uslijedio je sastanak s predsjednikom Aderom, nakon kojega su u zajedničkoj izjavi na konferenciji za novinare izrazili jedinstveno stajalište o bliskoj povezanosti Hrvatske i

Mađarske, koje dijele ne samo višestoljetnu povijest, nego i budućnost, kao dvije susjedne države, članice NATO saveza i Europske unije.

»Na žalost, u posljednje vrijeme naši su odnosi zasjenjeni snažnom retorikom oko migrantske krize«, rekla je predsjednica i dodala kako se s predsjednikom Aderom složila kako to ne smije ostaviti trajnog traga na odnose između dvije države i da se trebaju očuvati strateški prijateljski odnosi Mađarske i Hrvatske. Glede migrantske krize, dvojice predsjednika su poručili da doista treba pomoći onim ljudima koji stvarno trebaju pomoć, dakle izbjeglicama, a ne ekonomskim migrantima. Također su se složili da treba bolje čuvati i nadzirati granice, te da je to jedan od

ključnih problema rješavanja ove situacije.

»U povijesti je između Mađara i Hrvata bilo toliko problema da bismo time mogli napuniti knjigu. Međutim, Mađare i Hrvate povezuje toliko toga da bi to moglo napuniti cijelu jednu knjižnicu«, citirao je **Krležu** predsjednik Ader, ocijenivši kako je »upravo ta konstatacija bit svega«.

Predsjednica Grabar-Kitarović je zahvalila Mađarskoj na iskrenoj potpori Hrvatskoj, kako u vrijeme Domovinskog rata, tako i za vrijeme cijelog procesa pristupanja Hrvatske Europskoj uniji.

Tijekom posjeta, predsjednica Grabar-Kitarović razgovarala je i s premijerom Orbánom, nakon čega je izjavila da je postignut dogovor o povratku hrvat-

skog vlaka na teritorij Hrvatske. Riječ je o vlaku HŽ-a kojim su 18. rujna dovezeni migranti do mađarsko-hrvatske granice, a zadržala ga je mađarska policija. Nakratko je zadržala i hrvatske policajce te strojovođe, no svi su ubrzo pušteni, dok je vlak zaglavio na kolodvoru u gradu Magyarbolyu. Nakon sastanka s Orbánom, sutradan se dogodio povratak vlaka, koji je stigao u Osijek.

Po završetku službenog posjeta predsjednice Grabar-Kitarović Mađarskoj, mađarski mediji su prenijeli izjavu **Jánosa Lázára**, šefa kancelarije mađarskog premijera, da će Mađarska u roku od sedam dana donijeti odluku hoće li zatvoriti granicu s Hrvatskom, kako bi zaustavili masovni priliv migranata.

Z. S.

VELEPOSŁANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE

KONZULARNI ODJEL - B E O G R A D

Kneza Miloša 82, 11000 Beograd, Republika Srbija

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Srbiji, daje sljedeću

OBJAVU O BIRAČIMA

Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor održat će se u subotu 7. i u nedjelju 8. studenoga 2015. godine od 7.00 do 19.00 sati u Konzularnom uredu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, Kneza Miloša 82/I. kat i u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, Maksima Gorkog 6.

SVI BIRAČI OBVEZNI SU PROVESTI PRETHODNU I AKTIVNU REGISTRACIJU BIRAČA KAKO BI MOGLI PRISTUPITI GLASOVANJU NA IZBORIMA I to:

Birači s PREBIVALIŠTEM u Republici Hrvatskoj koji će se zateći u inozemstvu na dane održavanja izbora trebaju obaviti PRETHODNU registraciju

Birači koji NEMAJU PREBIVALIŠTE u Republici Hrvatskoj trebaju obaviti AKTIVNU registraciju

Birači koji posjeduju e-osobnu iskaznicu s prebivalištem u Republici Srbiji, ne moraju se aktivno registrirati

REGISTRACIJA BIRAČA OBAVLJAT ĆE SE, OVISNO O MJESTU GLASOVANJA, U VELEPOSŁANSTVU REPUBLIKE HRVATSKE U BEOGRADU (KONZULARNI URED) I GENERALNOM KONZULATU REPUBLIKE HRVATSKE U SUBOTICI.

ROK ZA POSTUPAK PRETHODNE I AKTIVNE REGISTRACIJE BIRAČA ISTJEĆE 28. LISTOPADA 2015. GODINE

Državljanima Republike Hrvatske mogu obaviti uvid u registar birača, temeljem svog OIB-a ili MBG i prezimena na internetskoj stranici Ministarstva uprave <https://uprava.gov.hr>

Na navedenoj stranici dostupni su i obrasci potrebni za aktivnu i prethodnu registraciju.

Zahtjevi za aktivnu i prethodnu registraciju podnose se OSOBNO u Konzularnom uredu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu i Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici i to radnim danom od 9.00 do 16.30 sati, a mogu se podnijeti i putem fax-a i e-mail adresa navedenih u ovoj objavi.

Zahtjev treba sadržavati ime i prezime, datum i mjesto rođenja, adresu prebivališta te kontakt telefon ili e-mail adresu. Zahtjev se vlastoručno potpisuje, a uz njega se prilaže preslika važeće identifikacijske isprave.

Za sve informacije možete se obratiti:

Veleposlanstvu Republike Hrvatske, Konzularni ured, Beograd, Kneza Miloša 82/I. kat

Tel. (011) 3679 140; fax (011) 3613 566 ili na e-mail crocons.beograd@mvep.hr

Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, Maksima Gorkog 6

Tel. (024) 656 900; 656 907; fax (024) 556 158 ili e-mail: gkrh.subotica@mvep.hr

MATO PRINCIP, PREDSEDNIK POVJERENSTVA HNV-a ZA UPIS U POSEBAN POPIS BIRAČA

Rad na terenu i informiranje

U Stanišiću je u subotu, 10. listopada, održana 3. sjednica Povjerenstva HNV-a za upis u poseban popis birača. Jedinstvena ocjena svih prisutnih članova Povjerenstva je da u narednom razdoblju treba pojačati aktivnosti na upisu pripadnika hrvatske zajednice u poseban popis birača. U tom poslu članovi Povjerenstva očekuju potporu HNV-a i suradnju, kao što su kontakti s nadležnim Ministarstvom, kako bi se točno znao podatak koliko trenutačno ima upisanih u poseban popis birača, pa do vođenja i izrade zapisnika sa sjednice Povjerenstva. Ta suradnja, kako su ocijenili članovi Povjerenstva, do sada nije postojala. Članovi Povjerenstva inzistirat će i na suradnji s medijima u kampanji za upis u poseban popis birača. Cilj je jasan – potaknuti Hrvate da se upišu u poseban popis birač, a to se najbolje može učiniti radom na terenu, direktnim kontaktima i obilaskom svih sredina u kojima žive Hrvati, bez obzira na to koliki je taj broj, naravno uz potporu HNV-a, DSHV-a i udruga. Domaćin 3. sjednice Povjerenstva bilo je Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor*. Ovu sjednicu iskoristili smo za razgovor s predsjednikom Povjerenstva **Matom Principom** iz Beograda.

Na čelu ste Povjerenstva koje ima nimalo laku zadaću, a to je upis pripadnika hrvatske manjinske zajednice u poseban popis birača, kako bi se do narednih izbora prikupio dovoljan broj upisanih birača, koji bi omogućio da se i izbori za HNV održavaju neposredno, a ne putem elektorske skupštine, kao što je to bio do sada slučaj. Što ste konkretno do sada uradili?

Sjednica u Stanišiću bila je naša treća sjednica i istaknuo bih da smo jednu od te tri sjednice održali u Nišu i naš cilj je da obidemo što više gradova u Srbiji, da bi ljudima dali poticaj da se upišu u poseban popis birača. Rezultat našeg posjeta Nišu je osnivanje udruge Hrvata i to je prvi puta da se na ovakav način organiziraju Hrvati u tom djelu Srbije. Mislim da će osnivanje udruge u Nišu doprinijeti povećanju broja onih koji će se upisati u popis birača. Važno je upisati se u poseban popis birača, jer nam nedostaje oko 5.000 potpisa da bi naredni izbori za HNV i u našoj manjinskoj zajednici mogli biti neposredni. Zato apeliram na sve Hrvate da se slobodno upišu u poseban popis birača. Po mom mišljenju, još uvijek je prisutan strah, to i starost pripadnika naše zajednice razlogom su slabijeg interesa za upis. Na nama je sada motivirati ljude i naše Povjerenstvo radit će na tome.

Kako se čulo na sjednici Povjerenstva u Stanišiću, želite obići sva mjesta u kojima ima Hrvata, jer upravo je taj direktni kontakt ljudima najbolji poticaj. Glede toga, kakvi su vam daljnji planovi?

Hrvata ima u Jagodini, Smederevu, Valjevu i mi ćemo

otići i tamo, kao i u mjesta u Vojvodini u kojima u manjem broju žive Hrvati. Upravo su najmanje za upis zainteresirani u onim sredinama gdje su Hrvati brojčano najmanje i zastupljeni. Možda nisu dovoljno informirani. Zato ih želimo kroz suradnju s našim medijima obavijestiti o značaju upisa i o načinu na koji se to može uraditi. Na konstitutivnoj sjednici Povjerenstva istaknuli smo namjeru da u Beogradu otvorimo poseban ured gdje bi se građani mogli prijaviti za upis u poseban birački popis, ali to još nismo realizirali. Podnijeli smo nekoliko zahtjeva Gradu i Republici radi osiguravanja prostorija, razgovarali smo s gradonačelnikom Beograda, ali to još uvijek nije riješeno, zapravo nismo do sada dobili nikakav odgovor.

S obzirom na to da je ovo Povjerenstvo tijelo HNV-a, kakva je suradnja i potpora od strane ove krovne organizacije Hrvata?

Ukoliko smijem kazati, ja sam od te suradnje očekivao više. Očekujemo pomoć prije svega oko izrade zapisnika, ukoliko ta potpora izostane, morat ćemo sami nekoga angažirati i platiti za to. Cilj nam je isti i mislim da suradnja može biti samo korisna. Naše povjerenstvo zacrtalo je cilj da prikupi dovoljan broj birača za neposredne izbore. Mi jesmo ozbiljni i odgovorni ljudi, ali ne možemo to sami uraditi. Osim potpore HNV-a potrebna nam je i potpora ljudi u, da tako kažem, bazi i zato nam je i želja da obidemo što više mjesta u kojima ima Hrvata. Hajde da čujemo i probleme tih ljudi, koji su prije svega socijalnog karaktera, jesu li nezaposleni zato što

su obilježeni, zašto mladi odlaze u Hrvatsku, Njemačku ili drugdje. Ne bi to trebalo raditi samo naše povjerenstvo, već i drugi iz naše zajednice, i zato nam treba bolja povezanost s HNV-om. Nije Hrvatsko nacionalno vijeće samo za Vojvodinu, već i za Hrvate izvan Vojvodine i to je moja najveća zamjerka.

Spomenuli smo i dalje prisutan strah kod ljudi. Kakav je vaš dojam – jesu li ljudi zbog svih dešavanja koje smo prošli i dalje uplašeni?

Sve je to posljedica političkih dešavanja, koja uvijek poremete odnose. Taman kada pomislimo da smo krenuli korak naprijed, ponovno se nešto desi i ponovno samo na početku. Ostavimo prošlost, naravno ne smijemo je zaboraviti, ali hajde da gledamo naprijed na suživot sa susjedima s kojima živimo. Hajde da ne gledamo Hrvate kao ustaše, da jednom prekinemo s tim i da krenemo nekim novim putovima.

Živjeli ste i radili u Francuskoj. Što je Vas osobno motiviralo da se poslije povratka iz inozemstva aktivirate u radu hrvatske zajednice?

Htio sam nešto uraditi za našu zajednicu i zato sam prihvatio rad u ovom Povjerenstvu. Svi mi smo ovdje volonteri i želimo uraditi nešto dobro. Ima puno svađa među nama, a nas je malo. Ne trebaju nam te svađe, već jedinstvo. To je moj apel. Hajde da smirimo strasti i da radimo za isti cilj. Koliko ću uspjeti u tome, ne znam. Bio sam uspješan u svom poslu, pa se nadam da ćemo mi u ovom Povjerenstvu ostvariti ciljeve koje smo zacrtali.

Z. Vasiljević

IGOR ČOLAK, OSNIVAČ MEĐUNARODNOG FESTIVALA DOKUMENTARNOG FILMA TURIZMA I EI

Promičemo kulturno naslijeđe regije, ali i cijelog planeta, kao osnovu za razvoj turizma. Ekološkim temama utječemo na svijest stanovništva o potrebi poštovanja i čuvanja prirode. Turizam i zaštita životnog okoliša su područja koja povezuju ljude, baš kao što i naš festival povezuje autore filmova na koje smo, nadam se, gostoprimstvom ostavili snažan dojam, kaže Igor Čolak

Turizam i ekologija – područja koja povezuju ljude

Razgovor vodila: Suzana Darabašić

Igor Čolak je 1988. godine na VTŠ FTN Novi Sad stekao zvanje elektroinženjera, a već 1990. godine počeo je raditi u elektroničkim medijima kao tehnički direktor. Sljedećih petnaest godina radi kao radijski i televizijski voditelj na mnogim radijskim i televizijskim postajama u Srbiji i Bosni i Hercegovini. Kao dopisnik radio

je za RTV Vojvodine i TV Super Subotica. Član je Udruženja novinara Srbije, a 2003. godine osniva svoju produkcijsku kuću *Bubamara Production*. 2013. godine osniva *Srem film fest*, temeljem čega u Splitu dobiva nagradu European Federation Tourist Pressa za doprinos razvoju turizma u Europi. Igor živi i radi u Srijemskoj Mitrovici,

a autor je i više dokumentarnih i korporacijskih filmova. Ove je godine u Vrdniku održan treći po redu Međunarodni festival *Srem film fest*, pa je to bila prilika za razgovor s njim o samoj ideji osnutka ovog festivala, kao i o mogućnostima da se ekološkim temama utječe na svijest stanovništva o potrebi poštovanja i čuvanja prirode.

HR: Kako je potekla ideja o osnivanju Festivala dokumentarnog filma *Srem film fest*?

Ideja je potekla na festivalu koji se zove *Jahorina film fest* 2012. godine, kada sam radio kronike za Televiziju Bosne i Hercegovine i Televiziju Republike Srpske shvatio u stvari što je suština ovakvog festivala. Osnova za razvoj turizma jest kulturno naslijeđe i ekološki interesantne destinacije s aspektom turizma. Nakon boravka na *Jahorina film festu*, kada sam došao u Srijem, shvatio sam kako Srijem ima iznimno veliki potencijal kada je u pitanju turizam, ali da se jako malo o tome zna. Malo o tome znaju potencijalni turisti, ali i mještani Srijema. Ja ću vas samo podsjetiti kako je prva zaštićena regija u svijetu Yellowstone

I EKOLOGIJE SREM FILM FEST

park, za kojega skoro svi dobro znamo i kroz edukaciju, ali i kroz filmove, pa čak i kroz crta-ne filmove. A druga zaštićena regija u svijetu, a prva u Europi je Obedska bara. To ne znaju čak ni stanovnici Srijema koji žive na ovom podneblju zaštićene regije i mislim kako osim tog ekološkog blaga imamo iznimno veliko kulturno bogatstvo naslijeđe. Zbog nedostatka publiciteta, zbog nedostatka i nedovoljno razvijenog turizma, nama su ekološki interesantne destinacije i kulturno naslijeđe uglavnom opterećenje na razini proračuna. A razvojem turizma, kulturno naslijeđe i sve ostalo što uz to ide, ne samo što će biti dovoljni sami za sebe nego će biti zamajac cijelog društva, moći će se održavati od toga, da se rade razna istraživanja, da se unapređuje zaštita, a isto će se tako i druge ljudske djelatnosti koje imaju veze s infrastrukturom, smještajem, hranom, moći realizirati.

HR: Gdje je održan prvi Srem film fest i koliko je bio uspješan?

Prvi Srem film fest je održan u Šimanovcima u kompleksu Europa i tada smo shvatili, sudeći po medijskoj potpori, s obzirom da se radilo o jako mladom festivalu, da smo uspjeli. Potporu smo dobili i od Republike, Pokrajine i lokalne samouprave, mada ne u dovoljno ozbiljnoj i dobroj mjeri, ali ipak su razumjeli. Tada nam je nedostajalo još sredstava da bismo podignuli razinu festivala. Jer, festival se može organizirati na različitim razinama i pitanje je njegove učinkovitosti. Skup festival ne mora značiti da je skup ako umije svoju svrhu i misiju obaviti u potpunoj mjeri, onda nije skup. A ako imate festival koji je jeftin, a apsolutno bez ikakvih rezultata, onda je skup. Tako smo se iz tog razloga odlučili za ovu percepciju.

HR: Na festivalu je bio veliki broj zemalja sudionika, čak 35 zemalja

s pet kontinenata. Je li vidljivo povećanje broja sudionika od kada je održan prvi festival u Šimanovcima?

I prošle je godine bio veliki broj sudionika. Međutim, ove se godine ne radi samo o porastu kvantiteta, nego kvalitete. U jednom smo trenutku bili izbornik festivala gospodin **Vladimir Perović** i ja u nedoumici, treba li povećavati broj filmova, s obzirom da je preko 300 filmova bilo prijavljeno, ili ići na kvalitetu. Odlučili smo se za drugu varijantu. Dakle, 35 zemalja je približno isti broj kao i prošle godine, ali smo se zadržali okvirno na 50-60 filmova s tim što smo podigli, sportski rečeno, ljestvicu puno više kako bismo imali što kvalitetnije filmove i da bismo što više zemalja predstavili. Mi smo osuđeni na produkcije manje razvijenih zemalja. Nismo ni svjesni koliko gledamo filmove iz koliko malo zemalja. Vjerujte mi da je vrlo interesantno gledati film iz Nigerije, iz Indonezije, Egipta, jer dobivamo drugačiji pogled na svijet, drugačiju sliku planeta nakon jednog ovakvog festivala i svi počinjemo razmišljati globalno. Ali, zaštita životnog okoliša doista jest globalna, kao i kulturno naslijeđe koje ima veliku vrijednost. Jer to više nije vlasništvo nekog društva, općine, države, nego je to vlasništvo civilizacije kompletne, ljudskog društva.

HR: Na ovaj način lijepa suradnja sa susjedima iz Republike Hrvatske, s hrvatskim dijelom Srijema, koji su i ove godine sudionici festivala. Kako je došlo do te suradnje i koliko je ona važna s obzirom da se festival osim u gradovima Srijema, održava i u nekoliko gradova u Republici Hrvatskoj?

Suradnja sa susjedima iz Republike Hrvatske je jednostavno bila logična stvar. Ovaj je festival specifičan po tome što između ostalog pravi promidž-

bu i regije u kojoj se održava. Ovo je regija koja se prostire u dvjema državama, u Srbiji i u Hrvatskoj. Sama ekologija ne priznaje granice iz jednostavnog razloga što to nije nikako lokalna stvar, već globalna, a i kulturno naslijeđe koje je vrijedno nije više lokalna stvar već globalna. Tako da sam predložio suradnju **Ivici Klemu**, a on je na moje veliko iznenađenje u startu prepoznao suštinu festivala i jako me je to obradovalo. Ispoštovali su sve što smo se dogovorili, a obradovali su me i što su došli u Vrdnik na svečano otvorenje festivala. Isto tako imamo sjajnu podršku i u Iloku. A što se tiče Vukovara i Muzeja vučedolske kulture koji je osnovan prije samo nekoliko mjeseci, mislim kako sam dobio potporu kada sam se pojavio tamo nakon svih pregovora i kada sam se našao na lokalitetu pokraj Muzeja, gdje sam promatrao iskapanja. Tada je ravnateljica pitala tko sam i mislim da je tog trenutka »kliknula« ta suradnja, jer se to i njoj jako svidjelo. I na moj prijedlog pristala je da u Muzej vučedolske kulture dovedem goste festivala iz 35 zemalja, što joj se jako svidjelo.

Trenutačno u okviru UNESCO Global Geoparks Networka postoji 111 priznatih geoparkova, od kojih je 64 u Europi. Činjenica je da Srbija nema ni jedan teritorij koji je partner s European Geoparks Networkom. Od susjednih zemalja Hrvatska ima jedan, Mađarska jedan, Rumunjska jedan i Slovenija dva. Temeljem raspoloživih saznanja i dokumentacije, zaključeno je kako treba pokrenuti aktivnosti na uspostavljanju Geoparka Đerdap i Geoparka Fruške gora. Cilj Srem film festa je između ostalog i promidžba geoparkova.

Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životnog okoliša je pokrenulo ideju za osnutak geoparkova Srbije. Trenutačno se

radi o ideji Geoparka na lokaciji Fruške gore i ono što je mene obradovalo kada je u pitanju ovo ministarstvo i sama ideja geoparkova bilo je, bi li Srem film fest mogao promicati ideju geoparkova. Dobili smo potvrđan odgovor i smatram kako je to upravo potvrda dobrog kretanja Srem film festa, kada različite ideje, različite razine vlasti prepoznaju što Srem film fest može uraditi za dobrobit općeg društva. Geoparkovi su vrijednosti u okviru nekog zaštićenog teritorija. Tu se radi o klisurama, o vodopadima itd. A krajnji cilj je zaštita geoparkova pod UNESCO-om, što je velika stvar.

HR: Veći dio života radili ste kao radijski i televizijski voditelj. Bilo bi zanimljivo da nam ispričate kako ste se tijekom svoje profesije našli u sferi dokumentarnog filma i jednostavno da nam objasnite sponu tih dviju stvari u vašoj profesiji.

Ja sam elektroinženjer po struci, ali sam radio kao tehnički direktor u elektroničkim medijima, a vremenom su me zbog mog glasa angažirali da radim za radio i televiziju, točnije za petnaestak televizija u regiji. Novinarski prilog ili neka novinarska forma nema toliko veliku snagu kao što je recimo jedan festival, jedan dokumentarni film. Ima trenutačnu uporabu i vrlo malo novinarskih priloga ima neku dužu, produženu svrhu. Ovo što radim na Srem film festu je jedan smjer kretanja čovječanstva kojem sam se ja slobodno mogu reći pridružio i tom kretanju ljudi koji postaju svjesni da je ovo jedan jedini naš planet, da su svi ljudi jednaki, da su univerzalne vrijednosti – univerzalne vrijednosti, da je turizam šansa nas koji nismo razvijeni, i da na neki način dođemo na neku granu koja osigurava pristojan život, a pri tom radimo pozitivne i humane stvari.

PRESJEK STANJA JEDNE GRANE POLJOPRIVREDE NA PRIMJERU ANTUNA TUMBASA IZ TAVANI

U voćarstvu ništa novo

*»Ništa novo« u slučaju Tumbasa izgleda ovako: rod voća – od čega jabuke čine 90, a breskve 10 posto proizvodnje – na 16 jutara prepolovljen je u odnosu na prošlu godinu, a cijena ista, i za jabuke i za breskve 30 eurocenti za kilogram * Većim voćarima tržište u Rusiji je poput »Zemlje Dembelije« * Do radne snage sve je teže doći*

zumijeva rjeđe zasade, napose na slabobujnim podlogama. Za mreže, kojih nema na svom voćnjaku, kaže kako one služe prije svega kao dobra zaštita od tuče, ali ne i od ožegotina plodova. Što se sustava za natapanje tiče, kaže da se bez njega ne može zamisliti suvremeno voćarstvo. Kod njega su, kaže, na jačim podlogama prisutni tifoni, a na slabije bujnim sustav »kap po kap«.

Tijekom 17-18 godina, koliko se bavi voćarstvom, za Tumbasa je postalo i uobičajeno korišćenje usluga stručnjaka. Kada je

đu 20 i 22, dok je kod breskve nešto manji. Također, kaže on, na temelju rezultata dobivenih analizom zemljišta određuje se i vrsta mineralnih gnojiva koja se svake godine upotrebljava. Osim umjetnih, Tumbas kaže kako s vremena na vrijeme koristi i stajsko gnojivo koje je zbog svojih prirodnih svojstava dragocjeno za svako zemljište.

STARO ZA NOVO

U slučaju tržišta prije bi se mogla upotrijebiti deviza »staro

U voćarstvu, pa tako i u proizvodnji jabuka i bresaka, ništa novo.

Ova tvrdnja **Antuna Tumbasa** iz Tavankuta – koja svojom formom predstavlja parafrazu naslova glasovitog **Remarkovog** romana – u suštini bi se mogla primijeniti i na sve ostale grane poljoprivrede, a ako ćemo i šire, onda i na sve ostale segmente društva. Recimo, nastavak poticaja za biljnu proizvodnju ili refakcija za naftu, odnosno umjetna gnojiva ni od korova, a poljoprivrednici – koji su i za mnogo parcijalnije stvari znali pripremiti prosvjedima (otkupne cijene pšenice, suncokreta, maline, mlijeka ili svinja) – šute. Baš kao što šuti i većina društva, zadovoljna sve uočljivijim napretkom, a koji će tek uslijediti nakon što sazriju prvi plodovi

stranih investicija posijanih u zemljište i u vodu.

KLIMA VRAĆA NA STARO

»Ništa novo« u slučaju Tumbasa izgleda ovako: rod voća – od čega jabuke čine 90, a breskve 10 posto proizvodnje – na 16 jutara prepolovljen je u odnosu na prošlu godinu, a cijena ista (i za jabuke i za breskve 30 eurocenti za kilogram). Razlozi za to su također stari: vremenske prilike ovoga ljeta s dva-tri sušna i tropski topla razdoblja ostavila su posljedice i na rod i na kvalitetu voća, napose jabuke. Tumbas u razgovoru za *Hrvatsku riječ* kaže kako su klimatske promjene iz godine u godinu sve uočljivije, dodajući da će se zbog toga voćari vrlo brzo morati vratiti na stare uzgojne oblike, što podra-

FUNTAŠICE

Osim klupskih, Tumbas kaže da u svom voćnjaku ima sve druge sorte jabuka koje suvremeno tržište traži. Međutim, i pored najboljih osobina koje nude »ajdared«, »mucu« ili neka druga sorta, on kaže kako mu je velika želja posvetiti se i uzgoju starih sorti voća, onako »za sebe«. Ističući kako stare sorte voća (spomenimo samo neke: jabuke »funtashice« ili »jonotanke«, kruške »császár körte« ili »nacike«, »kašave šljive«, »majoške trišnje«...) postaju sve atraktivnije na tržištu, Tumbas kaže kako i ta vrsta proizvodnje zahtijeva velika ulaganja i mnogo vremena kog on za sada – nema.

riječ o tretmanima, sugovornik kaže kako se kod jabuke broj špricanja godišnje kreće izme-

za novo«. Naime, kako već odavno ne postoji jači organizirani otkup domaćih prerađivača,

INKUTA

većim voćarima tržište u Rusiji je poput »Zemlje Dembelije«. Tumbas, koji je i član Upravnog odbora »Voćka« iz Tavankuta kaže kako najveći dio proizvedenog voća preko ove zemljoradničke zadruge završi upravo na tom tržištu. Za razliku od već spomenutih klimatskih promjena, on je zadovoljan kako to funkcionira, posebno isti-

odnio. Poučeni takvim iskustvima, kaže Tumbas, i domaći su se proizvođači izvještali, pa svoje voće prodaju isključivo poznatim i provjerenim kupcima. Međutim, i pored toga, on kaže kako samo »Voćko« svake godine ostane uskraćen za 10 do 15 tisuća eura koje im ruski kupci nisu platili. Ni obraćanje odvjetničkim komorama koje se bave

zemljoradnička zadruga takvim stvarima nikada nije bavila niti će se baviti.

STARO ZA NOVO – 2

Već odavno »stara priča« je i ona koja se tiče radne snage. Tumbas kaže kako je do nje sve teže doći, pa je već godinama unazad posve normalno da u

kaže on, teško je doći do kvalitetne radne snage među kojima bi se našli oni na koje bi se domaćin mogao osloniti u samoj organizaciji posla. Inače, sama berba jabuka u sezoni traje oko šest tjedana, naravno pod uvjetom da su vremenske prilike pogodne za to. Što se rezidbe voća tiče, on kaže da je tu nešto lakše, jer se upravo zbog duljine ovog posla (i nekoliko mjeseci) ti problemi lakše prevladavaju.

I pored toga što je domaći otkup voća već odavno »stara priča«, Tumbas kaže da plodovi koji svojom kvalitetom ne zadovoljavaju standarde tržišta u Rusiji također bez problema nađu svog kupca. Kako navodi, industrijsko voće, od čega najveći dio čine jabuke, 21 član »Voćka« nosi u zadrugu otkuda se ono dalje distribuira u Mađarsku i Austriju. Takvo voće, kaže sugovornik, može se prodati »u neograničenim količinama«, vjerojatno i zbog toga što mu je cijena sedam dinara za kilogram. Naravno, dio tog voća završi i u kazanima za pečenje rakije, ali je to ipak neznatna količina u odnosu na ono što se proda kao prvoklasna ili industrijska roba. Razlog tomu je, kaže Tumbas, i zbog toga što je tržište za prodaju

čući činjenicu da ova zadruga radi organizirano i vrlo dobro. Tijekom više godina kako svoje proizvode prodaju u Rusiju imao je priliku primijetiti kako su se i standardi kod kupaca promijenili. Sada je već, kaže, posve normalno da u Rusiju mora ići roba isključivo najbolje kvalitete, jer svaka isporuka s oštećenjima (ožegotine, plod koji odstupa od standarda ili ga je napala bolest...) sa sobom nosi i rizik ne samo da bude slabije plaćena (obvezno) nego i da bude vraćena.

Poseban dio ove priče, bar kada je riječ o riziku, čini neplaćanje isporučene robe. Tumbas kaže da je to u slučaju trgovine s ruskim kupcima »sastavni dio posla«, jer se (posebno ranije) nerijetko događalo da kupac jednostavno ne plati robu koju je

međunarodnim sporovima, kaže on, ne donose mnogo rezultata, jer njihovo zanimanje za slučaj« počinje tek kada iznos dosegne brojku od sto tisuća eura, pa naviše. A kako su – i pored već uhodanih mehanizama – stvari u trgovini s Rusijom zapravo pravi poligon za mahinacije možda najbolje pokazuje primjer embarga koji je Europska unija zbog rata u Ukrajini uvela prema najvećoj zemlji na svijetu i svom donedavno ogromnom trgovinskom partneru. Tumbas, naime, kaže kako je Srbija, zbog toga što nije uvela sankcije na izvoz robe u Rusiju, »otkrivena« kao zemlja pogodna za šverc voća iz Europske unije u tu zemlju. On potvrđuje da je i »Voćko« dobivao ponude za takvu vrstu »prodaje«, ali i dodaje kako se ova

ULAGANJA

Neizostavno pitanje kada je riječ o poljoprivredi, pa tako i o voćarstvu, je uloga države u pomoći ovoj grani poljoprivrede. Osim postojećih kredita, od kojih su pokrajinski pa i onih u lokalnim samoupravama mnogo povoljniji u odnosu na bankarske, Tumbas kaže kako postoje i poticaji koji nisu veliki, ali su zato neredovni. U takvoj situaciji – uz već opisane uvjete proizvodnje: rizik količine i kvalitete ploda, troškovi proizvodnje i neizvjesna otkupna cijena – ulaganja predstavljaju pravi podvig. Primjerice, sugovornik kaže kako je za podizanje jednog hektara jabučnjaka po najsuvislijim standardima potrebno i do 40.000 eura.

vrijeme berbe u njegovim voćnjacima rade i ljudi iz Čantavira, Bačke Topole i drugih mjesta i po pedesetak kilometara udaljenih od Tavankuta. Što je još gore,

ju rakije praktično svedeno na domaći teren, a broj proizvođača (od kojih mnogi ni nisu voćari) je sve veći.

Z. R.

DONORSTVO ORGANA: ISKUSTVA HRVATSKE I SRBIJE

Hrvatska vodeća, Srbija na začelju

*Hrvatska je vodeća zemlja u svijetu po broju davatelja organa, dok je Srbija na dnu te ljestvice * Nema tajnog recepta, već su u Hrvatskoj samo prepisali i doradili zakon iz nekadašnje Jugoslavije i puno uradili na promidžbi donorstva*

Europski dan donora obilježava se druge subote u listopadu, a ove je godine taj dan obilježen 10. listopada. Bila je to prigoda da barem jedan dan tema u medijima (čast iznimkama) bude donorstvo organa i transplantacija. A razloga da se o ovoj temi govori više i češće itekako ima, jer Srbija još uvijek nema dovoljno davatelja, a na listama za transplantaciju i dalje je na stotine pacijenata kojima je

što je na samom začelju europske ljestvice po broju donora. Na listi čekanja za novi bubreg u Hrvatskoj je oko stotinjak pacijenata, dok samo u Vojvodini ta brojka dostiže 130.

ZA DESETLJEĆE VELIKI POMACI

Naš sugovornik iz Hrvatske donorske mreže dr. **Nikola Žgrablić**, koji se nalazi na

doniranju organa, pa je tako danas u Hrvatskoj stopa pristanka obitelji na doniranje organa oko 85 posto. Važna je bila i edukacija transplantacijskih koordinatora, ključnih ljudi transplantacijskog procesa, zaduženih za pronalaženje donora. Uložena su velika novčana sredstva u infrastrukturu cijele organizacije i to je za desetak godina počelo davati rezultate. Prijelomna je bila 2007. godina kada je Hrvatska ušla u *Eurotransplant*, a prihvatanjem njihovih visokih standarda dobili smo sve preduvjete da

jene. Potom treba organizirati i educirati koordinate i osvijestiti stanovništvo. Tada će pasti i predrasude, koje uvijek postoje. Sve važne religije svijeta podupiru doniranje organa, pa tako i kršćanstvo.

Ono što je specifikum Hrvatske je i Zakon o presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja. U jednom od članaka tog zakona stoji kako se »organi s umrle osobe smiju uzeti radi presađivanja samo ako se darovatelj za života nije u pisanim obliku protivio darovanju.«

dr. Jelica Alargić

to jedina nada za život. Sasvim je drugačiji primjer Hrvatska, koja je uspjela postati vodeća zemlja po donorstvu organa. U prošloj je godini imala 35,1 donora na milijun stanovnika i vodeća je zemlja u svijetu, ali ne samo po broju donora organa već i po broju transplantiranih bubrega i jetra. S druge strane Srbija ima tek oko pet donora na milijun stanovnika (podaci se kreću od 3,5 do pet donora), pa i ne čudi

čelu ove udruge, ističe kako je Hrvatska 2014. godine imala najveću stopu darivanja organa u svijetu, a istovremeno je bila prva po broju transplantiranih bubrega i jetra na milijun stanovnika. »To je rezultat dugogodišnjeg rada Ministarstva zdravlja, Hrvatske donorske mreže i svih liječnika uključenih u transplantacijski program. Poduzete su brojne akcije u javnosti, kako bi se stvorio pozitivan stav prema

postanemo uspješna zemlja na ovom polju«, kaže Žgrablić. A taj višegodišnji rad može se ilustrirati podatkom kako je Hrvatska 2010. godine imala 28 donora na milijun stanovnika i da se nalazila na trećem mjestu iza Španjolske i Portugala. Četiri godine kasnije bila je ispred Španjolske čiji je model korišten i u Hrvatskoj. Po mišljenju našeg sugovornika najvažnija je politička volja da se u jednoj zemlji stvari promi-

»Zakonska je regulativa iznimno bitna, a opcija pretpostavljenog pristanka o kome govorite u Hrvatskoj favorizira doniranje organa. Takav zakon je Hrvatska preuzela iz bivše Jugoslavije i malo ga uskladila s modernijim zakonskim rješenjima, ali bit je ista. Mislim kako je šteta da je Srbija takav zakon promijenila u opciju informiranog pristanka, kao i sve ostale zemlje proizašle iz bivše države. Statistički, sve

STATISTIKA

U svijetu se na svakih 18 minuta jedna osoba stavi na listu čekanja za organ, a na svakih 11 minuta jedna takva osoba i umre. Statistika pokazuje kako su mnogo veće šanse da vam tijekom života zatreba nov organ nego da budete davatelj. Inače, u Srbiji donorsku karticu ima oko 100.000 građana. Potencijalnih donora najviše je u Vojvodini, a najmanje na jugu i istoku Srbije.

zemlje s pretpostavljenim pristankom imaju veću stopu doniranja organa od onih drugih«, kaže dr. Žgrablić i dodaje kako su liste čekanja na transplantaciju posljednjih godina u Hrvatskoj

transplantacije imaju između 32 i 35 donora na milijun stanovnika, a vodeće su trenutno Španjolska i Hrvatska«, kazao je Milojević. Kako je donorstvo i transplantacija jedina oblast

to sutra može biti svatko od nas«, kaže za Hrvatsku riječ dr. **Jelica Alargić**, koordinatrica projekta Budi donor, postani heroj Udruge transplantiranih pacijenata *Pantransplant*. Ona kaže

Pantransplant i Udruga roditelja transplantirane djece, pokrenuta je prošle godine kampanja Budi donor postani heroj, kojoj se pridružilo četrdesetak nevladinih organizacija koje se bave različitom tematikom, ali koje su se udružile i građanima pokazale kako prioritet jest ljudski život i njegovo spasavanje. Naš cilj je informirati građane i navesti ih da razmišljaju o ovoj temi, jer bez obzira ima li netko potpisanu donorsku karticu ili ne, uvijek je obitelj ta od koje se traži suglasnost. Znači, donorska kartica predstavlja samo povod za razgovor i stvaranje pozitivnog stava, ali lakše će se bilo tko odlučiti kada se nađe u tom teškom trenutku, ukoliko ima potpisanu donorsku karticu«, kaže dr. Alargić i inzistira kako, kada se govori o potpisanim donorskim karticama, treba reći da su u pitanju potencijalni donori.

Jedan donor može spasiti od sedam do 25 života, jer se osim transplantacije organa rade i transplantacije tkiva. To dovoljno jasno govori koliki je značaj doniranja organa, tim prije ako se zna kako na transplantaciju čeka sve veći broj mladih ljudi. U Srbiji se rade transplantacije bubrega i jetra, a od prije nekoliko godina i transplantacija srca. U Kliničkom centru Vojvodine transplantacija bubrega radi se

znatno smanjene. Tako je prije desetak godina na bubrege čekalo gotovo 600 pacijenata, a danas ih je oko 100. Na jetra čeka oko 70, a srce tridesetak pacijenata. Godišnje se obavi oko 200 transplantacija bubrega, 100 jetra i oko 35 srca.

DONORI HEROJI

Podaci o broju transplantacija u Srbiji potpuno su drugačiji. Tako su ove godine obavljene samo 22 transplantacije bubrega, četiri transplantacije jetra i pet transplantacija srca. Kako je prilikom obilježavanja Europskog dana donora istaknuo **Nenad Milojević**, ravnatelj Uprave za biomedicinu Ministarstva zdravlja, Srbija je među posljednjim zemljama u Europi po broju donora i ove godine je imala svega 14 donora koji su dali organe. »Imamo između tri i četiri donora na milijun stanovnika, a da bismo zadovoljili naše potrebe trebali bismo imati 10 donora na milijun stanovnika. Zemlje s najrazvijenijim programom

medicine koja zahtijeva aktivno sudjelovanje društva, broj donora može se povećati podizanjem svijesti građana o značaju doniranja organa. »Zablude i predrasude koje postoje mogu biti razlogom kočenja razvoja transplantacijske medicine. Nažalost, statistički podaci ne samo kod

kako se ništa ne događa preko noći, već je potrebna angažiranost prvo zdravstvenih djelatnika, institucija, poznatih ličnosti kako bi ova tema postala vidljiva i kako bi se kod građana razvio pozitivan stav o donorstvu. »Do sada je pokrenuto nekoliko kampanja, kako na razini

EUROPSKI PROSJEK DVADESETAK DONORA

»Po broju donora, zemlje u regiji nažalost zaostaju za europskim zemljama i njihove se stope kreću oko pet do šest donora na milijun stanovnika. Većina europskih zemalja ima dvadesetak donora. Španjolska je godinama vodeća zemlja, jer je uspostavila dobar sustav bolničkih transplantacijskih koordinatora koji su dobro educirani i motivirani, Hrvatska je preuzela isti sustav, uz poneke modifikacije i danas se može reći kako smo postali bolji od učitelja«, kaže dr. Žgrablić.

nas već i u svijetu pokazuju kako se na listama čekanja nalazi veliki broj pacijenata i samo deset posto onih s lista čekanja doživi transplantaciju. Nesreća ne bira i nikada se ne zna kome će takva vrsta liječenja biti potrebna, jer

Srbije, tako i Pokrajine, a kampanje su organizirale i udruge. To je dalo rezultata i sve veći broj ljudi, naročito mladih, podržava transplantaciju i donorstvo organa. Na inicijativu transplantiranih pacijenata Vojvodine

od 1986. godine, transplantacija jetra od 2008. godine, a transplantacija srca radi se u KC Srbije. U svijetu se osim toga rade i transplantacije pankreasa, pluća, crijeva.

Zlata Vasiljević

ZRELE GODINE NISU PREPREKA ZA KORIŠTENJE SUVREMENE INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

Analogna generacija u digitalnom svijetu

*E-mail, Skype, Facebook nisu više nepoznanica * Tko zna koliko sam neznanjem uništio napisani rečenica, započeti pisanja... Nisam klonio, kaže Alojzije Stantić*

Djeca se danas gotovo od rođenja služe suvremenim komunikacijskim spravama i računalima, tako da se nekada stječe dojam kako se rode sa znanjem rada na računalu i korištenju mobitela. Generacije koje danas imaju četrdeset-pedeset godina sjećaju se kako su im u srednjim školama na satovima

SUVREMENA TEHNOLOGIJA

Tehnologija se danas razvija velikom brzinom, što od ljudi iziskuje neprestano učenje i usavršavanje. Lakše je nadograđivati već stečeno znanje, ali kako je to kada moraš naučiti nešto

reportaža o umirovljenoj učiteljici **Anici Došen Dobud**, staroj 95 godina, koja piše knjige za djecu. Gospođa Anica je u 85. godini života načila raditi na računalu što joj je, prema njenim riječima, umnogome olakšalo rad na pisanju knjiga. Nakon ove reportaže, nametnulo se pitanje – koliko ljudi u zrelijoj

u to vrijeme imala sam trgovinu i sav posao je išao preko računala - izdavanje računa, narudžba robe, komunikacija s dobavljačima i drugo. Obuka za dio posla koji se odnosio na izdavanje fiskalnih računa trajao je jedan dan, a sve drugo svladala sam sama. Sada kada sam u mirovini, računalo mi puno koristi u svakodnevnom životu. Imam prijatelje u Americi i širom Europe pa preko *Skajpa* redovito s njima komuniciram. Također, aktivna sam na *Facebooku*, dopisujem se preko *maila*. Kada god mi treba odgovor na neko pitanje od recepata do vijesti u Subotici i svijetu, ja to »uguglam«. Koliko znam, moji poznanici i prijatelji istih godina kao i ja koriste računala, što nam pomaže u svakodnevnom životu. Povezuje ljude širom svijeta, a informacije su dostupnije.«

RADNO ISKUSTVO

Ljubica Govorković je u svijet računala zakoračila na svom radnom mjestu, a potom se i osobno zainteresirala. »Prvo moje iskustvo je bilo na radnom mjestu 2000. godine. To je bilo nešto novo, nešto što smo uveli u posao, ali me je i osobno zainteresiralo. Poželjela sam i kod kuće imati računalo, pa sam ga nabavila. Sama sam se obučavala, polako učeći. Kontaktiram preko *Skajpa* s prijateljima i rođacima. Dobro mi dođe jer imam prijatelje u

informatike pokazivali dijelove računala: kućište, tikovnicu, monitor. Nažalost, često se dalje od toga nije išlo jer su računala tada bila »dragocjena« ili su ti školski uzorci bili pokvareni ogledni primjerci. Što je tek onda sa starijim generacijama koje su rođene davno prije nego što su računala uopće izmišljena?

posve novo i još u zrelijoj dobi? Mnogi imaju strah od računala jer se boje kako će nešto upropasti pritisnu li krivi gumb. Kada shvate kako ne mogu upropasti ništa i kada uđu u virtualni svijet beskrajnih mogućnosti, nekako sve postaje lakše.

U Jutarnjem programu HRT-a 5. listopada prikazana je

dobi koriste računala i kako se snalaze u digitalnom svijetu? O tome smo razgovarali s našim umirovljenim sugrađanima, koji svakodnevno koriste računala i komunikacijske mreže. **Ivanka Miljački** nam otkriva svoj ulazak u svijet suvremene tehnologije. »Računalo sam počela koristiti 2007. godine radi posla. Naime,

Kanadi. Njima je jako drago čuti nekoga iz domovine. Koristim i *Facebook*, bez njega ništa. Imam sedam, osam prijateljica s kojima se redovito družim i to nam je jedan oblik komunikacije. Sve što želimo podijeliti između sebe stavljamo na *Facebook*. Koristim preko interneta i banku *on line*. To je meni jako dobro jer ne moram ići u banku stajati u redu. Sve platim od kuće i uvijek imam uvid u svoje financije i dugovanja. Tako i uštedim na provizijama. Što se tiče mojih vršnjaka, iskustva su različita. Neki primjerice ne znaju prebaciti slike s mobitela na računalno, što je meni sasvim normalno, ali vidim da često koriste *Skajp* jer svi imaju nekoga daleko. Eto moji unuci, koji imaju tri godine, jako vole računala. Unuk jako voli gledati strojeve i točno zna reći što sve treba pritisnuti kako bi došao do željenih stranica na internetu, a unuka voli crtiće i zna kao se na *You Tube-u* mogu naći. Čak zna kako doći do interneta i preko mobitela. Meni je to nevjerovatno, jer ja moram nekada najprije doći do informacije kako nešto napraviti, a oni se sasvim dobro sami snalaze.«

RAČUNALSKO OPISME-NJAVANJE

»Počeo sam se interesirati za rad na računalima jer sam shvatio kako ću ostati nepismen u novom načinu komunikacije. Učio sam sam od 2005. godine uz ljude koji su nešto znali. Zapisivao sam i polako vježbao. Znam da moje znanje nije profesionalno, ali za ono za što meni treba je dovoljno. Šaljem *mailove*, a preko *Skajpa* komuniciram s kćerima koje su u Hrvatskoj. Mogu reći da je tehnologija unaprijedila moj život. To je danas nužnost, bez toga se zapravo ne može. Mi koji smo odrasli u analognom svijetu mislimo da je ovo danas malo i zglupljivanje, ali mladi su prihvatili suvremene tehnologije, pa moramo i mi ako hoćemo živjeti s njima«, s nama je podijelio svoja računalna iskustva **Josip Horvat**. Respektabilnu ozbiljnost pristupa suvremenim tehnologijama pokazuje svojim primjerom **Alojzije Stantić**. »Pisanjem i javnim istupom u javnosti o salašima i životu salašara počeo sam se baviti 1991. Najprija sam pismo pisao pisanim strojem. Poslije 2-3 godine pismo sam električnim

pisanim strojem. Naspram ranijeg pisanja ovo mi je pomagalo bilo velika pomoć za veći učinak. Oko 1996.-97. počeo sam izbliza najprija gledat a pomalo i koristiti računar u uredu sina. Napridak sam ostvario da sam na tromesečnom seminaru stekao osnovni nauk o korišćenju računara. Mučio sam se, mučio, a najviše me u računar upućivao sin. Oko 1998. kupio sam računar. Ko zna koliko sam neznanjem uništio napisane rečenice, započeti pisanja... Nisam klonio. Kad može drugi, moram moć i ja. Od 1999. postao sam suradnik *ŽIG-a*. Korak po korak i polagano sam se raspisao, da sam dostigao objavu malo više od 1.000 članaka u novinama, časopisima, seminarima, tri samostalno i dva koautorske knjige i vlastitim ričnikom/rječnikom s oko 14.000 natuknica u kojima je oko 7.000 neobjavljeni riči u ričnicima. Recenzent sam u dvije knjige iz oblasti etnologije. Više puta sam citiran u znanstvenim radovima – brojo sam ih do deset, a poslije ih ne brojim.

Uporedo s kompjuterom počeo sam koristiti mobilni telefon. On mi je veliko pomagalo, jel kad sam neciguran u opisu

čega, gonetanje čakom raščistim mobilnim i upitom mog konsultanta. Ističem da imam znanstvenika el vrsnog stručnjaka za svaku oblast nauke, o kojoj pišem, od hortikulture do biblijske arheologije (npr. za čega je i koliko volova imo car **Salomon** itd.).

Put u tako velik iskorak nije bio lak. Osto sam uporan u nakani – moram uspit. U tom me vodio nauk sa časa latinskog jezika u II. razredu gimnazije (1940/41.) *Ora et labora* – Uči i radi, a iz te godine zapamćen nauk u izreki: *Per aspera ad astra* – Priko trnja do zvijezda, vodio me kroz život do danas.«

Digitalno doba zahtijeva digitalnu pismenost, jer je u protivnom nemoguće ravnopravno sudjelovati u suvremenom svijetu. Jasno je to i našim umirovljenicima koji su shvatili kako računalo može postati dobro pomagalo, te biti prozor u svijet i veza s dragim ljudima. Neka ovi lijepi primjeri budu putokaz i drugima koji još uvijek osjećaju nepotrebni i neopravdani strah prema praktičnim mogućnostima suvremenih tehnologija.

Aleksandra Prčić

Život u gradu i selu – razlike, prednosti i mane

ZVONIMIR KUJUNDŽIĆ,
taksist, Subotica

Preferiram grad

Mogu reći kako je naša obitelj uspješna, u određenom smislu, spojiti obje opcije iz vašeg pitanja – i grad i selo. Naime, živimo u gradu, imamo kuću blizu centra grada. Međutim, imamo i plac na izlazu iz grada, parcelu od 2.000 četvornih metara, gdje proizvodimo hranu za našu obitelj – povrće, voće, a imamo i kokoši. Ta količina hrane je dovoljna za naše osnovne potrebe. Osim što dobro dođe kao razonoda te podrazumijeva boravak na svježem zraku, to što sami proizvodimo hranu osigurava nam da ujedno i jedemo zdravije. Vjerujem da je upravo ova stavka velika prednost života na selu. Na selu je u tom smislu, takoreći, sve pri ruci. Ukoliko imate bašču možete proizvoditi hranu koja je zdravija od one koja se kupuje u marketima. Prednost sela je svakako ekološki čistije i mirnije okruženje, time i mirniji život koji se tamo vodi. Tu bih spomenuo i bliskost među ljudima, koji češće pomažu jedni drugima kada je to potrebno. U gradu ima i toga, ali manje, jer svi jure kako bi osigurali materijalnu egzistenciju. S druge strane, prednost grada je što su sve veće ustanove i institucije tu – od strukovnih i visokih škola, preko bolnice, do muzeja, knjižnica i slično. To vam je dostupnije ako živite u gradu, a što je od posebne važnosti ukoliko imate djecu, u smislu njihovih izvanastavnih aktivnosti – sport, glazbena škola i dr. Tu je selo, da tako kažem, hendikepirano, posebice ako uzme-mo u obzir prijevoz, primjerice vikendom i slično. Ukoliko bih morao birati između ove dvije opcije, izabrao bih živjeti u gradu.

D. B. P.

MIRA TUMBAS,
profesorica, Tavankut

Posebno bogatstvo

Otići iz sela i živjeti u gradu ili ostati u selu, ili se pak preseliti u selo, pitaju se mnogi. Nekada sam i ja sebi postavljala ovo pitanje. Odluka je bila na strani sela. Možda djeluje teško, međutim ipak je posebno lijepo. Putovati 16 ili 20 km nije nikakav problem, jer u većim gradovima ljudi i dulje putuju do svog radnog mjesta, škole, fakulteta... Nakon napornog radnog dana godi mi doći kući, gdje sam okružena mirom i tišinom. Doista, kada živite na selu nemate potrebu ići vikendom negdje na odmor, pa čak ni na ljetovanje. U selu se ljudi međusobno poznaju, znaju koje je čije dijete, pa su, mogu slobodno reći, i djeca sretnija i sigurnija, samostalnija, nije potrebno stalno ih voziti na aktivnosti, mogu se igrati sa svojim vršnjacima koliko god žele. Nedostatak života na selu je što gradski »oci« ne razumiju potrebu da se djeci osigura lakši odlazak do grada u vidu besplatne karte, kako bi mogli ravnopravno koristiti mnogobrojne aktivnosti. Također, obično mnogima nije važno je li na selu dovoljno kvalitetna voda, ima li liječnika, ima li banke, postoje li nogostupi, biciklističke staze... Ono što se podrazumijeva normalnim životnim uvjetima u gradu kao da se ne podrazumijeva za selo. Svi govore kako treba selo održati, jer netko mora i proizvoditi hranu, ali s druge strane teško se odriču dijela kolača kako bi i na selu uvjeti života bili pristojni. I kada sve ovo nabrojim i dalje smatram da je posebno bogatstvo živjeti na selu, jer će vas svatko pozdraviti, pitati kako ste, ako treba i pomoći.

I.D.

DANIJEL KOVAČEVIĆ,
poljoprivrednik, Mala Bosna

Sirotinja, i u gradu i na selu

Prednosti i nedostataka ima i život u gradu i na selu. Prednosti života u gradu su prohodne ceste, uvedena kanalizacija, uredna opskrba električnom energijom... Sve je blizu i sve je dostupno. S druge strane, najveći problem u gradu je što ulice više nisu sigurne kao što su nekoć bile. Ali, sve ono što je pogodnost života u gradu na selu je problem: neuredna opskrba električnom energijom, nepostojanje odgovarajuće opskrbe vodom... Naravno, najveći problem ljudi koji žive na salašima često su neprohodni putovi. Kada se pogleda kako sela izgledaju u razvijenom svijetu, to je u odnosu na nas neusporedivo. Primjerice, kada su prije dvije godine bile snježne mećave, određeni dijelovi Male Bosne u potpunosti su bili zavijani i odsječeni od svijeta i, nakon našeg obraćanja, čak i nekoliko dana poslije toga odgovor nadležnih bio je da je prioritet pročišćavanje auto-cesta i glavnih putova. Zapravo, za lokalne putove nije bilo niti sredstava niti odgovarajuće mehanizacije. Zbog toga smo se sami organizirali i čistili putove. To je ogroman problem i za stare ljude i za obitelji s djecom. Isto je i kada je kiša. U razvijenom svijetu, međutim, ljudi koji si žele priuštiti najluksuzniji život odlaze na selo. Kod nas, međutim, sirotinja u najvećem broju živi i u gradu i na selu, jer imaju loš standard. I ja sam iz grada otišao na selo, ali samo zbog toga što mi je cilj bio da proširim svoju farmu svinja. Dakle, kod mene nije riječ o tome da želim živjeti luksuzno nego, jednostavno, da mogu koliko-toliko normalno raditi.

Z. R.

RAZGOVOR POVODOM IZBORA U DSHV-U:

SNEŽANA TUCIĆ,
PREDSJEDNICA MO DSHV-A MALI BAJMAKRaditi na okupljanju
i pomirenju hrvatske zajednice

Poslije **Jasmine Benke**, koja je izabrana za predsjednicu MO DSHV-a Bikovo, ponovno je još jedna žena dobila prigodu voditi mjesni odbor. Na izbornoj skupštini za MO DSHV-a Mali Bajmak, koja je održana u četvrtak 10. rujna u Domu DSHV-a, **Snežana Tucić** je izabrana za predsjednicu. Tim smo povodom razgovarali s njom o programu rada, o položaju žena.

Koji je program vašeg rada?

To što sam izabrana na dužnost predsjednice MO DSHV-a Mali Bajmak, što mi je velika čast, znači da su prepoznate moje vrijednosti kao predsjednice. Trudit ću se to i ispoštovati i opravdati svojim radom i zalaganjem.

Program našeg rada je jednostavan, trudit ćemo se sačuvati svoj jezik, tradiciju i kulturu, a cilj nam je i dalje biti jedinstveni i sudjelovati ćemo u svim akcijama hrvatske zajednice i naše stranke DSHV. Da bismo mogli uspješno provoditi naš program mora se razgovarati s ljudima s kojima ga možemo i provoditi. Aktivno ćemo sudjelovati na predstojećim izborima za Skupštinu Grada Subotice i AP Vojvodine na način da ćemo formirati izborni stožer pri MO DSHV-a Mali Bajmak.

Što će biti Vaši primarni ciljevi u daljnjem radu?

Prije svega želim intenzivirati komunikaciju i suradnju s ostalim članovima mjesnih organizacija DSHV-a. Organizirat ćemo što češća kako formalna tako i neformalna okupljanja građana da bismo na pravi način artikulirali njihove potrebe, a samim tim i opravdali povjerenje koje

nam pružaju glasujući za nas. Ciljevi će biti i okupljanje što više mladeži u stranku, mladeži koja je voljna raditi i pridonijeti svojim znanjem kako bi se postigli zacrtani ciljevi. Također želim raditi na jačanju i unapređenju MZ Mali Bajmak time što ću biti otvorena za razgovore s građanima o njihovim problemima, te ako je ikako moguće pomoći u rješavanju nastalih problema.

Kako ocjenjujete završene izbore za Skupštinu MZ Mali Bajmak?

Što se tiče izbora za Skupštinu MZ Mali Bajmak, možemo reći kako smo zadovoljni postignutim rezultatima, jer da smo se malo više angažirali, uz veću potporu i bolju organizaciju, koja na žalost nije bila dovoljno učinkovita, sigurno bi izborni rezultati bili bolji.

U idućem ću razdoblju, s obzirom da sam izabrana za članicu Skupštine MZ Mali Bajmak ispred Hrvatske liste-Demokratski savez Hrvata, sazivat ću sastanke MO DSHV-a Mali Bajmak i konzultirati se o tome koje ću stavove zastupati na sjednicama. Bavit ćemo se rješavanjem aktualnih pitanja u našoj Mjesnoj zajednici.

Unutar stranke djeluje Forum žena DSHV-a. Koja mu je temeljna zadaća djelovanja? U kojim područjima djeluje?

Temeljna zadaća Forum žena je ostvarivanje jednakosti žena i muškaraca u politici. Djelovati ćemo u području prosvjećivanja, kulturnih radionica, te organizaciji posjeta kulturnim događanjima.

Članice Forum žena DSHV-a različitih su godina i

naobrazbe, ali neovisno o tome sve imaju jednaku šansu napredovati ukoliko aktivno sudjeluju u radu Forum žena, a tako i unaprijediti položaj žena. Potrebno je neprestano poticati i hrabriti žene na sudjelovanje u javnom i političkom životu.

Poštujete li se uloga i mišljenje žena?

Da, poštuje se uloga i mišljenje žene u stranci. Unutar stranke vodi se pažljivo računa o potrebama i obvezama o ravnomjernoj zastupljenosti žena u izvršnim tijelima stranke, ali mislim kako žene još nisu dovoljno zastupljene u tijelima stranke.

Jesu li žene dovoljno zastupljene u hrvatskim institucijama?

Moje je mišljenje da bi trebalo više žena biti zastupljeno u hrvatskim institucijama. Samo ako se udružimo i budemo složne možemo provoditi politiku koja bi nas dovela do jednakosti žena i muškaraca u hrvatskim institucijama. Zato pozivam sve žene da se učlane u stranku i tako postanu aktivne sudionice stranačkog života.

Kakav je položaj žene danas u društvu?

Da bismo mi žene ostvarile svoje ciljeve i dokazale se, osobito na poslovnom području, nažalost danas najčešće moramo uložiti tri puta više truda i rada nego muškarac na istom radnom mjestu. U puno primjera možemo vidjeti kako su žene veoma uspješne u politici ako dobiju priliku, ali je premalo njih i dobiva.

Kada možemo čekivati boljitak hrvatske zajednice u Srbiji? Što treba poduzeti?

U idućem razdoblju možemo očekivati bolju komunikaciju i bolje odnose unutar naše zajednice. Nažalost, boljitak za hrvatsku zajednicu u Vojvodini uskoro ne možemo očekivati. Kao što znate, učestalo se dižu tenzije između dviju država i kada toga ne bude bilo, a Srbija uđe u Europsku uniju, tek onda možemo očekivati bolje državne odnose dviju strana, pa i boljitak hrvatske zajednice u Srbiji (Vojvodini).

Izbori u DSHV su u tijeku. Što biste savetovali novoizabranom predsjedniku i dužnosnicima da im bude prioritet u radu stranke?

Novoizabrani predsjednik DSHV-a i dužnosnici trebaju raditi prioritetno na okupljanju i pomirenju i jačanju naše zajednice. Moraju imati čvrste političke stavove ne ugrožavajući interese hrvatske zajednice ni u jednom trenutku i razgovarati sa svima bez obzira je li po veličini to mala, srednja ili velika organizacija. Predsjedništvo podružnice treba slijediti primjer Hrvatskog nacionalnog vijeća da iziđe iz prostorija DSHV-a i svoje sastanke održava po mjesnim odborima, po mjesnim zajednicama, te trebaju cijeniti vrijednosti svih onih koji daju svoj maksimum za hrvatsku zajednicu.

Zlatko Ifković

Stari portret jedne ulice

NEKAD
i
SAD

Prizora sa fotografije nastale u jesen 1979. godine više nema u našem gradu. Snimka je iz Ulice braće Radić, s čije se desne strane sada uzdiže Prozivka. Mnogi Subotičani dobro pamte »žutu kocku« sa ovog snimka, kojom je cijela trasa ceste bila prekrivena, a kasnije je upotrebljavana na gradskim ulicama u dekorativne svrhe. »Žuta kocka« upamćena je po trajnosti i otpornosti na sve klimatske prilike, ali i po klizavosti po kiši i snijegu.

Na staroj fotografiji je zgrada nekadašnjeg velikog mlina i snimljena je uoči rušenja u regulaciji ove ulice i širenju tada novog naselja Prozivka. Bilo je to »zlatno doba« izgradnje brojnih novih zgrada i stanova, kakvo se do sada još nije ponovilo. Prozivka je nastala na močvarnom dijelu Subotice u narodu nazvanom Mlaka, gdje je nekoliko desetljeća ranije planiran veliki park. I poslije Drugog svjetskog rata, još i šezdesetih godina, prostor gdje je sedamdesetih nikla Prozivka zvao se poljana narodnog parka. Mlakom je dijagonalno prolazila i bitna poveznica između Ulice Braće Radića i Beogradskog puta, Hercegovačka ulica, na čijoj trasi je i danas Gabrić čuprija, u novom obliku. Te ulice po nekadašnjoj trasi, takođe, više nema.

Izgradnja novog naselja višekatnica krenula je sedamdesetih godina prošlog stoljeća od Bajnatske ulice. Zgrade su u početku nicale velikom brzinom bez odgovarajućeg okolnog sadržaja, što je novom naselju donijelo epitet »velike spavaone«. Danas je naselje upotpunjeno brojnim pratećim sadržajima, uključujući i uređenje velikog šetališta.

K. K.

ODGOVOR

Netočni navodi Stantića i Matarića

Temeljem čl. 83. st. 1. i čl. 96. st. 1. Zakona o javnom informiranju i medijima, molim Vas da u u istoj rubrici, na istoj stranici, u istoj opremi i pod naslovom »odgovor« objavite odgovor na neistinite i nepotpune informacije, objavljene u Hrvatskoj riječi br. 652 od 9. listopada 2015.:

Nije točno da u HNV-u postoji Zajednička lista hrvatskih udruga, već liste nose jedino imena njihovih nositelja na izborima, u ovom slučaju riječ je o Listi **Tomislav Stantić**.

Netočni su navodi da je **Tomislavu Stantiću** i **Mati Matariću** onemogućeno korištenje prostorija HNV-a za konferenciju za medije, već je Tomislav Stantić samo dan ranije e-mailom uputio zahtjev za korištenje prostorija HNV za konferenciju za medije i isti dan dobio odgovor da će, zbog nepostojanja slične prakse kori-

štenja prostorija HNV-a, njegov zahtjev biti stavljen kao točka dnevnog reda na telefonsku sjednicu HNV-a koja se održavala istoga tjedna. Održavanje konferencije za medije na ulici je stoga ne samo jeftin medijski senzacionalizam, već i srožavanje razine rasprave, ali i digniteta prema tijelu hrvatske manjinske samouprave u Republici Srbiji.

Nije točno da je vijećnicima ove liste onemogućeno staviti na dnevni red sjednice vijeća »slučaj« **Maria Vrselje**. Naime, Tomislav Stantić je na samoj sjednici Vijeća, održanoj 25. rujna, zatražio proširenje dnevnoga reda, što nije sukladno Poslovniku o radu HNV-a, kojim je propisano da se takav zahtjev podnosi najkasnije tri dana pred početak sjednice. Naglašavam da u redovitom roku Tomislav Stantić nije zahtijevao dopunu dnevnog reda.

HNV-u nitko, pa ni Mario Vrselja, nije podnio zahtjev, zamolbu ili bilo kakav drugi akt kojim je tražio da predstavlja Vijeće na bilo kojem događaju ili skupu, te sukladno članku 27. Statuta prema kojem predstavljam i zastupam HNV, ne smatram da postoji obveza ovoga tijela, niti mene kao predsjednika javno govoriti o stajalištima koje su iznosili pojedinci, koji u tom momentu nisu predstavljali HNV, budući da osobna stajališta pojedinih članova HNV-a ne odražavaju stajališta drugih članova Vijeća ili HNV-a kao tijela hrvatske manjinske samouprave. Dapače, ukoliko pravosudna tijela nisu smatrali inkriminirajućim, za Tomislava Stantića i Matu Matarića sporne, postupke Maria Vrselje, držim da se HNV ne može postavljati iznad pravosudnih vlasti.

Neutemeljene su stoga implikacije Tomislava Stantića koji

povezuje HNV s podržavanjem fašizma i ustaštva, jer niti jednim službenim aktom ili službenim nastupom, nitko iz HNV-a nije podržao ni ustaštvo ni fašizam. Nadležnosti HNV-a jasno su definirane – kultura, informiranje, obrazovanje i službena uporaba jezika, a jasna su i stajališta HNV-a prema navedenim pitanjima. Zato držim da je na spornoj konferenciji za medije iskazan krajnje uvredljiv odnos prema ostalim članovima HNV-a.

Kada je riječ o inzistiranju Mate Matarića »da se donesu poslovni o radu povjerenstava HNV-a kako bi se kontrolirale službene aktivnosti članova tih tijela«, sva tijela HNV-a imaju svoje poslovničke, koji inače ne služe za kontrolu njihovih aktivnosti, već reguliraju postupak njihova rada.

dr. sc. Slaven Bačić

125 GODINA GRADSKJE KNJIŽNICE

Dostići europske standarde

Svečanom akademijom u čitaonici Gradske knjižnice u utorak je obilježena 125. obljetnica od osnutka ove najstarije ustanove kulture u gradu, u kojoj se, među ostalim, čuva veliki broj književnih ali i drugih naslova vezanih za kulturu i povijest Hrvata u Subotici i šire.

Ravnatelj ustanove **Dragan Rokvić** je ovom prigodom istaknuo kako knjižnica želi dostići europske standarde koji se očituju u pribavljanju novih naslova, kao i digitalizaciji fonda, što je većim dijelom završeno.

»Proteklih mjeseci smo pripremili veoma obimnu dokumentaciju, planove i projekte, koji

će Gradsku knjižnicu u naredne tri godine dovesti u orbitu suvremenih i modernih knjižnica, odnosno, mi ćemo kroz nekoliko investicijskih ciklusa koji počinju upravo danas, za 3 godine imati jednu knjižnicu koja će po svim

svojim sadržajima odgovarati europskim standardima«, rekao je Rokvić.

U sklopu proslave otvorena je izložba *Subotičko građanstvo i Knjižnica s prijelaza iz XIX. u XX. stoljeće* autorica **Nevene Mlinko**,

Dóre Hicsik i **Sanje Vasić** te dizajnera **Petra Gakovića**.

Na svečanoj akademiji proglašena je i zavičajna knjiga godine. To je zbornik radova na mađarskom jeziku pod nazivom *Od života do života preko Holokausta*.

Poslije svečanosti u atriju hotelu *Galleria* održan je domino spektakl *Knjigotres* u kojem su sudjelovali učenici srednje Politehničke škole.

Obilježavanju jubileja subotičke knjižnice su nazočili brojni gosti među kojima i ravnateljica Knjižnica grada Zagreba **Davorka Bastić** sa suradnicima.

H. R.

ZAVITNI DAN U MONOŠTORU

Zavjet čuvan više od sedam desetljeća

Dokaz entiteta nisu samo činjenice vezane uz pisanu povijest, to je naš divan, igra i sve ono što čini svakodnevni život Šokaca iz Monoštora, kazao je Željko Šeremešić

Jesen 1944. godine. Izgledno je da se rat približava kraju i upravo se u toj završnici rata, na putu vojsci, onoj okupatorskoj koja se povlačila iz Bačke, našao Monoštor. Monoštorce je u zoru 13. listopada te 1944. godine probudila pucnjava njemačkih vojnika, a u selu su se čuli galama i plač. Muškarci iz sela su na konjima ili pješice hitali u polje ili preko Dunava, a djeca i žene su se sklonili u crkvu svetog Petra i Pavla. Tamo su sa svojim svećenikom **Matijom Zvekanovićem** molili pred oltarom Gospe Fatimske da spase selo i zavjetovali se, ako ih mimoiđu ratna razaranja, da će svake godine 13. listopada u podne održati misu, u znak zahvalnosti Presvetom srcu Marijinom. Selo nije razoreno u ratu, a Monoštorci su održali svoj zavjet do današnjih dana. Ne samo da svakog 13.

listopada na *Zavitni dan* nazoče svetoj misi, već se od osnutka hrvatske udruge održava i prigodna manifestacija *U susret Zavitnom danu*.

MOLITVA SPASILA SELO

Sve je manje svjedoka tog listopada 1944. godine, ali se zato priča o *Zavitnom danu* u monoštorskim obiteljima čuva i na poseban način se štuje ovaj zavjet dan prije 71 godinu. A kako nam pripovijeda **Marija Kolar**, tradicija obilježavanja *Zavitnog dana* u monoštorskoj crkvi nije prekidana od ratne 1944. godine. »Misa je u podne, a za tu se prigodu crkva okiti, bude puno vjernika, djece koja recitiraju«, kaže Marija Kolar. »Monoštorci su se sa svojim svećenikom, koji je kasnije postao biskup, zavjetovali da će

ukoliko ne bude napada vojske, koja je od Sombora išla prema Batini, svakog 13. listopada održavati misu kao zahvalu što je njihovo selo pošteđeno ratnih razaranja. Tako je svih ovih godina. Bez obzira što radimo, toga dana u 11 sati kada se čuje prvo zvono svi poslovi se prekidaju i spremamo se na misu koja je u podne«, priča nam **Janja Baša**. Te 1944. godine crkva je bila zamračena šokačkim ponjavama, a danas se na *Zavitni dan* balkon, ili kako u Monošturu kaže tavan, ukrašava takvim istim ponjavama. Tako je bilo i prošlog utorka. Crkva puna vjernika, a starije žene i djeca obučeni u tradicijske nošnje. Muškarci na balkonima koji su prekriveni raznobojnim ponjavama. Svečanu svetu misu uz monoštorskog župnika **Gorana Vilova** slu-

žili su svećenici iz Sombora, Subotice i Bezdana. Pričaju mještani kako se nekada, u vrijeme kada se mnogo više radilo ručno, na njivama toga dana posao uoči podneva ostavljao i spremalo se za crkvu. Danas se u njivama manje radi, pa *Zavitni dan* dođe kao svetac u selu, a za odlazak na misu priprema se s posebnom pažnjom.

VELIČANSTVEN ČIN

Zavitni dan obilježava i Kulturno-umjetničko društvo Hrvata *Bodrog* i to od osnutka 2001. godine, manifestacijom *U susret Zavitnom danu*. Ove je godine program uz sudjelovanje nekoliko udruga održan 10. listopada. Bila je to prigoda na podsjećanje na listopad 1944. godine i na zavjet koji su dali mještani sa svojim svećenikom.

Po zavjetu: svaki 13. listopada u podne služi se misa

»Dokaz entiteta nisu samo činjenice vezane uz pisanu povijest, to je naš divan, igra i sve ono što čini svakodnevni život Hrvata Šokaca iz Monoštora«, kazao je predsjednik *Bodroga* **Željko Šeremešić**. »Vaši su preci, a možda i netko od vas, svjedočili 1944. godine kada je 'visila' opasnost nad selom, kako se postupa na pravi način, da bi se sačuvalo svoje mjesto. Vjerojatno je providnost imala udjela i kada je u pitanju tadašnji župnik Mاتیša Zvekanović, smogavši snage, vjerojatno uzdan u Gospodina, djecu i žene okupiti na molitvi da se Monoštor sačuva.

I Monoštor je sačuvan. To nama današnjima kazuje kako uvijek kada je opasnost u pitanju trebamo biti zajedno. Moramo u Monošturu trajno sačuvati uspomenu na taj hrabri, odvažni i za nas uzorni čin dokaza kako se čuva svoje, kako se bez obzira na opasnosti trebamo okupljati i zajedno moliti, kako bi ono vrijedno što imamo, a to su naši životi i imovina, bili sačuvani«, kazao je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**. On je podsjetio kako je to bilo vrijeme kada su Hrvati u Bačkoj

I mladi na manifestaciji

bili pod okupacijom fašističkog režima i kada su svjedočili svoju antifašističku nastrojenost. »Istina, ona se ovih dana želi dovesti u pitanje, ali moramo znati kako je za Hrvate ovdje antifašizam bio prirodan«, kazao je Žigmanov.

U programu su osim domaćina KUD Hrvata *Bodrog* sudjelovali HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega, KUD *Jasen* iz Šaprinovaca (Hrvatska) i gajdaš **Augustin Žigmanov** iz Subotice. Dvorana Doma kulture bila je prepuna, a gledatelji su svaki nastup pratili pljeskom.

Zlata Vasiljević

TJEDAN U BAČKOJ

Na izvol'te

Tek se ovih dana utišala priča o beogradskom *Infostanu* i računima kojima je pridodana i naknada za osiguranje, kad i nas Somborce nešto slično dočeka u poštanskim sandučićima. Točnije, uz račune za iznošenje komunalnog otpada (a ne smeća), jer kažu kako je pravilno tako reći, dobili smo još jednu uplatnicu od 199 dinara za osiguranje. Već to što je ona presavijena zajedno s računom komunalnog poduzeća jasno pokazuje kako su obje uplatnice zajedno ubačene u sandučić. Pažljiviji čitatelj, ili oni koji tu uplatnicu nisu odmah zgužvali i bacili, vidjet će kako se zapravo iznos osiguranja uplaćuje na račun komunalnog poduzeća, što znači da nekakav dogovor, ugovor ili već ne znam što između njih postoji. To onda znači i kako je za to iskorištena postojeća baza podataka s osobnim imenima i adresama koja postoji u komunalnom poduzeću i za ove svrhe. S čijim odobrenjem? Zvala sam povjerenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, ali mi nisu puno pomogli, već su onako birokratski zatražili da im sve dostavim pismeno pa će razmotriti ima li ili ne tu kršenja elemenata privatnosti podataka. Ako me ne bude mrzilo i poslat ću im pismenu predstavku, jer baš me zanima imaju li pravo na ovakav način zloupotrebljavati naše podatke. Zvala sam i osiguravajuću kuću (da joj sada ne spominjem ime), a cvrkutavi glas koji se javio nakon onog uobičajenog – ovaj razgovor se snima, reče mi kako je uplata osiguranja dobrovoljna (što sam i bez nje znala) i da smo uplatnicu dobili zajedno s računom za smeće jer je postignut takav dogovor s komunalnim poduzećem?!

Sjeti me sada ova priča i na uobičajenu praksu, također osiguravajućih kuća, kako baš nekoliko tjedana prije isteka registracije vozila na kućnu adresu pošalju svoju ponudu za registraciju. Baš se kao slučajno sjetili nas i to baš onda kada se spremamo obnoviti registraciju. I to sve iako nas u njihovoj bazi podataka nema, jer s njima nikada nismo ni surađivali. Da su podatke dobili od svojih konkurenata, čiji smo redoviti klijenti, više je nego nevjerovatno. A tko onda ima sve te podatke? Pa naravno, policija. Ništa ne prejudiciram, samo kažem. No, moram i priznati kako smo ove godine te prakse bili pošteđeni i samo se nadam da je to zato što je netko konačno shvatio kako se takvi podaci ipak ne mogu širiti naokolo, kao po onoj, što bi rekao narod: »Imena luda nalaze se svuda.«

Sada se samo nadam da nam u sandučić s nekim komunalnim računom neće stići i ponuda nekog pogrebnog poduzeća. Daleko bilo, jer kako kažu – ne crtaj vraga, on se nacrtava sam.

Z. Vasiljević

BERBA KUKURUZA U SRIJEMU

Manja šteta od očekivane

*Suša je utjecala na smanjenje roda, ali prosječan
prinos nije loš * Kažu da se odavno ne može preci-
zno računati koliko će seljak zaraditi na ratarskim
kulturama, pa tako i na ovogodišnjem kukuruзу*

Do sada je u Srijemu ovršeno i obrano oko 50 posto površina pod kukuruzom. Prema podacima Srijemske gospodarske komore, u Srijemu je ukupno zasijano 119 hektara merkantilnog i 299 hektara sjemenskog kukuruza. Prinos po hektaru iznosi oko 4,6 tona, ovisno od kategorije tla. Prema riječima stručnjaka, kiša koja je padala nije utjecala na usjev kukuruza, zbog suše koja je bila prisutna ovoga ljeta. Što se tiče individualnih gazdinstava, prinosi su manji i iznose 55 metara po jutru gdje je bilo kiša, a 40 na onim površinama gdje nije bilo padalina. Na površinama gdje je primijenjena bolja agrotehnika, gdje je bolja kvaliteta zemljišta i gdje je bilo malo kiše, prinosi su zadovoljavajući. Trenutna cijena kukuruza je 16 dinara za jedan kilogram bez PDV-a. Suša je uzela svoj danak po pitanju prinosa. Međutim, kako ističu proizvođači, do opra-

šivanja je ipak došlo. Svaka biljka uglavnom ima svoj klip čemu je najviše doprinijela agrotehnika, što je upravo i razlog većeg prinosa kukuruza na nekim parcelama gdje je prinos čak veći od višegodišnjeg prosjeka. Ipak, na samom početku berbe kukuruza u Srijemu, nije zahvalno procjenjivati konačan ishod i cijenu na tržištu. Ono u čemu se svi proizvođači slažu jest da je trenutna cijena kukuruza niska, ali se nadaju da će se u narednom razdoblju stanje popraviti.

RAZLIKE U PRINOSU

Do sada je na teritoriju općina Rume, Iriga i Indije, koje su u nadležnosti Poljoprivredne stručne službe u Rumi, požnjeveno preko 70 posto površina pod kukuruzom. Iako su očekivanja bila da će prinos kukuruza u Srijemu biti smanjen i do 50 posto u odnosu na prošlu godinu, činjenice govore drugačije,

pogotovo na onim parcelama gdje su primijenjene agrotehničke mjere. Prosječan prinos je sedam tona po hektaru, ali mogu se konstatirati i velike razlike u prinosu od parcele do parcele. On se kreće u rasponu od oko 3 do 3,5 tone po hektaru. »Na različit prinos je utjecao i raspored padalina tijekom ljeta, jer su ljetne kiše bile presudne za visinu prinosa. Osim toga, sve je ovisilo i od kvalitete zemljišta, primijenjene agrotehnike i izbora hibrida. Suša je utjecala na smanjenje roda, ali prosječan prinos nije loš. Bilo je proizvođača čije parcele je kiša bukvalno zaobilazila. Zabilježene su visoke temperature, a negdje je bilo i lošije zemljište i tu je suša uradila svoje. S druge strane, na površinama gdje je primijenjena bolja agrotehnika, gdje je bolja kvaliteta zemljišta i gdje je bilo malo kiše, prinosi su zadovolja-

vajući«, kaže **Goran Drobnjak** iz Poljoprivredne stručne službe u Rumi. I poljoprivrednici potvrđuju stav stručnjaka da prinos i nije toliko loš koliko se očekivalo nakon ljetne suše. Kako nam navodi poljoprivrednik **Jovica Stepanić** iz Adaševaca, na oko 25 hektara pod kukuruzom vršidba u zrnju je krenula prije branja u klip, a vlaga od 13 do 14 posto je neočekivano dobra, jer omogućava skladištenje žutog zrna. »Kukuruz je kod mene sazrio ranije, što je posljedica visokih ljetnih temperatura. Prinosi nisu toliko smanjeni koliko smo očekivali, osim na nekim parcelama u selu. U proljeće je bilo nejednakog nicanja, a svaka stabljika koja nije imala klip, utjecala je na smanjenje prinosa. One stabljike koje su dale nešto, nisu mogle generalno povećati prinos. Moj prinos je oko četiri tone zrna po jutru, pa mogu biti i zadovoljan,

TJEDAN U SRIJEMU

Spašavanje
Sirmijum stila

Proizvodnja topionice čelika *Sirmijum stil* iz Srijemske Mitrovice sredinom rujna je prekinuta. Radnici su poslani na prinudni godišnji odmor, a račun poduzeća zbog višemilijunskih gubitaka je u blokadi. Tako je talijanska grupa *STG*, poznati proizvođač čelika iz otpadnog željeza, prestala poslovati, a očekuje se da uskoro bude pokrenut i stečajni postupak. Proizvodnja je 3. listopada dijelom pokrenuta nakon angažiranja gradonačelnika Srijemske Mitrovice **Branislava Nedimovića** i lokalne samouprave, kada je čeličana *Metalfer*, koja također posluje u Srijemskoj Mitrovici, zakupila proizvodni pogon *Sirmijum stila* i pokrenula dio proizvodnje. Na posao je vraćeno 70 od zaposlenih 190 radnika, dok je trenutačno u ove dvije tvrtke angažirano 286 radnika. S obzirom na to da su gradom kružile priče da će *Sirmijum stil* i *Metalfer* prestati s radom i da će bez posla ostati 410 ljudi, *Sirmijum stil* posjetili su, nakon ponovnog pokretanja proizvodnog pogona, predstavnici lokalne samouprave i vlasnik *Metalfera*, govoreći tom prilikom da će nakon ponovnog pokretanja proizvodnje biti proizvedeno oko 10.000 tona čeličnih gredica koje su sirovina za valjaonicu. Na pitanje mogu li garantirati posao preuzetim radnicima iz *Sirmijum stila*, odgovor je bio da je posao zagarantiran svakome tko se pokaže da je dobar radnik. Inače, *Sirmijum stil* je bio 11. po redu izvoznik u Srbiji, međutim, nakon nagomilanih dugova, račun je u blokadi a vlasnici više nisu u Srbiji. Samim tim ni Grad Srijemska Mitrovica nema s kim razgovarati i pokušati riješiti problem. Kako gradonačelnik Nedimović tvrdi, sve špekulacije da je Grad za te probleme znao a nije reagirao, nisu točne. Kako je rekao, od vlasnika *Sirmijum stila* imali su uvjeravanja da je sve u redu. Međutim, pokazalo se sasvim drugačije. Grad je 7. listopada pokrenuo zahtjev za pokretanje stečajnog postupka tog poduzeća, jer je *Sirmijum stil* dužan Gradu po osnovi poreza na imovinu oko 12 milijuna dinara. Dug *Sirmijum stila* prema Elektroprivredi Srbije iznosi 4,5 milijuna eura, a prema *Srem gasu* oko 7 milijuna dinara. Sada je *Metalfer* s Elektroprivredom Srbije i *Srem gasom* potpisao novi ugovor i plaća struju i plin koji se potroše tijekom proizvodnje. O situaciji u *Sirmijum stilu* obaviješteno je i Više tužiteljstvo, kao i Policijska uprava u Srijemskoj Mitrovici. Kako gradonačelnik navodi, postoje osnovane sumnje da su u tom poduzeću postojale ozbiljne kriminalne radnje, a interes je Grada zaštititi radna mjesta, spriječiti kriminal u Srijemskoj Mitrovici.

S. D.

kaže poljoprivrednik iz Adaševaca. O računici poljoprivrednici još ne govore. Kažu da se odavno ne može precizno računati koliko će seljak zaraditi na ratarskim kulturama, pa tako i na ovogodišnjem kukuruзу. Najveći problem predstavljat će skladištenje. Ove godine je mala vlaga zrna dobro došla i omogućava odlaganje. Uglavnom se mnogi poljoprivrednici odlučuju da ostave veću količinu kukuruza u zrnu. S obzirom da je trenutačna cijena 15 i 16 dinara za kilogram, prodaju kukuruza odložit će za kasnije kada im zatreba više novca za druge poslove.

PRIPREMA ZA IDUĆU SJETVU

Poslije skidanja kukuruza, slijedi i priprema zemljišta za druge kulture u ovisnosti od plodoreda i namjere proizvođača. Optimalan rok za početak sjetve pšenice je početak listopada. Poljoprivredni proizvođači kreću i u pripremu zemljišta, a stručnjaci preporučuju unošenje fosfora i kali-

ja, nakon prethodno urađene analize. »Najsigurnije je ono gnojenje koje se isplanira nakon analize zemljišta, jer tada nema pogreške prilikom unosa gnojiva. Poslije toga se zemljište priprema za sjetvu. Često se primjenjuje reducirana obrada, ili klasična obrada oranjem. Ovih dana će se intenzivirati radovi na žetvi jarih kultura, ali i na pripremi pred sjetvu ozimih usjeva«, ističe Goran Drobnjak. Poljoprivrednici s jačom i ozbiljnom mehanizacijom će zaoravati kukuruzište, nažalost sitniji strojevi nemaju tu mogućnost, pa se ponovno može očekivati paljenje kukuruznih ostataka, što je kažnjivo zakonom. Ono što je ovoga trenutka najvažnije jest da se pesimistične pretpostavke zbog suše nisu ostvarile, a što se tiče cijene, ratari ističu da se o računici u poljoprivredi odavno ne može precizno računati, kako na ratarskim kulturama, tako i na ovogodišnjem kukuruзу.

Suzana Darabašić

100. OBLJETNICA SMRTI PAJE KUJUNDŽIĆA

Nemojmo zaboraviti naše velikane

U povodu obilježavanja 100. obljetnice smrti svećenika, pedagoga i kulturnog djelatnika **Paje Kujundžića**, u petak, 9. listopada održana je spomen večer u čast ovome velikanu. Iako je velika većina ljudi čula za ovoga svećenika Bačke ravnice, mali je broj onih koji su upoznati s brojnim značajnim djelima kojima nas je Pajo Kujundžić zadužio.

ISTA SU VREMENA I DANAS

Program je započeo molitvom i polaganjem cvijeća na svećeničku grobnicu na Bajskom groblju u Subotici, a nakon toga nazočnici su se uputili u crkvu Isusova Uskrsnuća gdje je slavljen sveta misa. Misno slavlje predvodio je mons. **Stjepan Beretić**, katedralni župnik, uz koncelebraciju

mons. dr. **Andrije Anišića**, vlč. mr. **Mirka Štefkovića** i župnika domaćina mons. **Bele Stantića**. U prigodnoj homiliji mons. Beretić je istaknuo kako se veliko i značajno svjetlo svećenika i biskupa **Ivana Antunovića** nije ugasilo njegovom smrću. To je svjetlo prenosio i čuvao Pajo Kujundžić. Mons. Beretić je naglasio kako se i mi danas nalazimo u istom vremenu: »Molimo večeras za sve one kojima je u duši bunjevački govor hrvatskoga jezika, te da svi budemo jedno srce i jedna duša. Jer svako razdijeljeno kraljevstvo neće uspjeti. Sjetimo se vremena kad je djelovao Pajo Kujundžić, zabranjivalo se u školi govoriti hrvatskim jezikom, i ta su vremena zapravo stalno živa. Kako je malo onih koji u školi slušaju hrvatski jezik, a imaju za to mogućnost. Govore, mi razumije-

mo i onaj drugi jezik. Tako je bilo i u Austrougarskoj, nije bilo druge škole nego do mađarske i nisi mogao birati, čak su naši učenici ljudi govorili kako oni nisu manji Mađari ako govore bunjevačkom ikavicom. Ista su vremena i danas, nemamo školu na svome jeziku. Molimo Blaženu Gospu da čvrsto zbijemo redove oko oltara, te da Bog blagoslovi svakoga koji i danas čuva i njeguje što nam je 'nana' mlijekom i riječju svojom darovala.«

Misno slavlje upotpunili su članovi zbora sv. **Cecilija** koji su pjevali pod ravnanjem s. **Mirjam Pandžić**.

UČENIK BISKUPA ANTUNOVIĆA

Predavanje o velikanu Paji Kujundžiću nakon misnog slav-

lja održao je mons. dr. Andrija Anišić. »Prigodom proslave 200 obljetnice rođenja biskupa **Ivana Antunovića** više puta je istaknuto kako sve ovo što sada imamo u hrvatskoj zajednici kao i u Crkvi u Hrvata počiva na djelu biskupa Antunovića. On je pokrenuo duhovnu, vjersko-moralnu obnovu našega naroda. Pokrenuo je narodni preporod, postavio je temelje prosvjetno gospodarskog napretka i političkog djelovanja, a njegovo djelovanje nastavili su njegovi učenici među kojima je najistaknutiji bio i Pajo Kujundžić«, naglasio je mons. Anišić i dodao kako je u ovome slučaju učenik nadmašio učitelja.

Pajo Kujundžić rođen je uglednoj subotičkoj obitelji u Subotici 15. svibnja 1859. a preminuo je 10. listopada 1915. godine. Osnovnu školu, kao i VI razre-

**Veliko i značajno svjetlo svećenika i biskupa Ivana Antunovića nije se ugasio njegovom smrću *
Antunović je pokrenuo duhovnu, vjersko-moralnu obnovu i postavio je temelje prosvjetno
gospodarskog napretka i političkog djelovanja, a njegovo djelovanje nastavili su njegovi
učenici među kojima je najistaknutiji bio i Pajo Kujundžić**

da Gimnazije pohađao u rodnom gradu, a školovanje je nastavio u sjemeništu u Kalači. Iz osnovnog školovanja, kako je iznio predavač, zapisan je zanimljiv događaj o Pajinom školovanju. »Naime, u četvrtom razredu Pajo je imao slabije ocjene, a iz mađarskog jezika nedovoljan uspjeh. To ga je ogorčilo i htio je napustiti školu i baviti se poljoprivredom. Međutim otac mu je strogo zapovjedio da položi popravni ispit. Pajo je poslušao oca i u daljem školovanju sve više napredovao. Posebno je dobro učio hrvatski jezik, a u tome ga je izazvao prof. mađarskog jezika **Antun Farkaš** koji je tvrdio da Bunjevci nemaju ni stotinu riječi. Kada se Pajo požalio svojoj braći **Iliji** i **Nikoli**, sva trojica su počela marljivo sakupljati hrvatske riječi i začas su napisali po 500 riječi. Tada su se grohotom nasmijali i ustvrdili da taj profesor laže.«

Ispit zrelosti Pajo je položio 1878. godine i upisao studij teologije na Kalačkoj bogoslovijskoj. Također u svom predavanju mons. Anišić je istaknuo kako je

Predavač: mons. dr. Andrija Anišić

Pajo Kujundžić svoju svećeničku službu započeo u Bikiću, a potom i u Monoštoru gdje je župnik bio **Ivan Paviš** školski nadzornik za sve škole rimokatoličke vjeroispovijesti. Od njega je Pajo puno naučio i naslijedio vrline uzornog svećenika i dobrog pedagoga. Punih 25 godina Kujundžić je bio ugledni profesor vjeronauka u subotičkoj Gimnaziji. Sudjelovao

je u mnogim društvima, kao i u osnivanju *Kola mladeži*, koje je bilo namijenjeno služiti prosvjeti i pomagati u školovanju na hrvatskom jeziku. Također sudjelovao je u osnivanju *Pučke kasine*, a osnovao je i kalendar *Subotička Danica*. Za administratora župe sv. Jurja u Subotici izabran je 1909. godine, a kasnije ga je gradski senat izabrao za tamošnjeg župnika.

KARITATIVNO I SOCIJALNO DJELOVANJE

»U svom kasnijem djelovanju Pajo Kujundžić imenovan je za nadbiskupskog povjerenika za vjeronauk, te je nadzirao kako se predaje vjeronauk u školama u čemu je bio izuzetno odlučan. Poznato je njegovo karitativno, socijalno djelovanje. Osnovao je zakladu *Dobrotvor* za pomaganje siromašnih učenika. Izradio je nacrt pravila pokopnog društva *Familija* i društva *Sveti Križ*. Htio je osnovati i zakladu *Marija*, no što god da je radio, Pajo nije nailazio na odobravanje, zbog čega je puno patio, te mu je i zdravlje stradalo. Osnovao je prvu školsku zadruhu 1913. godine, koja je trebala poslužiti za otvaranje prve škole na hrvatskom jeziku. Nažalost ni to mu nije uspjelo«, rekao je mons. Anišić.

Program je održan u okviru »Godine hrvatskih velikana u Vojvodini«, a organizatori ovoga programa bili su Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s Katoličkim društvom za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* i župom Isusova Uskrsnuća. Ovome događaju nazočili su, novoimenovani generalni konzul RH u Subotici **Velimir Pleša**, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. sc. **Slaven Bačić** i menadžerica kulturnih aktivnosti u ZKVH **Katarina Čeliković**.

Rad Paje Kujundžića i briga za svoj rod bunjevački i narod Hrvatski su neizbrisivi tragovi u hrvatskoj zajednici. Nakon predavanja i saznanja o Pajinom životu i radu, možemo zaključiti kako su mnoga pitanja i problemi u našoj zajednici prisutna i danas nakon stotinu godina. Smijemo li onda postaviti pitanje: trebamo li i mi danas Paju Kujundžića? Vjerujem da će se mnogi složiti da bi nam borac, poput Paje, dobro došao.

Ž. Vukov

Misno slavlje u crkvi Isusova Uskrsnuća

HBKUD Lemeš na Oplenačkoj berbi

TOPOLA – Izvođački sastav HBKUD Lemeš nastupio je na 52. gospodarsko-turističkoj manifestaciji *Oplenačka berba* u Topoli u okviru trodnevnog Sabora izvornog narodnog stvaralaštva u subotu, 10. listopada, na poziv Kulturnog centra Topola.

Vodeći se narodnom poslovicom *Kaži mi što igraš, da bih znao tko si*, predstavili su se koreografijama **Tamare Brkić** izvodeći plesove – roko, momačko i divojačko kolo. Prema propozicijama nastupu od četiri minuta prethodila je tehnička proba a zatim i televizijski prijenos RTS-a.

Ž. Z.

Tavankutski festival voća

TAVANKUT – Etno manifestacija promocije gospodarskih potencijala – V. tavankutski festival voća, bit će održan u subotu, 17. listopada, na Etnosalašu *Balažević* u Donjem Tavankutu, s početkom u 10 sati. Manifestacija je posvećena predstavljanju gospodarskih potencijala i proizvoda, autentičnih rukotvorina, kao i proizvoda starih zanata Tavankuta, koji afirmiraju razvoj voćarstva, tradiciju i bogato kulturno nasljeđe. U 11 sati je svečano otvorenje Festivala, revijalna izložba gospodarskih proizvoda i rukotvorina, kulturni program, degustacija i akcijska prodaja izložbenih proizvoda. Organizatori festivala su Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame, OŠ *Matija Gubec*, HKPD *Matija Gubec* i Voćarska zadruga *Vočko*.

Kolokvij Iz blaga samostanske knjižnice

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priređuje 41. znanstveni kolokvij na temu *Iz blaga samostanske knjižnice – Radničevo pogargegne izpraznosti od svijeta*, koji će biti održan u ponedjeljak, 19. listopada, s početkom u 18 sati, u kapeli Crne Gospe franjevačke crkve u Subotici.

Uvodničari su: dr. sc. **Marija Erl Šafar**, Osijek, dr. sc. **Marina Vinaj**, Osijek i prof. dr. sc. **Franjo Emanuel Hoško**, OFM, Rijeka. Kolokvij se organizira skupa s Franjevačkim samostanom u Subotici.

Jesenska izložba Likovnog odjela

SUBOTICA – Jesenska izložba članova Likovnog odjela HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice bit će održana u ponedjeljak 19. listopada u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Početak je u 19 sati.

Dani Balinta Vujkova u Subotici

SUBOTICA – Književna manifestacija, XIV. Dani Balinta Vujkova – dani hrvatske knjige i riječi, bit će održana od 22. do 24. listopada u Subotici.

Program *Narodna književnost u školi*, u četvrtak 22. listopada, s početkom u 13 sati, u dvorani HKC *Bunjevačko kolo* nudi operu za djecu *Šumska kraljica* autora **Franje Štefanovića** (rođenog Petrovaradinca), u izvedbi članova dječjeg zbora *Bajićevi slavuji* Niže muzičke škole *Isidor Bajić* u Novom Sadu. Djeci će biti predstavljena i najnovija knjiga iz sakupljačkog opusa Balinta Vujkova *Lisica i kokoš* koju je ilustrirala **Ružica Miković-Žigmanov**.

Istoga dana navečer u 19 sati, u Hrvatskoj čitaonici (Bele Gabrića 21) bit će predstavljena Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata 2014.-2015. uz razgovor.

Na stručno-znanstvenom skupu, koji će trajati dva dana, 23. i 24. listopada u čitaonici Gradske knjižnice Subotica, bit će predstavljen zbornik radova sa skupova 2013.-2014., a sudionici skupa će govoriti o temama vezanim uz značajne obljetnice hrvatskih književnika, o ratovima u književnosti Hrvata u Vojvodini kao i o istraživanjima s područja znanosti o književnosti, narodne književnosti, jezikoslovlja (dijalektologija), povijesti, kulturne povijesti. Skup se organizira u suradnji sa Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj.

U petak, 23. listopada u okviru multimedijalne večeri u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 19 sati, bit će dodijeljena nagrada za životno djelo na području književnosti *Balint Vujkov – Dida* samoprijegornom promicatelju književne baštine i autoru nekoliko knjiga **Naci Zeliću** iz Zagreba, podrijetlom iz Subotice. Iste večeri Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata – dodijelit će nagradu *Emerik Pavić* za najbolju knjigu u 2014. i prvi puta trijevalnu nagradu *Iso Velikanović* za najbolju knjigu proze 2012.-2014.

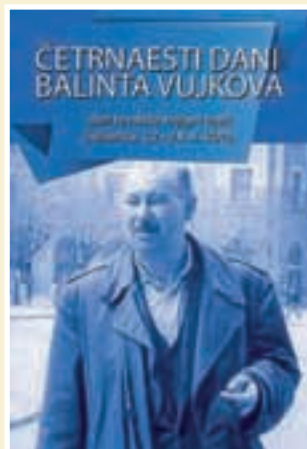
U programu će nastupiti Pjevačka skupina *Zlatovez* Muzičke škole Subotica i Akademski zbor Filozofskog fakulteta u Zagrebu *Concordia Discors*.

U okviru pratećeg programa Dana Balinta Vujkova, u čitaonici Gradske knjižnice bit će priređena izložba knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata 2014./2015. godine.

Dane Balinta Vujkova organizira Hrvatska čitaonica u suradnji s Gradskom knjižnicom Subotica i uz logističku potporu ZKVH-a.

Ištvančićev film nominiran za nagradu PRIX EUROPA

ZAGREB – Dugometražni igrani film *Most na kraju svijeta* redatelja **Branka Ištvančića** nominiran je za nagradu PRIX EUROPA 2015. u kategoriji za najbolju ovogodišnju europsku TV dramu. Tim medijskih profesionalaca odgledao je 664 pristigla filma i odlučio za nominaciju uvrstiti 25 filmova među kojima je i Ištvančićevo ostvarenje. Festival traje od 17. do 23. listopada, a održava se uz stalnu potporu Europske komisije.

LIKOVNA KOLONIJA U STANIŠIĆU

Dalmati u čast

Hrvatsko kulturno društvo Vladimir Nazor iz Stanišića organiziralo je prošle subote Likovnu koloniju Ivan Gundić Čiso Dalmata. Umjetnici iz Sombora,

rado odaziva pozivima za sudjelovanje na kolonijama, Ružica Miković Žigmanov nije česta sudionica kolonija, jer joj više prija »rad među svoja četiri zida«, ali se pozivu za stanišićku koloniju

Subotice i Beograda svoja su djela stvarali u prostorijama tamošnjeg MKUD-a Endre Ady. Među umjetnicima koji su se okupili na ovoj koloniji bili su i Flip i Slobodan Karan iz Beograda. Slobodan je stvarao u duborezu, a Filip u tehnici crteža, no što je najzanimljivije, radili su isti motiv. »Crtam jedan čamac koji je na suhom. Ove godine odabrao sam tuš i rekao bih da je tuš za promatrače zanimljiviji od olovke, jer se tušem može postići više tonova nego olovkom«, kaže Filip koji je učenik treće godine škole Tehnoart u Beogradu. »Moj sin ima školovanu tehniku, a ja sam s druge strane samouk, pa sam u šali rekao – hajdemo se natjecati. Da vidimo koliko osim talenta i umjetničke naobrazbe ima i volje za natjecanje sa starijima. Njegov rad je već pohvaljen, a moj je još u radu«, kaže uz osmijeh Slobodan.

Prvi puta na koloniji u Stanišiću bila je članica Likovnog odjela HKC Bunjevačko kolo iz Subotice Zdenka Sudarević. »Volim kolonije, jer su one prilika da se nešto novo nauči, nešto novo vidi, dobije neku novu ideju«, kaže Zdenka. Za razliku od Zdenke koja se

rado odazvala. Usprkos godinama pozivu se odazvala i Ruža Tumbas, članica HLU CroArt iz Subotice. Nakratko je prekinula rad da bi nam ispričala da je svoje prve umjetničke korake načinila još 1948. godine, poslije mature, a na prvoj skupnoj izložbi sudjelovala je 1957. godine.

»Željeli smo da napravimo neki manifestaciju koja bi bila poveznica s ljudima koji su značili nešto u Stanišiću. Mislili smo da je dobro da to bude likovna kolonija i da nosi ime Ivana Gundića Čise Dalmate koji je bio omiljeni nastavnik likovnog odgoja u Riđici i Stanišiću. Tražili smo dozvolu od njegova sina Marka i tako je u znak sjećanja na njega nastala likovna kolonija«, kaže Ivan Karan, predsjednik HKD-a Vladimir Nazor.

Ivan Gundić Čiso Dalmata je rođen u Riđici 1947. godine. Nakon školovanja za učitelja u Somboru u Rijeci je završio Fakultet likovnih umjetnosti. Kao profesor radio je u Riđici i Stanišiću. Pri kraju života svoje radove potpisivao je kao Dalmata. Preminuo je 2000. godine.

Z. V.

KULTURAMA

HNK u Subotici

Mr. Josip Buljovčić (1932.-2001.) je tijekom svoje bogate profesionalne karijere, među brojnim radnim angažmanima, tri godine obnašao dužnost dramaturga i ravnatelja Narodnog kazališta u Subotici. Zahvaljujući njegovom izvrsnom poznavanju subotičke kazališne povijesti nastala je i knjiga *Subotički kazališni zapisi* (Dora Krupićeva, Zagreb 2008.), kojom se čitateljstvo može podrobnije upoznati s brojnim faktima vezanim uz ustroj i djelovanje hrvatske kazališne scene u najvećem gradu na sjeveru Bačke. Primjerice, u prvoj sezoni (1918/19.) nakon I. Svjetskog rata čak 22 dramska djela (od 22. prosinca do 2. veljače) je odigralo Bosansko-hercegovačko kazalište sastavljeno od članova Narodnih kazališta iz Osijeka, Varaždina, Novoga Sada i Beogradske opere, pa se može ustvrditi kako je zahvaljujući pojedinim prvacima hrvatskih kazališta u stvarnosti započela i povijest hrvatskog kazališta u Subotici. Gradu koji se može podičiti kazališnom povijesti dugom dva i pol stoljeća tijekom koje su odigrane brojne predstave na latinskom, njemačkom, mađarskom, hrvatskom i srpskom jeziku. U trećoj sezoni (1920/21.) HNK iz Osijeka odigralo je 18 predstava (9 dramskih i 9 opernih), što je već posve samostalni doprinos razvoju hrvatske kazališne scene. No, angažiranje Osječana izazvalo je buran protest Novosadskog kazališta koje je uputilo protest Ministarstvu prosvjete zbog neravnopravnosti izbora, te je tadašnji načelnik Ministarstva glasoviti komediograf Branislav Nušić uputio ukor osječkom HNK zbog gostovanja u Subotici.

Godina 1922. je ipak prijelomna za početak organiziranog djelovanja subotičkog ansambla u Gradskom kazalištu koje je svečano otvoreno 3. ožujka, čast je imao upravo Branislav Nušić tadašnji načelnik Umjetničkog odjela Ministarstva prosvjete. Među nekoliko predstava u toj prvoj sezoni odigrani su i pučki igrokazi Šokica I. Okrugica i Lipa Bunjevka V. Miljkovića.

Dvadeset i tri godine kasnije, opet nakon još jednog velikog svjetskog rata, 28. listopada 1945. godine otvoreno je Hrvatsko narodno kazalište u Subotici. U režiji Branka Špoljara odigrana je tragedija Mirka Bogovića *Matija Gubec* u pet činova i 11 slika i sljedećih pet godina, sve do 1950. je djelovalo subotičko HNK kao samostalna kazališna institucija, uz mađarsko kazalište Népszínház, kada su se ove dvije kuće ujedinile u Narodno Kazalište – Népszínház. Spomenute 1950. godine odigrana je i prva autorska predstava domaćeg dramaturga Matije Poljakovića *Ča Bonina razgala*.

Ovih nekoliko crtica iz kazališne povijesti hrvatskog življa na prostorima krajnjeg sjevera Bačke važan su kamen temeljac za često puta spomenutu potrebu oživljavanja hrvatske kazališne scene u Subotici.

Zgrada je ponovno podignuta...

D. P.

PREDSTAVLJENA KNJIGA MOJA LUCA IVANA IVKOVIĆA IVANDEKIĆA

Facebook statusi pretočeni u pripovitke

Javnosti poznat kao fotograf i autor kratkih filmova koje potpisuje pseudonimom *Klapim*, **Ivan Ivković Ivandekić** okušao se i u pisanju kraćih šaljivih priča, što je rezultiralo knjigom pod nazivom *Moja Luca*. I ovaj njegov uradak inspiriran je životom, tradicijom i običajima bunjevačkih Hrvata. Knjiga je predstavljena prošloga tjedna u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici u formi, kako ga je Ivković Ivandekić nazvao, performansa *Sitim se jedne lipe pisme* u čijoj su izvedbi, uz autora, sudjelovali i članovi ansambla *Hajo*.

»Knjiga divani o ljubavi između mene i moje Luce«, kaže Ivković Ivandekić. »To vam

je lagano štivo, jedna klasična ljubavna problematika: Ivo voli Lucu, Luca voli Ivu, roditelji Lucu komendiraju gazdačkom Josi s Čikerije jer sam ja siroma, a Luca ne voli Josu... Knjiga je nastala od oko 1400 'statusa' koje

sam objavljivao na Facebooku u proteklih šest godina. Od njih sam napravio kratke pripovitke. Knjiga je pisana na bunjevačkoj ikavici, koja se ritko može vidjeti na Facebooku. Naša se ikavica danas sve manje divani, te sam

je tio i na ovaj način sačuvati od nestanka.«

Lektor knjige i novinar **Zlatko Romić** je istaknuo kako su ključne vrijednosti ove knjige njezina dokumentaristika i jezik, odnosno narječje kojim je pisana. »Ivanov jezik je tečna ikavica, tako govori i piše, a ono što je osobito vrijedno je njegovo dobro poznavanje običaja koje je opisao u svojoj knjizi«, kazao je Romić.

Knjiga je objavljena u vlastitoj nakladi autora, a njezino tiskanje dotacijama su pomogli pojedinci, među kojima se ističu glavni sponzori – **Antun i Zlata Pavošević** iz SAD-u. Autorica naslovnice i crteža u knjizi je **Ružica Paić** iz Sotina.

D. B. P.

CIKLUS HRVATSKOG FILMA U SUBOTICI

Suvremeni hrvatski dokumentarci u fokusu

Program *Ciklusa hrvatskog filma*, održan prošloga petka i subote u subotičkom Art kinu *Lifka*, bio je posvećen suvremenom hrvatskom dokumentarnom filmu. Publika je tako imala priliku vidjeti *Album* u režiji **Branka Ištvančića**, te *Poeziju i revoluciju* **Branka Ivande**. Oba su filma snimljena u produkciji Factuma, hrvatske nezavisne dokumentarne produkcije.

Album je nastao na temelju istoimenog, nagrađivanog romana hrvatskog pisca **Miroslava Kirina**, koji je suscenarist i protagonist u ovom dokumentarnom ostvarenju. U njemu Kirin pokušava uspostaviti normalan poslijeratni život tragajući za izgubljenim obiteljskim fotografijama koje su nestale u ratnim događanjima tijekom 90-ih.

»Film sam prvenstveno zamislio kao vizualni esej o konstrukciji identiteta, odnosno o nepouzdanosti naše memorije u toj konstrukciji. Imao sam različite ideje kako to

realizirati, htio sam da to bude u stilu **Petera Greenawaya**, da se dosta polaže na vizualnost, a da izgovoreni tekst bude sa strane. A kako je to bilo nemoguće ostvariti na taj način, a da bude istodobno komunikativno, mi smo našli neku vrstu kompromisa«, kazao je Kirin, obraćajući se publici nakon projekcije filma.

Poezija i revolucija Branka Ivande govori o studentskom štrajku iz 1971. godine, odnosno o *hrvatskom proljeću*. Nastao je 2000. godine od originalnih filmskih materijala starih tri desetljeća. »Film je bio bunkeriran tridesetak godina. Kako govori o 'hrvatskom proljeću' smatrali smo da je zanimljiv i publici u Subotici. Mnoge stvari su se u to vrijeme događale i ovdje kod nas, bilo je ljudi koji su nakon sloma 'hrvatskog proljeća' prošli svoju kalvariju«, kaže **Branko Ištvančić**.

Ciklus hrvatskog filma održan je u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Udruge za audiovizualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba, a u suradnji s Art kinom *Lifka*. Program se odvija uz potporu HAVC-a, Grada Zagreba, Društva hrvatskih filmskih redatelja i u suradnji s producerskom kućom Factum u okviru međunarodne suradnje.

D. B. P.

SVEČANOST U NOVOM SADU

Deseta obljetnica HKUPD-a Stanislav Preprek

Marijan Sabljak

Hrvatsko kulturno umjetničko prosvjetno društvo Stanislav Preprek iz Novog Sada proslavilo je 10. obljetnicu od osnutka, svečanoću koja je održana prošloga tjedna u holu Izvršnog vijeća AP Vojvodine. Naime, osnivačka skupština udruge održana je 10. rujna 2005. godine.

Udruga je nastala kako bi se njegovala i očuvala kulturna baština, kao i nacionalni identitet Hrvata u Novom Sadu.

PRVO DESETLJEĆE

»Danas slavimo 10 godina postojanja i nadamo se da ovo neće biti jedini veliki rođendan ove udruge«, kazao je predsjednik udruge **Marijan Sabljak**. »Posebno sam zadovoljan što

se proslava održava u Izvršnom vijeću AP Vojvodine, što je odraz multikulturalnosti i multijezičnosti u gradu u kojem živimo.«

Sabljak je istaknuo kako je uspjeh udruge to što je opstala pod raznim uvjetima i s relativno malim brojem članova. »Naša su vrata otvorena svakome, a pogotovo mladim ljudima i njihovim novim, svježim idejama. Jedna od najvećih želja društva je da imamo i sekciju za djecu kako bismo njima prenijeli ljubav prema materinjem jeziku i očuvanju nacionalnog identiteta«, naveo je Sabljak.

GLAZBA I POEZIJA

Obilježavanje ovoga jubileja bila je prigoda da se prikaže stvaralaštvo članova udruge u proteklih deset godina postojanja. Udruga, inače, ima literarnu i dramsku sekciju, kao i žensku pjevačku skupinu. Čast otvoriti program imala je upravo ženska pjevačka skupina *Prepreka*, koja nas je glazbom odvela do Podravine, Međimurja i Dalmacije. Imali smo prigodu čuti i pjesnike, članove *Preprekove* književne sekcije čije su pjesme objavljene u zbirkama pjesama *Preprekovo proljeće*.

Udruga je nastala kako bi se njegovala i očuvala kulturna baština, kao i nacionalni identitet Hrvata u Novom Sadu

Ženska pjevačka skupina udruge

Treba spomenuti kako je istoimeno *Preprekovo proljeće* jedna od najpoznatijih manifestacija koju ova udruga organizira. Pjesme su čitali: **Anamarija Kaluđerović, Marko Kljajić, Bosiljko Kostić, Branka Dačević, Dubravka Herget, Jelena Pinter, Mladen Franjo Nikšić, Marijan Piljić, Mladen Šimić, Zlatko Urbanek.**

GOSTI

A proslava ne bi bila proslava bez gostiju. Tako je monolog *Đuka Begović* izveo glumac iz Amaterskog kazališta *Belišće*

Ivica Koprivnjak. Također iz Hrvatske imali smo prigodu poslušati i pjesnika iz Čepina **Franju Kopeckog**. Sa sjevera Bačke, Novosađani su ugostili pjesnike **Katarinu Firanj, Antuna Kovača i Katu Kovač.**

Program, koji je trajao skoro tri sata, upotpunio je pjevački zbor hrvatske udruge *Jelačić* iz Petrovaradina. Na kraju programa Marijan Sabljak je podijelio zahvalnice svakom članu udruge za doprinos u proteklih deset godina.

A. K.

Svečanost je održana u holu Izvršnog vijeća AP Vojvodine

SALAŠI VI.

Salaš za sve generacije

posao, nego je prava umjetnost. Obitelj nam je mnogočlana, pa netko uvijek odlazi na salaš, najčešće supruga i ja. Tamo smo gotovo svakoga vikenda i meni i njoj je nakon radnoga tjedna sve potrebnije napuniti baterije. Stariji sin **Žarko** živi u Vukovaru, mlađi **Vladan** i kćer **Vlasta** su s nama u prostranoj obiteljskoj kući. Cjelokupne njihove obitelji su zaljubljenici u salašarski život, pa za Vesnu i mene nema veće radosti od dječje graje na prostoru oko salaša. Ljetni vikendi i godišnji odmori na salašu nemaju alternativu. Na svježem smu zrak, nema buke, nema gužve, a Dunav nam je blizu, pa imamo i najprirodnije kupalište. Oko salaša nam je posađena šuma, jutro i pol topolova, jutro i pol bagremik», priča Željko.

PLANOVI

Vesna i Željko su u godinama u kojima se ljudi pripremaju za mirovinu. Mnogi su u blagoj panici, ne znaju što će sa viškom vremena. Dekanovi glede umirovljeničkih dana nemaju dvojbi. »Mirovinu jedva čekam, mislim da sam se dovoljno narađio. Unaprijed se radujem salašarskom životu. Žarko je nedavno predložio, Vladan prihvatio, a Vesna i ja se priklonili ideji da dokupimo još hektar zemlje i zasadimo lješnjake. Ja sam tu ideju razvio u smislu da se, kad odem u mirovinu i budem u stanju preuzeti cjelokupnu skrb o budućem životinjskom carstvu na salašu, posvetim uzgoju svinja na starinski način, žirovanjem. Još u vremenima između dva svjetska rata Sonta je slovila za vrlo velikog proizvođača kvalitetno utovljenih svinja. Nije tada bilo raznih koncentrata i preparata kao danas, naši stari su s proljeća tjerali svinje na žirovanje u hrastove šume pored Dunava, vraćali ih u kasnu jesen, najkvalitetnije utovljene i prodavali na vagu. Eto, želja da se vratim na salaše svojega djetinjstva protokom godina samo se povećava i presretan sam što je njezino ispunjenje sve bliže«, završava priču Željko Dekan.

Ivan Andrašić

U vrijeme izumiranja brojnih salaša i bježanja njihovih dugogodišnjih stanovnika u okrilje seoskih ulica, ljubav prema ritmu života iz pjesama **Zvonka Bogdana** u sončanskom ataru je iznjedrila obrnuti proces. Željni života u nepatvorenoj prirodi, pojedinci se, poput svojih bližih ili daljih predaka, ukoliko imaju komad oranice u seoskom ataru, upuštaju u gradnju salaša. Neki ih grade od tvrdih materijala, a pojedinci na starinski način, od materijala koje nalaze u prirodi. Obitavanje u ušorenoj naseobini, do bola ukalupljeno, stresovi suvremenog života i raznorazni pritisci na poslu i van posla, (ne) kulturni teror medija, neumitno ih tjeraju u okrilje prostora neovisnih od svih čari današnje civilizacije. Sloboda nepregledne ravnice, čarolija praskozorja i toplina sumraka pune im duše i prizivaju k sebi.

SALAŠ DEKAN

Na krajnjem zapadu sončanskog atara, tamo gdje Dunav umiva salašarska jutra, među ostacima starih salaša ponosito

prkosi vjetrovima jedno prelijepo, novo zdanje, do kojega se dolazi uskom, poprilično ruiniranom asfaltnom cestom do krstopuća kod nekadašnje kudjeljare, a dalje zemljanim atarskim putovima, nekada prašnjavim, nekada punim teškog, jesenskog gliba. Ovaj novosagrađeni salaš svojim vlasnicima, obitelji Dekan, pružaju ugođaj iskonskog kućnog ognjišta i komfor današnjice, pa makar to, za sada, bilo samo vikendom. Vraća i nekadašnju toplinu dijelu atara na kojem je smješten. Formalni vlasnik salaša je **Vladan Dekan**. Za sada, najčešće u njemu borave njegovi roditelji **Vesna** i **Željko**. »Zemlja oko salaša je naša obiteljska ostavština. Prvi vlasnik bio joj je moj djed po majci, **Ivan Vodeničar – Lukar**. Imao je desetak jutara zemlje u komadu, pa je to podijelio djeci. Moja majka je tako u posjed dobila jutro i pol, pa je kasnije još toliko dokupila od svoje sestre i ta tri jutra su danas vlasništvo mog sina Vladana. Mi smo tu oranicu obrađivali godinama, a ideja o pravljenju obiteljskog salaša potekla je upravo od njega i od starijeg sina Žarka. Tu ideju

sam od svega srca podržao, jer sam dobro poznao salašarski život. Kako su mi se roditelji selili zbog posla, dobar dio djetinjstva proveo sam na Lukarovom salašu, kod bake i djeda. Još tada sam zadojen ljubavlju prema zelenim prostranstvima, prema pravom paorskom salašarskom životu«, priča Željko.

REČENO URAĐENO

Od ideje do realizacije nije prošlo puno. Dekanovi su s velikom voljom započeli radove na gradnji salaša 2003. godine. Većinu radova izveli su sami, jedan dio i na mobu, uz pomoć prijatelja koji su im i danas najdraži gosti na salašu. »Salaš smo gradili s ljubavlju, vlastitim rukama i zbog toga mi je još draži. Poslove kojima nismo vični uradili su nam naši obiteljski prijatelji. Osobito smo zahvalni **Acu Zecu – Kozinom**. Salaš smo gradili isključivo zbog naših obiteljskih druženja, nemamo nikakvih drugih ambicija. Još jedan segment, uređenje fasade, djelo je ruku našeg velikog prijatelja **Josipa Gladića – Mrvice**. To niukom slučaju nije zanatski

REGIONALIZACIJA REPUBLIKE SRBIJE S POSEBNIM OSVRTOM NA PROŠLOST I »PREDVIĐENU« BUDUĆNOST POKRAJINE VOJVODINE

Jesu li Srbiji potrebne regije?

U Regionalnom prostornom planu AP Vojvodine stoji sljedeća konstatacija (str. 99): »Nužno je da građani imaju mogućnost, pravo i obvezu odlučivati o prostornom razvoju svojega teritorija (naselje i pripadajući atar), ali i sudjelovati o odlučivanju o prostornom razvoju svoje regije i svoje države. Obrnuto, država (Republika Srbija) veliki dio nadležnosti koje danas ima ne može ostvariti, kako zbog nagonimilanih problema socijalnog, ekonomskog i fizičko-ekološkog razvoja, tako i zbog njihove rasprostranjenosti, ali i zbog velike distance između centara odlučivanja i građana čija sudbina ovisi o tim odlukama.« Ovu misao možemo prihvatiti kao polaznu osnovu za daljnja razmišljanja o potrebi decentralizacije državne uprave. Jer citat iz teksta nastavlja se ovako: »Prema principu subsidiarnosti, (istaknuto u osnovnom tekstu – op. aut.) težeći da dio nadležnosti prenesu na nižu razinu i odlučivanje približi građanima, država ima dvije mogućnosti: da ih prenese na razinu današnjih gradova i općina, ili da ih prenese na razinu nižu od državne, a višu od općinske. Budući subsidiarnost znači obratni postupak, lokalna zajednica može realizaciju svojih razvojnih ideja ponuditi i srednjoj razini ukoliko postoji (APV i Grad Beograd), umjesto da sve prenosi na državu, odnosno Pokrajinu.« No, da vidimo kako danas ova ideja praktički funkcionira?!

ŽELI LI DRŽAVA UOPĆE PRIJENOS NADLEŽNOSTI?

»Neoliberalna politička matrica inzistira na tome da je lokalna samouprava podupirač demokracije, kraljeznica

decentralizirane moderne države, jamac slobode i kreativnosti građana, te je najpodesniji oblik organiziranja mjesnog i regionalnog života« (dr. **Vladimir Vasić** u tekstu: *Lokalne samouprave: iznevjerena subsidiarnost*). U devedesetim godinama lokalnim je samoupravama oduzeta sva imovina, koja je postala državno vlasništvo, a imovina je osnova »bilo koje vlasti«, znači općine su praktički obezvlaštene. Tek 2002. godine donesen je Zakon o lokalnoj samoupravi prema kojem su građani neposredno birali gradonačelnike, a on svoje najbliže suradnike: menadžera grada i glavnog arhitekta. Pravo svojine nije vraćeno općinama. Godine 2007. donesen je novi Zakon o lokalnoj samoupravi, po kojem se gradonačelnici biraju posredno, sa stranačke liste, ukinuta je funkcija glavnog arhitekta (valjda su smetali prilikom dogovora »politike« i »investitora«, bar ja tako mislim), a menadžeri su ostali. Nešto imovine je vraćeno gradovima i općinama, ali utjecaj stranaka je ostao iznimno jak, lokalne su stranke postale lokalni

feudalci, koji najvažnije funkcije, prije svega direktorska mjesta dijele po stranačkom dogovoru. U posljednje vrijeme npr. gradovi i općine su oduzeli imovinu mjesnih zajednica, koje sada praktički služe samo kao »izgovor o postojanju lokalne demokracije.« A država umjesto da »dobrovoljno prenosi neke nadležnosti« ponovno vrši centralizaciju »radi boljeg poslovanja« (primjerice elektroenergetski sustav). Znači nema ni najmanjeg znaka nekog pomaka.

KAKO ĆE »NASTATI« REGIJE?

Postavlja se pitanje kako će uopće u ovoj situaciji »nastati regije«? Planeri su predvidjeli sljedeće: »Prenošenjem nadležnosti na razinu nižu od državne, Republika Srbija će ući u proces postupne decentralizacije, dok će lokalne zajednice ustupanjem dijela nadležnosti višoj razini prirodnim putem (podvukao aut.) doći do sustava regionalizacije. U tom smislu regiju treba shvatiti kao teritorijalnu jedinicu u kojoj je moguće artikulira-

ti zajedničke probleme, interese i projekte lokalnih zajednica ili većih teritorijalnih cjelina, i u kojoj postoje veći institucionalni, financijski i stručni kapaciteti za definiranje i realizaciju i većih razvojnih projekata.« Za sada postoje samo dvije »veće teritorijalne cjeline« – Beograd i AP Vojvodina. Prva bi trebala »prenositi nadležnosti«, a druga konačno dobiti »nadležnosti«. Zasad je pat pozicija, što je i donekle normalno, jer čovječja je narav već tisuće i tisuće godina skoro nepromjenjiva, i da se ovo dogodi nekim »prirodnim putem« treba proteći puno godina, jer uglavnom »nitko ne daje ono što ne mora«. Istina, i sami autori projekta su pomalo skeptični – »U kom će se pravcu odvijati daljnji proces regionalizacije i hoće li u decentraliziranom sustavu regije postojati srednja razina teritorijalne organizacije ovisit će o brojnim čimbenicima (političkim, ekonomskim, funkcionalnim, društvenim i sl.)«. Ali postoji nada jer je predviđeno da »kada Srbija dobije status zemlje kandidata za ulazak u EU, preuzet će obvezu usvajanja Acquis Communautaire (AC) koji se odnosi na strukturne instrumente Kohezijske politike EU. To se prije svega odnosi na izgradnju decentraliziranog sustava implementacije fondova EU... ali ovo ne znači i daljnju decentralizaciju nadležnosti u upravljanju fondovima EU unutar zemlje korisnice.« Budući Srbija ima status zemlje kandidata za očekivati je da se i ovo pitanje razriješi, ali kada znamo da o »kohezijskoj EU politici« zasad uopće ne postoji zajednički stav, npr. što uraditi s valom izbjeglica, a »pravi fondovi« su vrlo daleko, o ovoj temi samo možemo razmišljati a politička volja određuje realne tokove.

Caritas za migrante

Prema informacijama iz Caritasa za Srijem, ova humanitarna organizacija uskoro će se priključiti pomaganju migranata i na teritoriju šidske općine, gdje izbjeglice i dalje pristižu. Osim aktivnosti Caritasa Beogradske nadbiskupije, koji je osobito aktivan u Preševu, kao i Subotičke biskupije u Kanjiži, Caritas za Srijem odlučio je u Šidu otvoriti ured gdje će se dijeliti pomoć migrantima. Prema riječima direktora Caritasa za Srijem vlč. **Joze Duspare**, pomoć će se dijeliti na izlasku iz zemlje ili u prihvatnom centru Principovac. »Caritas Srbije predložio je da se migrantima dijele kabanice, topla odjeća, a pokrenuta je i akcija prikupljanja odjeće po župama. Trenutačno razmišljamo o tome da osiguramo i kazan, kako bi unesrećenim ljudima mogli pripremati čajeve. Inače, Caritas je od samog početka migrantske krize uključen, u suradnji s Crvenim križem, u pružanje pomoći izbjeglicama, a sada počinjemo naše aktivnosti i u Srijemu«, izjavio je Jozo Duspara, direktor Caritasa za Srijem.

S. D.

Godišnjica u Novom Sadu

Vlč. **Siniša Tumbas Loketić** proslavio je u srijedu, 7. listopada godišnjicu boravka u župi *Ime Marijino* u Novom Sadu. Prije godinu dana subotički biskup mons. dr. **Ivan Pénzes** poslao ga je, tada kao đakona, da pomogne vlč. **Róbertu Erhardu**, župniku ove župe. Vlč. Siniša je rođen u Subotici 10. ožujka 1987. godine. Kršten je u župi *Isusova Uskrsnuća* u Subotici. Nakon završetka srednje Politehničke škole u Subotici upisao je Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu. Za đakona je zaređen u Subotici 5. listopada 2014. godine, a dva dana nakon ređenja dolazi u Novi Sad.

Od dolaska u Novi Sad, uz župnikovu potporu, vlč. Siniša obavlja brojne aktivnosti na župi, s vjernicima i mladima. Za početak vjeronaučne godine, kao duhovnu pripravu organizirao je hodočašće mladih na svetište Gospe Snježne na Tekije, u Srijemsku biskupiju. Započeo

je voditi vjeronauk za osnovnoškolce, srednjoškolce i studente. U studenome 2014. godine započinje pružati svoj doprinos radio Mariji s emisijom *Na slobodu pozvani*. Mlade iz Novoga Sada rado vodi u Suboticu na duhovne obnove, tribine i razna predavanja. U Adventu prošle i u Korizmi ove godine organizirao je pravljenje adventskih venčica i šaranje uskrasnih jaja čijom prodajom na nedjeljnim svetim misama je prikupljen novac za kupovinu životnih namirnica i pravljenje humanitarnih paketa za siromašne i bolesne koje je s mladima dijelio uoči Božića i Uskrsa. Svakoga četvrtka nakon svete mise drži kratko klanjanje za sve vjernike. U adventu i u korizmi organizirao je i duhovne obnove za mlade na kojima su gosti bili mons. **Stjepan Beretić** i vlč. **Dragan Muharem**. S obzirom da ima veliku podršku vjernika župe, organiziran je i autobus za odlazak vjernika na njegovo ređenje u Suboticu u travnju ove godine. Zajedno s Karmelićanima iz Sombora u lipnju ove godine vodio je vjernike, župljane na susret s papom **Franjom** u Sarajevo. U kolovozu ove godine pokreće internet stranicu www.svjeto-vjere.com.

Jelena Pinter

FOTO VIJEST

Proslava bračnih jubileja u župi Isusova Uskrsnuća u Subotici

VIJESTI

Srebrni jubilej vlč. Josipa Kujundžića

Srebrnomisnik, vlč. **Josip Kujundžić**, župnik župe sv. Lovro u Sonti, u subotu, 17. listopada zahvalit će Bogu za 25. godina svećeništva. Svečana euharistija bit će prikazana u crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni s početkom u 17 sati.

Ekumenski susret zborova

U nedjelju, 18. listopada, u 18 sati u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu bit će održan četvrti po redu Ekumenski susreti zborova crkvenog pjevanja. Ova manifestacija prvi puta je održana 2011. godine na inicijativu župnika vlč. **Joze Duspare** i njegovih suradnika. »Osim toga što nastojimo održati naše liturgijske vrijednosti kojima smo posebno opredijeljeni kao svećenici, želja nam je bila i dio naše crkvene glazbe predstaviti široj javnosti. Prije šest godina obnovili smo naše orgulje i uz pomoć njih se održavaju različiti koncerti. To prakticiramo već izvjesno vrijeme i osjeća se vrijednost tog rada i orgulja, koje su prije više od 100 godina darovane ovom gradu i ovoj crkvi. Ideja za održavanjem ekumenskih susreta crkvenih zborova potekla je od mojih bližih suradnika. Na susrete dolaze predstavnici različitih kršćanskih crkvenih zajednica: pravoslavne, katoličke, evanđeličke, a ove ćemo godine imati i predstavnike grkokatoličke zajednice«, rekao je vlč. Jozo Duspara. Ulaz je slobodan.

S. D.

Piše: dipl. theol. **Ana Hodak**

Toliko često slušamo Isusove poruke, njihova tumačenja, smatramo se kršćanima, a nikada se ne pitamo jesmo li uistinu razumijeli ono što nam Isus govori. Često njegove riječi shvaćamo površno, pa i naš kršćanski život postaje površan. Zato ne slijedimo kršćanske ideale, nego svjetovne, koji se često suprotstavljaju, a da toga nismo ni svjesni. To se dogodilo i dvojici Isusovih učenika, Jakovu i Ivanu, sinovima Zebedejevima, o čemu nam svjedoči evanđelje (usp. Mk 10,35-45).

NERAZUMIJEVANJE KRISTOVOG POSLANJA

Evanđelje nam opisuje zgodu kada su braća Ivan i Jakov zatražili od Isusa: »Daj nam da ti u slavi tvojoj sjednemo jedan zdesna, a drugi slijeva« (Mk 10,37). Iz naše perspektive to je vrlo neobičan zahtjev, ali ono što u njemu možemo odmah prepoznati jest to da oni za sebe traže određene počasti u odnosu na druge učenike. Ne znamo zašto su to učinili, možda su se samo željeli osigurati za vječnost, možda tu nema nikakve loše namjere, kako nam se u prvi mah čini. Ali, ono što možemo iz njihovog zahtjeva zaključiti je da oni, iako su bili Isusovi učenici, nisu razumjeli ono o čemu ih je on poučavao i što im je govorio. Jer, neposredno prije nego će oni staviti svoj zahtjev pred Isusa, on im govori o svemu što ga čeka. Tako, dok on govori o svojoj mucu,

Biti prvi ili služiti

oni maštaju o slavi. To je zato jer, unatoč tome što su vrijeme provodili s Mesijom, nisu iz svoje glave uspjeli istisnuti sliku Mesije koji će uspostaviti kraljevstvo na zemlji, nisu shvatili način na koji Mesija djeluje, niti su razumjeli njegove riječi, a toga nisu bili svjesni. Iako ih Mesija poučava da njegovo poslanje nije uspostaviti ljudsku vlast, niti iskazati silu i moć, poput nekog osvajača, nego je, po volji Očevoj, njegovo poslanje postati sluga patnik koji će ponijeti grijehe svijeta (usp. Iz 53) oni to ništa ne shvaćaju, pa na njegovo pitanje »Možete li piti čašu koju ja pijem, ili krstiti se krstom kojim se ja krstim?« (Mk 10,38) brzo i nepromišljeno odgovaraju »možemo«. Taj odgovor otkriva koliko su njihove misli i planovi daleko od Isusovih. Previše prizemno shvaćanje njegovog poslanja Jakovu i Ivanu postaje zapreka u nasljeđivanju, te i njihov zahtjev, iako usmjeren vječnosti biva prožet ovozemaljskim idealima i težnjama za prvenstvom. Tek nakon Isusove smrti i uskrsnuća oni postaju drugačiji ljudi, tek tada postaju spremni prihvatiti ono što Isus traži, a to je žrtva neopтереćena nagradom.

KRŠĆANSKO SLUŽENJE

Jakov i Ivan zbog svog zahtjeva za prvim mjestima od mnogih će biti osuđeni kao oholi, bez obzira što je njihov zahtjev usmjeren na vječnost. No, osvrnemo li se oko sebe prepoznat ćemo mnoge koji se smatraju dobrim kršćanima i tako se prikazuju, a upravo se time žele poslužiti kako bi izborili bolji položaj u ovom svijetu. Poniznog, raspetog Krista koriste za svoje ohole ciljeve koji nemaju veze s vječnošću. Jakov i Ivan žele što bolje mjesto

u vječnosti, pokraj Isusa, a mnogi kršćani se Isusom služe za bolje mjesto pokraj nekih svjetskih moćnika. Može li se tu govoriti o poznavanju Kristovog poslanja, nasljedovanju njegovog nauka?

U ovom evanđelju sukobljavaju se ljudski i božanski ideali te nam se u primjeru dvojice učenika otkriva da se može biti dugo uz Isusa, a ne poznavati ga dobro, ne razumijevati njegovu poruku. Može se i danas biti kršćanin koji redovito posjećuje euharistijska slavlja, ali zbog slike o samom sebi kao dobrom vjerniku koji zaslužuje nagradu, ostati daleko od pravih kršćanskih ideala. Jer, u njima nema mjesta ljudskoj težnji za prvim mjestima, nema mjesta želja za moći i vladanjem. Tu je na prvom mjestu služenje i to u sadašnjosti. Svaki Kristov učenik je pozvan djelovati sada, staviti se na raspolaganje, služiti i prihvatiti žrtvu, ali ne opterećivati se time kako i koliko će za to biti nagrađen. Isus nas poučava na primjeru učenika da Bogu treba prepustiti nagrađivanje. No, nasljedovanje Krista već samo po sebi znači nagradu, jer, iako nećemo odmah dobiti sva objašnjenja i odgovore, znamo da ćemo biti pridruženi otajstvu njegove muke i proslave.

Zato ideal služenja treba biti utkan u naše zajednice, poniznost mora biti sastavni dio kršćanskog života. A, da bi se to dogodilo ljubav mora biti u temelju svega, u temelju naših međuljudskih odnosa u zajednici i odnosa s Bogom. Jer, bez ljubavi ne može se služiti radosno, onako kako je Krist služio čovjeku, do smrti. Ako nema ljubavi neće biti ni služenja, jer, kao što kaže sv. Pavao, ljubav »sve podnosi« (1Kor 13,7).

MINI INTERVJU: DANIEL TADIĆ, PČELAR

Godina je bila izdašna

Daniel Tadić se već par godina bavi pčelarstvom, a u kratkom razgovoru otkrio nam je kako je počeo s ovom aktivnosti koja nosi pomalo opasni neposredni kontakt s pčelama, ali i puno zadovoljstva kada se dobije dobar i kvalitetan med.

Od kad se baviš pčelarstvom?

Pčelarstvom sam se počeo baviti prije tri godine kad sam prestao biti alergičan na pčelinji ubod.

Bio si alergičan ?

Do svoje 14. godine sam burno reagirao na pčelinje ubode i bila mi je potrebna pomoć liječnika, nekako s početkom puberteta alergija je prestala.

Kako si počeo pčelariti?

Na raspustu poslije završenog osmog razreda pomagao sam ocu u pčelinjaku. Jednom prilikom smo uhvatili dva roja, a kao nagradu za pomoć dobio sam ta dva roja i košnice. To su bila moja prva dva pčelinja društva.

Koliko košnica sad imaš?

Ove prve dvije košnice sam iz godine u godinu umnožavao i sad imam šest svojih košnica. Svoja pčelinja društva razrojavam, a nove košnice dobivam od oca za pomoć koju mu pružam u pčelinjaku.

Koliko proizvedeš meda godišnje i koji ti je omiljeni med?

Volim sve medove ali ako moram neki izdvojiti to je bagremov zbog blagog okusa i prijatne arome. Ova godina je bila izdašna i iz svojih košnica sam uspio izvrcati oko 250 kg meda.

Što radiš s tolikim medom ?

Med sam prodao na veliko skupa s ocem. Od dobivenog novca sam kupio topionik za vosak pošto sam počeo uslužno topiti vosak a kupio sam i dasku da preko zime napravim za sebe novih 12 košnica koje bih napučio pčelama na proljeće i tako uvećao svoj pčelinjak. Ostatak novca utrošim na stripove, čitam i skupljam određene edicije, i na izlaske s društvom. U toku godine pomažem ocu u njegovom pčelinjaku i on mi to obračunava i kasnije isplaćuje tako da svoj džeparac zarađujem već par godina.

Kakvi su ti planovi za budućnost?

Sad još idem u srednju školu i obveze mi ne dopuštaju da držim velik pčelinjak. Polako povećavam broj košnica i svoje znanje i možda po završetku škole se počnem ozbiljnije baviti pčelarstvom.

S. T.

IGRA

Na službu

Na službu je stara kartaška igra sončanskih Šokaca, prenošena s koljena na koljeno, a ne zna se kada i kako je nastala, ili prenijeta u Sontu. Igraju je četvorica igrača, par protiv para, sjedeći unakrsno jedan naspram drugoga. Igra se mađarskim kartama (četverbojne, 32 u špilju). U ovoj igri najjača je desetka, potom devetka, kec, kralj, gornjak (dama), dolnjak (dečko), koje su pune karte, te prazne, osmica i sed-

mica. Zbrajaju se pune karte, tako što svaka vrijedi jedno oko, a tri oka vrijede 1 bod. Kec sam vrijedi 1 bod, koliko vrijedi i ubit zadnji štih, odnosno osvojen posljednji krug karata. Tako u svakom dijeljenju u igri je 11 bodova, odnosno 14 ukoliko jedan od igrača javi triput, tj. ima 3 desetke, 3 devetke ili 3 keca, odnosno u jednoj boji desetku, devetku i keca, što se zove *oplez*. Igrač koji javlja triput ne smije reći koje su to karte. Triput može javiti i jedan od igrača protivničkog para, ukoliko ima potrebne karte. Cilj svakoga para je osvojiti 21 bod, kako bi pogađali protivnike za službu. Cilj para koji pogađa protivnike za službu je da u jednom krugu odnese sve karte, a cilj para kojega protivnici pogađaju je da ne uhvate ni jedan štih ili, ukoliko imaju jake karte, potuku sve i na taj način izbjegnu službu. Ukoliko ne mogu ni jedno ni drugo, cilj im je uhvatiti što više bodova, jer se igra nastavlja, pa ukoliko prvi osvoje 21, oslobode se službe i oni pogađaju protivnike. Dijeli se svakom igraču po osam karata odjednom, počevši s desne strane od djelatelja, a taj igrač je i prvi na potezu. Partneri povikom dosta mogu prekinuti igru ukoliko smatraju da imaju 21 bod. Ukoliko se zbrajanjem utvrdi da nemaju, protivnici automatski pogađaju njih.

I. Andrašić

16. listopada 2015.

TV PREPORUKA

NEDJELJA 18. LISTOPADA HRT 1 22.30

Nemoj nikome reći, serija

Godina proizvodnje: 2015.

Kroz dvanaest videoblogova serija prati život tinejdžerice Helene koja se s roditeljima iz Našica seli u Zagreb. Njezin blog predstavlja komentar na novu situaciju u obitelji, novu gimnaziju i općenito novu sredinu. Grupa tinejdžera kroz njezin blog opisana je kao mladići i djevojke koji pokušavaju odrasti i pronaći ljubav i sreću. Kontroverzni zapleti istražuju pitanja kao što su disfunkcionalna obitelj, spolna orijentacija i identitet te zloraba opojnih droga. TV serija za mlade *Nemoj nikome reći* kombinacija je

komedije i drame. Mlada autorska ekipa koristi suvremeni način komunikacije mladih čiji se svijet vrti oko *Facebooka*, *Twittera* i *Instagrama*, uz mnoštvo animacija i vizualnih efekata.

Originalna ideja i scenarij: Aleksandra Osman

Koscenaristi: Dijana Merdanović, Vanja Obad,

Mario Piragić i Ivan Livaković

Direktor fotografije: Damir Kudin

Urednica serije: Maja Gregl

1. epizoda

Helena Jurić (17) živi u Našicama, gdje pohađa 3. razred gimnazije. Helena je jedan od protagonista ali i sveznajući pripovjedač kroz čiju vizuru upoznajemo probleme današnjih tinejdžera zahvaljujući ironičnim komentarima koje čujemo dok snima blog. Majka Anita i otac Davor obavještavaju je da se zbog očeva promaknuća sele u Zagreb. Nakon inicijalnog šoka, Helena se pozdravlja s Iris, prijateljicom iz djetinjstva, i s bakom Anom, te s roditeljima putuje u Zagreb, puna predrasuda prema velikom gradu

16. listopada 2015.

VRIJEDI PROČITATI

GORAN TRIBUSON

Legija stranaca

Legija stranaca, prvi put objavljena 1985., godinu dana poslije *Polagane predaje* kojom se započela ispovijed jedne generacije, roman je u čije će se rečenice upisivati čitatelji najrazličitijih starosnih dobi. Oni čiji su izvodi iz knjige rođenih, u numeričkom dijelu, bliski autorovima, oživljavat će priče smještene u prijelaz iz pedesetih u šezdesete godine 20. stoljeća. Takvi će čuti zvuk šušakava i krckanje gramofonskih ploča, sjetiti se izvođača na Opatijskom festivalu i naziva mjesta u kojem su se, a na otoku Braču, proizvodile *Favorit* žvakaće gume, dozvat će gorčinu prisjetivši se lica generacijskoga izdajnika. Tribusonovo pripovijedanje o mladim buntovnicima koji

se pod strogim odgojem svojih roditelja i ideologizirane škole povlače u vlastite svjetove, proizvodit će čitateljeva osobna, nostalgična sjećanja. U isto vrijeme, svaka generacija ima svoje albume i sličice, svoje filmove, svoje pubertetske mušice i razloge neslaganja sa svijetom u kojem stasa. Zbog toga će današnji mlađi, oni koji su po godinama bliski junacima *Legije stranaca*, u zanimljivoj priči u čijem je središtu Luka Mraz, prepoznati svoje mitologeme. I zasigurno će većina njih reći da bi s takvim štivima zavoljeli čak i školsku lektiru.

PJESMA ZA DUŠU:

Srebrna krila:

Lili

Sjećaš li se, Lili igara u travi imala si bijeli šeširić na glavi dala si mi ruku, makovi su cvali i bili smo sretni, a još tako mali Ref.

O, Lili, zaboravih tada da smo sretni bili o, Lili, nađoh jednog dana novu ljubav Lili, novu ljubav Lili novu ljubav Lili, o, Lili

Al' prošle su igre, taj čarobni svijet drugom si poklonila obećani cvijet taj nemirni vjetar što mi tebe uze brzo briše prve mladenačke suze Ref.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 16. do 22. listopada

16. LISTOPADA 1871.

Cjelovečernjim programom Subotičanima se predstavilo novoosnovano Kazališno društvo. Umjetnički voditelj društva bio je glumac **Ödön Vezéri**, a članovi uprave: **István Frankl**, **Ivan Mukić**, **dr. Salamon Weiner**, **Josip Antunović**, **Mihovil Petrić**, **dr. Vince Zomborčević** i drugi.

16. LISTOPADA 1910.

Na prvom javnom aeromitingu međunarodni biciklistički, motociklistički as i letač Subotičanin **Ivan Sarić**, na zrakoplovu vlastite konstrukcije i izrade, poletio je iznad Konjskog trkališta kod tvornice *Klotild* (kasnije *Zorka*).

16. LISTOPADA 1944.

U poslijepodnevnom satima na subotičkim ulicama pojavili su se kolporter s prvim (i jedinim!) brojem novina *Slobodna Bačka*, glasilom oslobođenja od fašističke okupacije.

17. LISTOPADA 1971.

Tijekom obilježavanja obljetnice oslobođenja u Bajmaku je otkrivena spomen-skulptura *Baklja sjećanja*, umjetničko djelo glasovite kiparice **Ane Bešlić** (1912.-2007.), rođene Bajmaćanke, koja je imala vidnog udjela na udomaćenje suvremenog izraza u kiparskoj umjetnosti u Jugoslaviji.

17. LISTOPADA 2000.

Održana je konstitutivna sjednica Skupštine općine Subotica, novog saziva, nakon dramatičnih zbivanja 5. listopada. Za predsjednika je izabran **József Kasza**, a za

dopredsjednike **Nebojša Janjić** i **Bela Tonković**. Predsjednik Izvršnog odbora je **Imre Kern**.

18. LISTOPADA 1934.

Za pročelnika *Subotičkog električnog tramvaja i rasvjete* postavljen je dipl. inž. strojarstva **Zvonimir Stilinović**. Prije njega tu je dužnost obnašalo desetak osoba, mahom iz inozemstva. Stilinović je na čelu tvrtke do 1941., a kasnije i njen generalni direktor, zatim njen prinudni upravnik i tehnički direktor *Elektrane*, te na kraju, do ožujka 1960. ravnatelj njezina pogona *Sjeverne Bačke*.

19. LISTOPADA 1816.

Nadvojvoda **Ferdinand Habsburški**, potonji austrijski car i ugarski kralj, posjetio je slobodni kraljevski grad Maria Theresiopolis (Subotica). Tom prigodom visoki gost obišao je franjevački samostan, održao smotru vojnih postrojbi, te bio gostom u više bačkih domova.

19. LISTOPADA 1944.

Pojavio se prvi broj prvih poratnih dnevnih novina *Radio vijesti*. Pisane su ijkavicom, tada se govorilo zapadnom varijantom srpsko-hrvatskog jezika, odnosno hrvatskim jezikom. Nakladnik je bio Propagandni odsjek Narodnooslobodilačkog pokreta Subotice. Desetak dana kasnije pojavljuju se *Pađuo vecmu*, inačica pisana ekavicom i tiskana ćirilicom.

20. LISTOPADA 1740.

Umro je **Karlo VI.**, car Svetog Rimskog Carstva, kralj Češke, Hrvatske, Ugarske, Napulja, Sicilije i Sardinije, te nadvojvoda Austrije, a na prije-

stolje stupa njegova kći **Marija Terezija**. Imperatorica će se pokazati zainteresiranom i blagonaklonom glede zamisli građana o razvoju Subotice, pa tada naši preci ostvaruju dva važna cilja: razvojačenje Subotice, uz veći utjecaj na vlastite prihode (od 1743.) i uspostavu urbane uljudbe, što je osobito došlo do izražaja nakon stjecanja statusa slobodnog kraljevskog grada (1779.) uz visok stupanj gradske autonomije i samouprave.

20. LISTOPADA 1918.

U domu **Albe Malagurskog** održana je prva, tajna konferencija Bunjevaca i Srba na kojoj su utvrđeni temeljni ciljevi ovdašnjeg slavenskog življa, drukčije rečeno – odcjepljenje Subotice od Mađarske, odnosno Austro-Ugarske, po tada važećim Wilsonovim načelima.

20. LISTOPADA 2002.

Društvo književnika Vojvodine objavilo je zanimljiv katalog *Pisci Vojvodine* – likovni umjetnici, koji je objavljen u povodu otvaranja istoimene izložbe u Novom Sadu. Među 23 književnika-slikara uvršteni su Subotičani: **Petko Vojnić Purčar**, **Ferenc Deak**, **László Silágyi**, **Matija Molcer**, **Zvonko Sarić** i **Robert G. Tilly**.

21. LISTOPADA 1783.

Vijećnik **Šime Perčić** izabran je za glavnog suca marijaterezijanske Subotice. Tu dužnost obnašao do srpnja 1790. kada ga je zamijenio **Antun Parčetić**, koji se istaknuo u dugom i samoprijegornom zalaganju za što sadržajnije ispunjenje novog statusa našega grada.

21. LISTOPADA 1804.

Posvećen je glavni oltar u katedralnoj crkvi svete Terezije Avilske. Prije toga dragovoljnim priložima vjernika podignuta su četiri oltara. Sličnim postupkom u idućih petnaest godina podignuta su još četiri.

21. LISTOPADA 1876.

U Kačmaru je rođen **Ivan Petreš Čudomil**, pjesnik, dramski spisatelj i svećenik. Tijekom studija na Bogoslovnom fakultetu Péter Pázmány u Budimpešti, preko studenata i svećenika iz Zagreba i Hrvatske upoznaje se s hrvatskom književnošću. Nakon raspada Austro-Ugarske ostaje s hrvatskim življem s druge strane Trianonske granice, gdje uz dušobrižničke obveze, stvara veliki broj književnih dijela kako bi pridonio očuvanju identiteta puka, njegovom jeziku i kulturi. Radi toga također sakuplja i zapisuje narodnu predaju (balade, bečarce, običaje), a zapažen je i njegov publicističko-urednički prinos u hrvatskih manjinskih glasila kao što su: *Naše novine*, *Neven*, *Danica*, budimpeštanske *Bunjevačke* i *šokačke novine* i dr. Umro je 14. lipnja 1937. godine.

22. LISTOPADA 1943.

U noći (22. na 23.) započelo je masovno uhićenje pripadnika antifašističkog pokreta u Subotici. Nakon višednevne torture, prebačeni su u Centar za kontrašpijunažu u Novom Sadu, gdje su u veljači 1944. izvedeni pred Pokretni prijevici vojni sud, osuđeni su na vremenske kazne i potkraj ljeta deportirani u konc-logore u Njemačkoj.

Zemunski graditelji

Upručavanju izgradnje Zemuna i širenja grada, uvrštena su imena građevinskih stručnjaka koji su radili u Magistratu, kasnijem Gradskom poglavarstvu. U prvoj polovici 19. stoljeća boudirektor **Mihailović** je, kao vojna osoba, odobravao planove i izgradnju. Polovicom 19. stoljeća šef Građevinskog ureda bio je inženjer **Eduard Štajner**. Od sedamdesetih godina građevinske poslove općine je, u vrijeme intenzivne izgradnje i izvođenja opsežnih radova, vodio inženjer **Dragutin Kapus**, koga je 1905. godine zamijenio gradski inženjer **Pavle Horvat**. Na tom je radnom mjestu kratko vrijeme bio i inženjer **Gašpar Kani**, a potom inženjer **Hajnrh Celer**, koji je u službi u Gradskom poglavarstvu. Jedan od također poznatih zemunskih graditelja je **Franja Jenč**, čije djelo predstavlja nezaobilazni primjer u nastojanjima da se otkriju putevi prostornih oformljavanja naših malogradskih sredina i na njima načini prenošenja i preobražavanja europskih građevinskih obraza.

OPSEŽNA GRADITELJSKA DJELATNOST

Franja Jenč je nakon školovanja u Salcburgu, gdje je radio i zidarske poslove, 1894. godine u Zagrebu položio ispit za ovlaštenog građevinskog majstora, odnosno građevinskog poduzetnika i tako stekao pravo na samostalno obavljanje građevinskih poslova. Sam je projektirao, radio prema tuđim planovima, sam i s drugim poduzetnicima izvodio raznovrsne poslove: od nadgrobne kapele za zemunskog ljekarnika **Karla Treščika**, kolskog puta Surčin-Boljevci, malih obiteljskih kuća, najamnih stambenih zgra-

da, do javnih i utilitarnih građevina kao što su električne centrale u Zemunu, Rumi i Novom Sadu i proširenje željezničkog kolodvora u Novom Sadu. U cjelokupnom Jenčevu opusu izdvaja se građevinska aktivnost između 1895. i 1913. godine. U tom razdoblju projektirao je najveći broj stambenih zgrada i podizao, prema tuđim planovima, tada najljepše i najveće javne građevine u Zemunu. U Zemunu se od građevina, čije je izvođenje bilo povjerenjeno Jenču, ističu zgrade Pošte iz 1896. godine, Električne centrale i Djevojačke škole iz 1899, Željezničke škole iz 1906., Vodne zajednice iz 1908. i Srpskog doma iz 1909.

IZGRADNJA PREMA VLASTITIM PLANOVIMA

Zgrade koje je Franja Jenč izgradio prema vlastitim planovima posebno se ističu: kuća Franje Jenča u Zemunu, kuća **Jelene Jovanović**, **Magdalene Osvald**, **Harastijeva** kuća, kuća Ljekarnika **Štrajma**, **Katarine Marković**, **Samuela Dojča**, **Mavre Bindera**, nadgrobna kapela Ljekarnika

Treščika i nekoliko rekonstrukcija postojećih kuća. Naravno, ne treba zanemariti ni izgradnju njegovih objekata prema planovima drugih projektanata. Ne treba zanemariti, kada su pitanju velika i značajna imena Zemuna, niti ime **Adama Filipovića**, industrijalca, koji je prvi u Zemunu i na ovim prostorima sagradio tvornicu s kontinuiranim načinom proizvodnje ugljičnog dioksida. Zatim sa švicarskom tvrtkom *Carba* njihovoj opremi, prvi je u Zemunu i šire proizvodio suhi led i uveo njegovu primjenu u kontejnerski transport živih namirnica i prehrambene robe. U vrsne graditelje Zemuna treba spomenuti i **Franju Stjepana Katinčića**. Građevinska tvrtka *Kraus, Katinčić i komp.* je mnogo gradila krajem dvadesetih godina i uglavnom za poznatog kupca. U sadašnjoj Ulici Sonje Marinković izgradili su skoro sve kuće. S graditeljem Franjom Jenčom zajednički su radili na izgradnji zgrade Vodne zadruge, ugao Trga JNA i Ulice Sonje Marinković, a sudjelovali su u izgradnji kuće i tvornice industrijalca **Adama pl. Filipovića** i mnogih drugih. **Aleksandar Karlić** projektirao je i izveo veliki

broj stambenih i gospodarskih objekata u Zemunu. Među najznačajnije spadaju radovi na dogradnji i rekonstrukciji tekstilne tvornice braće **Vukojičić** i vinarije **Bruna Mozera**.

MUHAR

Kada su u pitanju veličanstvena zdanja u Zemunu, teba spomenuti i braću **Mijatai Ivana Muhara**. Ivan Muhar je bio trgovac koji je svoj prvi dućan otvorio na Senskom trgu. Muhar, po kome se čitav taj dio Zemuna danas zove, podigavši veličanstvo zdanje, sve do kraja Drugog svjetskog rata važio je za jednog od najuspješnijih zemunskih trgovaca. Ivan Muhar nikada nije zaboravio svog prvog gazdu Židova koji mu je pomogao i dao kredit da otpočne samostalnu djelatnost. Vjeruje se kako je sve vrijeme Drugog svjetskog rata skrivao kod sebe obitelj Židova **Leona Hajma**, riskirajući tako svoju svoju i sudbinu svojih najbližih.

ZAGREBAČKI ARHITEKTI

Poznati zagrebački arhitekti projektirali su školske zgrade: **Nikola Kolar** - Veliku realku, **Janko Djevojačku školu**, **Viktor Kovači Hugo Erlih**, osnivači moderne arhitekture u Hrvatskoj, izradili su planove za Dječjačku školu, a zagrebački arhitekt **Milan Pilar** projektirao je stambenu zgradu odvjetnika **Badaja**. Strani arhitekti rjeđe su radili za Zemun. Ipak se zna za nekoliko njih. Tako je primjerice nepoznati bečki arhitekt projektirao **Spirtinu** kuću, **J. Hartl**, arhitekt iz Oršave, hotel **Central**, **Frederik Oman** iz Beča **Krausovu** kuću na trgu.

Suzana Darabašić (u tekstu su korišteni podaci iz knjige *Hrvati stvaraoici u Zemunu* dr. sc. **Vlatka Rukavine**)

Dani kruha

Učenci hrvatskih odjela osnovnih škola *Matko Vuković, Ivan Milutinović* iz Subotice i *Vladimir Nazor* iz Đurđina, kao i učenci iz Srijemske Mitrovice, gostovali su protekli vikend u Zagrebu i Stubičkim Toplicama na *Danima kruha*. Već dvadeset i četvrtu godinu za redom »Svehrvatska smotra Dani kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje 2015.« okupili su broje učenike osnovnih i srednjih škola iz Hrvatske, a kao gosti predstavili su se i učenici iz Bosne i Hercegovine, te učenici iz Vojvodine.

Kao i prijašnjih godina učenici obučeni u bunjevačku narodnu nošnju, imali su svoj štand na kojem su prikazali autohtona jela ovdašnjeg kraja.

Dječji tjedan u OŠ Matija Gubec u Tavankutu

Usklopu Dječjeg tjedna koji se ove godine odvijao pod temom »Podrška obitelji, podrška djeci«, učenici OŠ *Matija Gubec* Tavankut su sa zaposlenicima škole organizirali niz aktivnosti.

Pravljenje obiteljskog stabla i klikeranje s roditeljima, zabava i pjevanje, bili su samo neke od aktivnosti. Roditelji naše djece i djeca imali su priliku uživati u svome tjednu.

Organizirali su jezični kviz, maskenbal, sportski dan, karaoke, odlazak na bazen, dan parlamentarnih izbora, radionicu Razglednicom u svijet, predstavljanje knjige *Izgubljeno srce* **Katarine Čeliković**, kao i

zamjenu uloga gdje su učenici mijenjali sve zaposlenike u školi. Na taj su način doživjeli školu iz neke druge perspektive, kao mjesto gdje se osjećaju ravnopravnima i važnima. Za učenike nižih odjela organiziran je odlazak u Dječje kazalište gdje su djeca pogledala mjuzikl *Tobi* i prošetala gradom, posjetila *Tea time*, prezentaciju i degustaciju engleskog čaja, štafetne igre, te pravljenje figurica od jesenskih plodova.

I. D.

U BAČU ODRŽAN 29. SUSRET MALIH ŽUPNIH ZBOROVA ZLATNA HARFA

Radujmo se u Gospodinu

Ovogodišnja *Zlatna harfa*, 29. po redu, održana je u Baču 10. listopada u župnoj crkvi sv. Pavla, gdje je domaćin bio vlč. **Josip Štefković**, bački župnik. Smotra se, kao i do sad, sastojala iz dva dijela: misnog slavlja te nastupa dječjih zborova, a pjesme za nastup bile su na temu *Radujmo se u Gospodinu* po slobodnom izboru.

Misno slavlje predvodio je župnik domaćin vlč. Josip u zajedništvu s katedralnim župnikom mons. **Stjepanom Beretićem**, vlč. **Marijanom Dejom**, vlč. **Draganom Muharemom**, vlč. **Vinkom Cvijinom**, vlč. dr. **Marinkom Stantićem**, te vlč. **Franjom Ivankovićem**. Propovijed je bila vrlo poticajna, a djeca su zdušno pjevala pripremljene pjesme u kojima je vrhunac bila prekrasna pjesma *Čuj nas Majko*.

Na ovogodišnjoj Zlatnoj harfi okupilo se 15 zborova, od kojih su dva bila združena. Nastupila su djeca iz župa Sveti Križ – Sombor, Sveti Marko – Žednik, sv. Petar i Pavao – Bajmok, sv. Juraj – Subotica, sv. Juraj i sv. Ilija – Vajska-Bođani, vrtići *Marija Petković Sunčica* i *Biser* – Subotica, katedrala sv. Terezije Avilske – Subotica, Presveto

Trojstvo – Mala Bosna, Presveto Trojstvo – Selenča, sv. Pavao i sv. Jakov – Bač, Plavna, sv. Josip Radnik – Đurđin, sv. Križ – Subotica, sv. Rok – Subotica, Isusovo Uskrsnuće – Subotica te Srce Isusovo – Tavankut.

Orguljaši na smotri bili su **David Bertran** i **Bela Anišić**, a glavni glazbeni organizator i voditelj Zlatne harfe bio je katedralni zborovoda **Miroslav Stantić**. Poruku biskupa mons. **Ivana Penzeša** ovom plemenitom skupu pročitao je mons. Stjepan Beretić, koji se zahvalio svoj djeci na trudu i lijepom pjevanju, kao i svim župnicima, voditeljima i voditeljima zborova na ovom susretu. Po završetku programa i druženju djece iz raznih mjesta vlč. Štefković podijelio je svim predstavnicima zborova diplome. Nadamo se da će svećenici Subotičke biskupije i glazbeni pregalac **Miroslav Stantić** osmisliti i osigurati daljnji razvoj *Zlatne harfe* kao višestruko korisne crkveno-glazbene dječje manifestacije.

Z. Pelajić

PETAK
16.10.2015.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:30 Gorski liječnik, serija
 10:20 Istočna obala Amerike: Srce Nove Engleske, dokumentarna serija
 11:15 Riječ i život
 12:00 Dnevnik 1
 12:24 Dragocjeni biser, telenovela
 13:10 Kod doktora, talk-show
 14:00 Normalan život
 14:45 Znanstveni krugovi
 15:15 Igre moći, serija
 16:05 Dokumentarna emisija
 17:40 Život je lijep
 18:10 Manjinski mozaik: Lena - snažna žena
 18:30 Potrošački kod
 20:00 P.S. Volim te, američki film
 22:05 Dnevnik 3
 22:30 Crna lista, serija
 23:15 Planet terora, američki film
 00:55 Kod doktora, talk-show
 01:40 Reprizni program
 02:43 Manjinski mozaik: Lena - snažna žena
 02:58 Riječ i život
 03:28 Normalan život
 04:13 Bečar budi, bečari su ljudi - emisija pučke i predajne kulture
 04:43 Potrošački kod
 05:13 Znanstveni krugovi
 05:43 Dragocjeni biser, telenovela
 06:28 Dnevnik 2

05:55 Generalna špica - zastava, himna
 05:57 Najava
 06:00 Juhuhu
 09:55 Kućni ljubimci
 10:50 Heartland, serija
 11:35 Čarolija, serija
 12:25 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
 12:55 Ubojstvo, napisala je - serija (R)
 13:40 Bella mia, češki film
 15:10 Kraljevske toplice: Trokut čeških toplica, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Stipe u gostima, humoristična serija

17:20 Svijet vrtlara, dokumentarna serija
 18:00 Dolina sunca, serija
 18:40 Bitange i princeze, humoristična serija
 19:45 Popuna
 20:00 Umorstva u Midsomeru, serija
 21:45 Vrijeme na Drugom
 21:50 Endeavour - Mladi Morse, serija
 23:20 Pod svaku cijenu, serija
 00:15 Sinovi anarhije, serija
 01:00 Bella mia, češki film
 02:30 Noćni glazbeni program

05:35 RTL Danas, informativna emisija (R)
 06:15 Virus attack, animirana serija
 06:35 Tenkai vitezovi, animirana serija
 07:00 Sve u šest, magazin (R)
 07:30 Pet na pet, kviz (R)
 08:30 TV prodaja
 08:45 Hitna služba, dramska serija (R)
 09:40 TV prodaja
 09:55 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 11:10 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
 12:10 TV prodaja
 12:25 Hitna služba, dramska serija
 13:25 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
 14:25 Big Brother, show (R)
 15:30 Horvatovi, obiteljska humorna serija (R)
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 17:00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Kolo sreće, kviz
 21:00 Big Brother, show uživo
 23:05 Eurojackpot
 23:10 Big Brother, show uživo
 23:20 Big Brother, show uživo iz kuće
 23:50 Krvavo iskupljenje - TV premijera, film, akcijski
 01:25 Sam protiv svih, igrani film, akcijski triler
 03:45 RTL Danas, (R)
 04:25 CSI: NY, serija
 05:10 Kraj programa

SUBOTA
17.10.2015.

07:30 Najava
 07:45 Crna lista, serija

08:30 Kočija za Tucson, američki film - Ciklus klasičnog vesterna
 09:50 Duhovni izazovi
 10:20 Prizma - multinacionalni magazin
 11:05 Fotografija u Hrvatskoj: Zagrebački potres 1880
 11:15 Industrijska arhitektura Hrvatske, dokumentarni film
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Veterani mira
 13:10 Prvi svjetski rat: Krik i bijes, dokumentarni film
 14:05 Top Gear - Najbolje od najboljeg
 15:00 Ni krivi ni dužni, humoristična serija
 15:45 P.S. Volim te, američki film
 17:45 Lijepom našom: Šolta (1. dio)
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 LOTO 7/39
 20:00 Maestro
 21:25 Turist, američki film
 23:05 Dnevnik 3
 23:25 Crna lista, serija
 00:15 Kočija za Tucson, američki film - Ciklus klasičnog vesterna (R)
 01:35 Fotografija u Hrvatskoj: Zagrebački potres 1880
 03:00 Skica za portret
 03:13 Duhovni izazovi
 03:43 Veterani mira
 04:28 Prizma - multinacionalni magazin
 05:13 Dnevnik 2

05:56 Generalna špica - zastava, himna
 05:58 Najava
 06:00 Juhuhu
 10:05 Umorstva u Midsomeru, serija
 11:50 Kraljevske toplice: Trokut čeških toplica, dokumentarna serija
 12:35 Svijet vrtlara, dokumentarna serija
 13:10 Pustolovine u balonu: Venezuela, dokumentarna serija
 14:10 Vjenčanje dobre vještice, američki film
 15:35 Kulinarske pustolovine Pete Mathias na jugu Francuske
 16:00 Popodne na Drugom:
 17:30 Prognani, serija
 18:20 Downton Abbey
 19:10 Koncert zabavne glazbe
 19:55 Rukomet, LP: Zagreb - Wisla Plaock, prijenos
 20:05 Protiv svih pravila, američki film
 21:30 Vrijeme na Drugom
 21:40 Graham Norton i gosti

22:30 Pripravnik
 23:30 Carstvo poroka
 00:25 Vjenčanje dobre vještice, američki film (R)
 01:50 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, informativna emisija (R)
 06:55 Mala sirena
 07:20 Lego Ninjago
 08:15 Zvezdani ratovi: Pobunjenici, animirana serija
 08:40 TV prodaja
 08:55 Horvatovi, obiteljska humorna serija (R)
 09:55 TV prodaja
 10:10 Horvatovi, obiteljska humorna serija (R)
 11:10 TV prodaja
 11:25 Cirkus, zabavna emisija
 13:10 Dynamo: Majstor nemogućega, zabavna emisija
 14:10 Kodno ime: Čistač, igrani film, komedija
 15:55 Big Brother, show (R)
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 16:40 Big Brother, show (R)
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 20:00 Zvezdice, glazbeno-natjecateljski show
 22:50 Big Brother, show
 00:10 Big Brother, show uživo iz kuće
 00:20 Predatori, igrani film
 02:25 Big Brother, show (R)
 03:45 Astro show, emisija uživo
 04:45 RTL Danas
 05:25 Kraj programa

NEDJELJA
18.10.2015.

06:00 Najava
 06:15 Klasika mundi: Susanna Yoko Henkel, Vilde Frang, Boris Brovtsyn i Stefan Milenković na 7. zagrebkom-u 2013.
 07:30 Crna lista, serija
 08:15 Osmjesi ljetne noći, švedski film - Zlatna kinoteka
 09:58 Šibenik: Misa, prijenos
 11:00 Biblija
 11:10 Pozitivno
 12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Rijeka: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:10 Labirint
 16:25 Mušketiri, serija
 17:21 Kulturna baština

17:40 Maestro
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 LOTO 6/45
 20:05 Krvopijci, hrvatski film
 21:35 Da sam ja netko, serija
 22:30 Nemoj nikome reći, serija
 23:05 Dnevnik 3
 23:30 Nedjeljom u dva
 00:30 Ekonomija &TD
 01:15 Osmjesi ljetne noći, švedski film - Zlatna kinoteka
 03:00 Reprizni program
 03:23 Kulturna baština
 03:38 Mir i dobro
 04:03 Plodovi zemlje
 04:53 Rijeka: More
 05:23 Pozitivno
 05:53 Dnevnik 2

05:56 Generalna špica - zastava, himna
 05:58 Najava
 06:00 Juhuhu
 09:32 Večera u dvorcu, dokumentarna serija
 10:03 Detektiv Murdoch, serija
 10:52 Grantchester, serija
 11:40 Strani dokumentarni film
 12:25 Alan i tajne vrtova, dokumentarna serija
 13:25 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastiča
 14:30 Gabe the Cupid Dog, australski film
 16:00 Pjevaj moju pjesmu
 17:35 Poirot, serija
 19:05 Koncert narodne/tradicijske/etno glazbe
 20:05 Riddickove kronike, američki film
 22:15 Vrijeme na Drugom
 22:20 Zemlje - ljudi - pustolovine: Otok žena - Palau u Južnom Pacifiku, dokumentarni film
 23:10 Grantchester, serija
 23:55 Kalifornikacija, serija
 00:25 Pa to je fantastično!, humoristična serija
 00:55 Šest stupnjeva, serija
 01:20 Šest stupnjeva, serija
 01:45 Noćni glazbeni program - spotovi (zabavna glazba)
 05:00 Koncerti pop i rock glazbe

06:30 RTL Danas, informativna emisija (R)
 07:15 Mala sirena, animirana serija
 07:40 Lego Ninjago, animirana serija
 08:35 Zvezdani ratovi: Pobunjenici, animirana serija
 09:00 TV prodaja

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

09.15 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
 09.50 TV prodaja
 10.05 Big Brother, show (R)
 11.25 TV prodaja
 11.40 Horvatovi, obiteljska humorna serija (R)
 12.40 Horvatovi, obiteljska humorna serija (R)
 13.40 Savršen spoj, igrani film, romantična komedija
 15.25 Zvezdice, glazbeno-natjecateljski show (R)
 16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
 16.40 Zvezdice, glazbeno-natjecateljski show (R)
 18.30 RTL Danas informativna emisija
 19.15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 20.00 Big Brother, show
 21.30 Big Brother, show uživo iz kuće
 22.00 Ko to tamo peva, igrani film, humorna drama
 23.45 Big Brother, show (R)
 01.10 Lančana reakcija, igrani film, akcijski
 03.05 Astro show, emisija uživo
 04.05 RTL Danas, (R)
 04.50 Kraj programa (R)

PONEDJELJAK 19.10.2015.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:30 Gorski liječnik, serija
 10:20 Plodovi zemlje
 11:15 Treća dob
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Dragocjeni biser, telenovela
 13:10 Kod doktora, talk-show
 14:00 Društvena mreža - medicina
 15:10 Jezik za svakoga
 15:30 Lijepom našom: Šolta (1. dio)
 18:14 Najava
 19:00 Dnevnik 2
 20:00 Igre moći, serija
 20:45 Korijeni siromaštva: Dajte nam novac, dokumentarna serija
 21:45 Otvoreno
 22:30 Dnevnik 3
 23:00 Istočna obala Amerike: More i kopno, dokumentarna serija

23:55 Elitni odred: Danska, serija
 00:45 Twin Peaks, serija
 01:35 Kod doktora, talk-show
 02:25 Reprizni program
 03:38 Bachelorette, američki film
 05:03 Dragocjeni biser, telenovela
 05:48 Dnevnik 2

05:56 Generalna špica
 05:58 Najava
 06:00 Juhuhu
 09:55 Draga Genevieve, dokumentarna serija
 10:17 Visoke potpetice u slami, serija
 10:42 Heartland, serija
 11:27 Čarolija, serija
 12:17 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
 12:47 Ubojstvo, napisala je - serija (R)
 13:32 Operacija kolač, američki film (R)
 14:55 Glazba, glazba...
 15:10 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Stipe u gostima, humoristična serija
 17:15 Gastronomski užici s Alexom i Mattom, dokumentarna serija
 17:40 Kriške sira, dokumentarna serija
 18:05 Magazin LP
 18:30 Magazin EL
 19:20 Bitange i princeze, humoristična serija
 20:00 Divlja Aljaska, dokumentarna serija
 20:50 Vrijeme na Drugom
 21:00 TV Bingo Show
 21:45 Bachelorette, američki film
 23:10 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
 23:55 Lovci na natprirodno, serija
 00:40 Operacija kolač, američki film (R)
 02:05 Noćni glazbeni program

05:10 RTL Danas, informativna emisija (R)
 05:55 Virus attack, animirana serija
 06:10 Tenkai vitezovi, animirana serija
 07:05 Pet na pet, kviz (R)
 08:05 TV prodaja
 08:20 Hitna služba, dramska serija (R)

09.15 TV prodaja
 09.30 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 10.50 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
 11.50 TV prodaja
 12.05 Hitna služba, dramska serija
 13.05 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
 14.05 Big Brother, show (R)
 15.30 Kolo sreće, kviz(R)
 16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
 17.00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas, informativna emisija
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Horvatovi, obiteljska humorna dramska serija
 21.10 Big Brother, show
 22.15 RTL Direkt, informativna emisija
 22.45 Big Brother - bez cenzure, show
 23.05 Big Brother, show uživo iz kuće
 23.20 Dr. House, dramska serija
 00.20 Kost, serija
 01.15 CSI, serija (R)
 02.05 Kost, serija (R)
 02.50 Astro show, emisija uživo
 03.50 RTL Danas, (R)
 04.35 CSI: NY, serija
 05.15 Kraj programa

UTORAK 20.10.2015.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:30 Gorski liječnik, serija
 10:20 Istočna obala Amerike: More i kopno, dokumentarna serija
 11:20 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Dragocjeni biser, telenovela
 13:10 Kod doktora, talk-show
 14:00 Društvena mreža
 14:55 Društvena mreža
 15:10 Jezik za svakoga
 15:20 Igre moći, serija
 16:15 Rijeka: More
 17:40 Život je lijep
 18:15 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:00 Igre moći, serija
 20:45 Pogledi: Zaboravljena

švapska groblja, dokumentarni film
 21:44 Otvoreno
 22:29 Dnevnik 3
 22:59 Rajna: Pogled odozgo, dokumentarna serija
 23:54 Elitni odred: Danska, serija
 00:44 Twin Peaks, serija
 01:34 Kod doktora, talk-show
 02:24 Reprizni program
 03:17 Čarobni Mike, američki film (R)
 05:03 Dragocjeni biser, telenovela
 05:48 Dnevnik 2

05:56 Generalna špica
 05:58 Najava
 06:00 Juhuhu
 09:55 Draga Genevieve, dokumentarna serija
 10:17 Visoke potpetice u slami, serija
 10:42 Heartland, serija
 11:27 Čarolija, serija
 12:17 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
 12:47 Ubojstvo, napisala je - serija (R)
 13:32 Za ljubav jednog psa, američki film (R)
 14:52 Glazba, glazba...
 15:10 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Stipe u gostima, humoristična serija
 17:15 Gastronomski užici s Alexom i Mattom, dokumentarna serija
 17:40 Kriške sira, dokumentarna serija
 18:05 Dolina sunca, serija
 18:50 Bitange i princeze, humoristična serija
 19:25 Bitange i princeze, humoristična serija
 20:00 Licem u lice, dokumentarni film
 20:59 Vrijeme na Drugom
 21:05 Čarobni Mike, američki film
 22:50 CSI: Las Vegas, serija
 23:35 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
 00:20 Lovci na natprirodno, serija
 01:05 Za ljubav jednog psa, američki film (R)
 02:25 Noćni glazbeni program

05:35 RTL Danas, (R)
 06:15 Virus attack
 06:35 Tenkai vitezovi
 07:00 Sve u šest, magazin (R)

07.30 Pet na pet, kviz (R)
 08.30 TV prodaja
 08.45 Hitna služba, serija (R)
 09.40 TV prodaja
 09.55 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 11.10 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
 12.10 TV prodaja
 12.25 Hitna služba, serija
 13.25 Shopping kraljica, (R)
 14.25 Big Brother, show (R)
 15.30 Horvatovi, serija (R)
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Shopping kraljica
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas, informativna emisija
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Horvatovi, serija
 21.10 Big Brother, show
 22.15 RTL Direkt
 22.45 Big Brother
 23.05 Big Brother
 23.20 Dr. House, dramska serija
 00.20 Kost, serija
 01.15 CSI, serija (R)
 02.05 Kost, serija (R)
 02.50 Astro show, emisija uživo
 03.50 RTL Danas, (R)
 04.35 CSI: NY, serija
 05.15 Kraj programa

SRIJEDA 21.10.2015.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:30 Gorski liječnik, serija
 10:20 Rajna: Pogled odozgo, dokumentarna serija
 11:15 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Dragocjeni biser, telenovela
 13:10 Kod doktora, talk-show
 14:00 Društvena mreža
 15:20 Igre moći, serija
 16:05 Labirint
 17:40 Život je lijep
 19:00 Dnevnik 2
 19:55 LOTO 7/39
 20:00 Igre moći, serija
 20:45 Samo kulturno, molim!
 21:30 Otvoreno
 22:15 Dnevnik 3
 22:45 Rajna: Pogled odozgo, dokumentarna serija
 23:40 Elitni odred: Danska, serija
 00:38 Twin Peaks, serija
 01:23 Kod doktora, talk-show
 02:04 Skica za portret

02:14 Divlji pastuh, američki film
03:39 Golf u kraljevstvu, američki film
05:04 Dragocjeni biser, telenovela
05:49 Dnevnik 2

05:58 Najava
06:00 Juhuhu
09:55 Novi dom, novi život, dokumentarna serija
10:20 Visoke potpetice u slami, serija
10:45 Heartland, serija
11:35 Čarolija, serija
12:25 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
12:55 Ubojstvo, napisala je - (R)
13:40 Prijatelj je tu u dobru i zlu, američki film (R)
15:05 Glazba, glazba...
15:10 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Stipe u gostima
17:15 Gastronomski užici s Alexom i Mattom, dokumentarna serija
17:40 Kriške sira, dokumentarna serija
18:04 Dolina sunca, serija
18:45 Bitange i princeze
19:20 Bitange i princeze
20:00 Nogomet - LP, emisija
20:35 Nogomet, LP: PSG - Real M, prijenos
22:35 Nogomet - LP, emisija i sažeci
23:20 Vrijeme na Drugom

23:25 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
00:10 Lovci na natprirodno
00:50 Prijatelj je tu u dobru i zlu, američki film (R)
02:15 Noćni glazbeni program

05:35 RTL Danas, (R)
06:15 Virus attack
06:35 Tenkai vitezovi
07:00 Sve u šest, magazin (R)
07:30 Pet na pet, kviz (R)
08:30 TV prodaja
08:45 Hitna služba, serija (R)
09:40 TV prodaja
09:55 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
11:10 Četiri vjenčanja
12:10 TV prodaja
12:25 Hitna služba, serija
13:25 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
14:25 Big Brother, show (R)
15:30 Horvatovi, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Horvatovi, serija
21:10 Big Brother, show
22:15 RTL Direkt
22:45 Big Brother
23:05 Big Brother
23:20 Dr. House, dramska serija
00:20 Kost, serija
01:15 CSI, serija (R)
02:05 Kost, serija (R)
02:50 Astro show, emisija uživo

03:50 RTL Danas, (R)
04:35 CSI: NY, serija
05:15 Kraj programa

ČETVRTAK 22.10.2015.

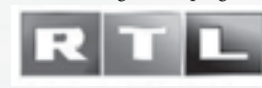
06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:30 Gorski liječnik, serija
10:20 Rajna: Pogled odozgo, dokumentarna serija
11:15 Balade šetanih kola, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser, telenovela
13:10 Kod doktora, talk-show
14:00 Društvena mreža - znanstveni četvrtak
15:20 Igre moći, serija
16:05 Samo kulturno, molim!
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:00 Igre moći, serija
20:45 Vjetar u kosi, dokumentarna serija
21:40 Otvoreno
22:30 Dnevnik 3
22:58 Rajna: Pogled odozgo, dokumentarna serija

23:53 Elitni odred: Danska, serija
00:51 Twin Peaks, serija
01:36 Kod doktora, talk-show
02:17 Skica za portret
02:23 Samo kulturno, molim!
03:03 Ljubav je slijepa, američki film
04:52 Biblija (R)
05:02 Dragocjeni biser
05:49 Dnevnik 2

05:58 Najava
06:00 Juhuhu
09:55 Novi dom, novi život, dokumentarna serija
10:20 Visoke potpetice u slami, serija
10:45 Heartland, serija
11:35 Čarolija, serija
12:25 Kozmopolitska kuharica Rachel Khoo
12:55 Ubojstvo, napisala je - (R)
13:40 Crooked D (Enronov pad), američki film
15:05 Glazba, glazba...
15:10 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima, serija
17:15 Gastronomski užici s Alexom i Mattom, dokumentarna serija
17:40 Kriške sira, dokumentarna serija
18:05 Dolina sunca, serija
18:50 Bitange i princeze
19:25 Bitange i princeze
20:00 80. Zlatna igla, snimka
20:50 Vrijeme na Drugom

21:00 Nogomet, EL
23:00 Nogomet, EL - sažeci
23:25 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
00:10 Lovci na natprirodno
00:55 Crooked D (Enronov pad), američki film
02:20 Noćni glazbeni program

05:35 RTL Danas, (R)
06:15 Virus attack
06:35 Tenkai vitezovi
07:00 Sve u šest, magazin (R)
07:30 Pet na pet, kviz (R)
08:45 Hitna služba, serija (R)
09:55 Mijenjam ženu
11:10 Četiri vjenčanja
12:10 TV prodaja
12:25 Hitna služba, serija
13:25 Shopping kraljica, (R)
14:25 Big Brother, show (R)
15:30 Horvatovi, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Shopping kraljica
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Horvatovi, serija
21:10 Big Brother, show
22:15 RTL Direkt
22:45 Big Brother
23:05 Big Brother
23:20 Dr. House, dramska serija
00:20 Kost, serija
01:15 CSI, serija
02:05 Kost, serija (R)
02:50 Astro show, emisija uživo
03:50 RTL Danas, (R)
04:35 CSI: NY, serija
05:15 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetolik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Moirišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. Kolaž emisija s pregledom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Boja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvođanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

ETNO KUĆA MALI BODROG POSTALA JE TURISTIČKO ODREDIŠTE, MALA OAZA U KOJOJ VRIJEME KAO DA JE STALO

Dosanjani snovi

Nekoliko puta ovog ljeta posao me je odveo u etno kuću Mali Bodrog u Monoštoru. Iza malih drvenih vrata prostrano dvorište u hladu oraha, jedna tipična trščara i vlasnica kuće kojoj baš pri- staje uloga domaćice tog monoštorskog raja. Vratila sam se ponovno kako bih napravila priču o njoj. O Jelisaveti Eržiki Bešenji, vlasnici ove etno kuće

Za Jelisavetu Bešenji, ili Eržiku kako je svi u Monoštoru zovu, može se reći kako je dosanjala svoj san. I ne samo svoj već i san oca **Josipa Antalovića**. A oboje su sanjali da od stare obiteljske kuće naprave etno kuću. Dakako onu tipičnu šokačku trščaru kakvih u selu skoro više i da nema. Trebalo je Eržiki mnogo truda, ali vjerujem i hrabrosti, da se upusti u sve to. Poslije sedam godina može se reći kako se trud isplatio, jer etno kuća *Mali Bodrog* postala je turističko odredište, mala oaza u kojoj vrijeme kao da je stalo. I što je najvažnije, njena vlasnica djeluje sretno i zadovoljno.

ODLUČNA I HRABRA

Eržika je završila srednju ekonomsku školu, ali se poslom za koji se školovala kratko bavila. Bila je uz djecu dok su odrastala, posvećena obitelji i kućanskim poslovima. Kada su djeca stasala našla je uposlenje, na pola radnog vremena, u ljekarni kao higijeničarka. Radi tu i danas. Ona druga priča o Eržiki zapravo je priča o

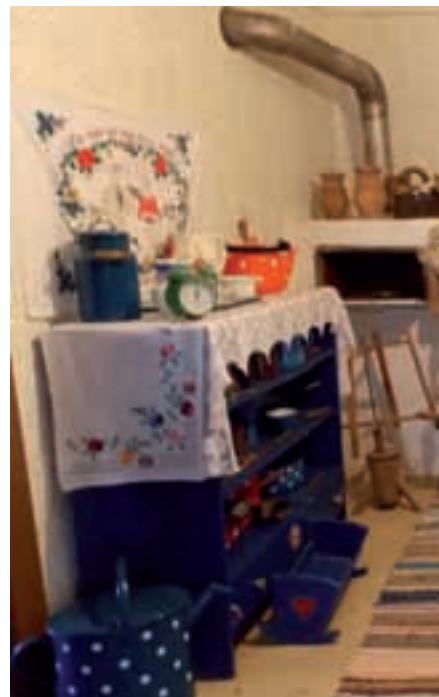
Eržika u čistoj sobi

etno kući. »Prije desetak i više godina o otvaranju etno kuće razmišljali smo moj otac i ja. Ideja nam je bila staru obiteljsku kuću, trščaru, sa zemljanim podom, staru dvjestotinjak godina, urediti onako kako su nekada u selu izgledale skoro sve šokačke kuće. Nažalost tata nije dočekaо vidjeti ovu etno kuću, ali sam zato ja ustrajala«, priča Eržika. A krenula je od samog početka, zapravo od kuće koja je godinama služila kao skladište za robu njenog oca koji je bio krznar. Da će je uspjeti urediti onako kako izgleda danas nisu previše vjerovali ni u njenoj obitelji, ali je ona hrabra i odlučna da uspije ustrajala do kraja. Radila je s majstorima, pomagali su joj mještani, i malo po malo nekada zapuštena trščara je ulickana i uređena. A to ulickana zapravo znači da je oličena, da je podmazan zemljani pod, sreden trščani krov... A uređena znači da je u sobama autentični stari namještaj, sačuvan u obiteljima Eržikinih i suprugovih roditelja. »Dio su mi

darivali i mještani, koji i danas donose ponešto od starih predmeta. Namještaj je star oko 150 godina, a najstariji komad je jedna klupa iz 1867. godine. To je klupa *okretuša* iscrtana tulipanima, što je autentična monoštorska šara. Kuća ima četiri sobe. *Pridnja* je čista soba s klupom *okretušom*, dva kreveta u plavoj boji oslikana tulipanima i jabučicama. U kuhinji je zidani šporet zidan od čerpića i omazan blatom i razboj, ili kako u Monoštoru kažu stativ, na kome su se tkale krpice, čilimi. U trećoj sobi je kredenac, rađen u tehnici *fodorovanje* i oman na kome su se domaćini odmarali kada se vrte s poslova na njivi. Posljednja je spavaća soba, s krevetima, ormarima i natkasnama«, priča Eržika dok nas provodi kroz kuću. A zapravo točnije bi bilo reći dok nas vraća u neko davno vrijeme, zaustavljeno baš na tom mjestu i baš zbog nas. I zbog svih onih koji su tijekom ovih sedam godina obišli *Mali Bodrog*.

RAD U TURIZMU

»Uvijek kada prođe jedno lijepo druženje s gostima i mama i ja sjetimo se pokojnog oca kome bi bilo drago vidjeti kako i što mi to danas radimo. Bio je trgovac, volio

se družiti, razgovarati s ljudima. Takva mi je bila i baka i izgleda da sam to naslijedila od njih dvoje. Želim da mojim gostima bude što ugodnije. Kada dođu u etno kuću i dočekujem ih u nošnji i uz tamburaše», priča nam Eržika. Kaže kako radi na svoj način, po svom osjećaju kako gostima posjet etno kući učiniti što ugodnijim. Da je taj osjećaj vodi u dobrom pravcu dokaz je i knjiga dojmova. Prelistavam je, a u njoj riječi hvale i zahvale. No, rad u turizmu ona ozbiljno shvaća, pa kada se ukaže prigoda sudjeluje na seminarima, sajmovima i drugim skupovima gdje se uvijek nešto novo može čuti i naučiti. Zna i kako posjetiteljima nije dovoljno samo otvoriti vrata, već ih treba i ugostiti dobrom hranom i pićem. I to onim što je posebno, a takav je monoštorski riblji paprikaš, paprikaš od divljači, svatovski svinjski paprikaš i svatovska *faširta*, veliki bački ručak, lezibake, gibanica *sa makem i orem*, likeri, medena rakija, monoštorska vina, domaća rakija... Sve domaće, spremljeno od onoga što se proizvede u selu.

POTPORA OBITELJI

Iako su na početku bili rezervirani glede Eržikina pothvata, vremenom se u cijelu priču uključila i njena obitelj. Svatko pomaže

tamo gdje može. Suprug **Stevan** je vremenom postao majstor kotlića. Kćer **Kristina** pomogla je ove godine oko ličenja, sin **Dejan** je uvijek tu kada zatreba još jedan par ruku, što kaže Eržika, najveća potpora, majka **Katica** svaki dan obide kuću, polije cvijeće, prozrači.

Svaki zarađeni dinar naša sugovornica ulaže u etno kuću. Kaže, i kada je počinjala ulagati su svoj novac, bez ikakvih kredita i poticaja. »Čini mi se kako je prije nekoliko godina bilo više poticaja za razvijanje etno turizma. Dobila sam sredstva na natječaju Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu i tako sam počela izgradnju sale za ručavanje. Prije dvije godine dobila sam sredstva iz proračuna Grada Sombora«, kaže naša sugovornica, koja na naš upit može li to biti posao od koga se živi odgovara kako se to nikada ne zna. Sve ovisi o tome koliko dođe turista, ali stalno treba raditi, ulagati, širiti poznavstva i kontakte.

Želja joj je završiti dvoranu u kojoj bi zimi mogla ugostiti pedesetak posjetitelja, urediti vrt po principima organske proizvodnje i napraviti, kako kaže, mali zoološki vrt, u kome bi bile koke, zečevi i druge domaće životinje. Voljela bi da ovaj posao nastave njena djeca.

Zlata Vasiljević

Autentični stari namještaj u kuhinji

ČESTITAMO: PRVI ROĐENDAN SUPER BEBE

Krštenje i prva svjećica

Super beba **Aleksej Đanić**, rođen s težinom od 5.200 grama, 30. Srujna je ugasio prvu svjećicu na rođendanskoj torti, a tri dana kasnije kršten je u crkvi sv. Lovre u Sonti. Na dan krštenja rodi-

telji **Tamara** i **Goran** upriličili su svečani ručak za bake, djedove, kumove i njihove obitelji. Slavljenik je uživao u društvu i radovao se brojnim darovima, a radosno je zapljeskao i kad je uspio od prve ugasiti svjećicu na rođendanskoj torti.

I. A.

Too optika

BlueGlide

JESENSKA -50% PROMOCIJA

Subotica 024 551 045

od 1.10.2015. do 30.11.2015.

POGLED S TRIBINA

Grazie Italia

Hvala Talijanima za pobjedu protiv Norveške (2:1), jer bez njihove asistencije u posljednjem 10 kvalifikacijskom kolu, pobjeda Hrvatske na Malti (1:0) ne bi imala nikakvu rezultatsku vrijednost.

Ali »azzuri« su odigrali kako se od njih očekivalo (pobjeda im je trebala da bi bili nositelji na Europskom prvenstvu) i »vatreni« su trebali rutinski odraditi duel protiv najvećeg outsidera u skupini H.

No, koliko se gledala realno dosta blijeđa partija Hrvatske na nacionalnom stadionu u glavnom gradu po turizmu poznate otočke države, više se gledao susret na rimskom Olimpiku. I glava je sve navijače počela boljeti kada su Norvežani povelili...

Onda je Hrvatska pogotkom **Perišića** došla u vodstvo i sada je sve bilo u nogama Talijana.

I bilo je. **Florenzi** i **Pele** zabili su za svoju momčad. Ali i za Hrvatsku.

Dvije pobjede za dvije momčadi koje su izborile izravni plasman na sljedeće EP u Francuskoj 2016. godine. A neka i Norvežani kroz doigravanje stignu na Euro. Zavrijedili su.

Novi izbornik **Ante Čačić** pokazao se taličnim izborom vodstva HNS, a s dvije pobjede u posljednja dva kvalifikacijska susreta potvrdio je teoriju provođenja šok terapije u odsudnim trenucima. Bivši izbornik **Niko Kovač**, također, ima dosta zasluga za plasman Hrvatske na novo veliko natjecanje (9 od 11), jer je bio neporažen i vodeći sve do 7. kola, no ceh je platio kiksevima protiv Azerbajdžana i Norveške. Ali takva je izbornička sudbina, jer je i on na izborničko mjesto došao kao šok terapijska zamjena **Igoru Štimcu**.

Sve je to sada dio prošlosti i treba se okrenuti budućnosti. Slijede pripreme za nastup na Europskom prvenstvu i mnogo vremena za uigravanje i konsolidiranje najbolje momčadi koja će predstavljati hrvatski nogomet na mjestu njegovog najvećeg uspjeha u povijesti (3. mjesto na SP 1998).

Tijekom sljedećih mjeseci je pred vodstvom HNS-a još jedna velika zadaća. Riješiti problem s navijačima, jer sljedeća kazna mogla bi biti drakonska.

Igračima i izborniku sve čestitke.

Navijači su na potezu.

D. P.

NOGOMET

Dinamo dočekuje Olympiacos

Susretima trećeg kola nastavlja nova sezona Lige prvaka, a zagrebački **Dinamo** u utorak 20. listopada dočekuje grčkog prvaka **Olympiacos**. Nakon debakla protiv **Bayerna** u Münchenu, »modri« svoju priliku traže protiv momčadi s kojom će se najvjerojatnije boriti za treću poziciju u skupini F.

KOŠARKA

Cedeviti derbi protiv Zvezde

Košarkaši **Cedevite** svladali su u Zagrebu branitelja naslova **Crvenu zvezdu** (74:72) i revanširali se za prošlosezonske poraze. No, ostala dva hrvatska porotivnika u natjecanju ABA lige ubilježila su poraze u 5. kolu. **Zadar** je doma poražen od **Mega Luksa** (76:81), a **Cibona** je na gostovanju pretrpjela poraz od **Metalca** (77:61). Na tablici regionalne košarkaške lige **Cedevita** se nalazi na trećem mjestu (4 pobjede i 1 poraz), **Cibona** je trinaesta (1-4), **Zadar** četrnaesti (1-4).

ODBOJKA

Tri poraza

Bez osvojenog seta odbojkaška reprezentacija Hrvatske je završila nastup na Europskom prvenstvu u Torinu. Posljednji od tri poraza u skupini bio je od Estonije (0:3) koja nastavlja prvenstvo u osmini finala.

TENIS

Čilić bolji od Ćorića

Glavkom pobjedom (6:1, 6:2) **Marin Čilić** je za samo sat vremena svladao **Bornu Ćorića** u drugom kolu Mastersa u Šangaju i dokazao tko je prvi hrvatski reket.

Karlović najbolji as server

Prošlog tjedna na ATP turniru u Pekingu **Ivo Karlović** je u susretu protiv Urugvajca **Cuevasa** ispalio 26 as servisa i pretekao legendarnog **Gorana Ivaniševića** na prijestolju najboljeg svjetskog servera. Na Masters u Šangaju **Div sa Šalate** je stigao s 10247 aseva na svom serverskom kontu.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Izdajemo apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Zagreb, u Srednjacima izdajem jednosobni stan, soba, kuhinja, kupatilo. gr. grijanje, telefon, renoviran, nov namještaj. Tel.: 024 547 204.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Podajemo obiteljsku katnu kuću 210 m² na placu od 670m² – garaža, kotlarnica, ljetna kuhinja i vinska komora sve opeka, plin, etažno grijanje, telefon, interfon, do autobusa 5 minuta. Subotica. Tel.: 024 546 061 ili 064 468788.

Prodajem Tv Samsung ekran ravan 82 cm, daljinski, namještaj visoki sjaj – regal 3,8, klupski stol, škrinja za jastuke i regal 2,v /2š. Tel.: 064 4681788.

Prodajem noviju trosobnu kuću na uglu, s placem od 524 m² u Novom naselju – Aleksandrovo. Tel.: 063-553-447.

Subotica centar – izdaje se uredski poslovni prostor, 4 prostorije, 130 m², tri telefonske linije, internet, parking prostor. Cijena po dogovoru. Tel.: 024/529-745, 063/518-218.

Hrvat, 25 godina, zaposlen, vlasnik velike kuće u turističkom gradu Slavenska Orahovica kod Osijeka, traži djevojku zanatliju (frizerku) za dopisivanje – brak. Uz pismo poslati fotografiju.
Ivan Peček, Stjepana Radića 10, HR 33515 Orahovica Slavenska, Hrvatska.

Izdajem u najam 20 ari placa u progonu u centru Tavankuta, pogodno za plastenik ili organsku proizvodnju – ima bunar. Tel.: 064 5259245.

Prodaje se kuća – vikendica na zapadnoj obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, novu električnu kosilicu, muške čačkire s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke. Tel.: 024 532570.

Kupujem salaš s okućnicom u Ljutovu ili Tavankutu. Tel.: 069 2887213.

Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjaviceevece, čaršavi, muške čačkire i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.

Prodaje se dvosoban stan (51 m² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Prozivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 062 788924.

Prodaje se trosoban stan od 73 m², dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,.... Cijena 50.000 eura. Tel.: 069 2052608.

Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićeva naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.

Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.

Prodaje se apartman 36m² u Jadranovu 5 km od Crikvenice. Tel.: 024 4527499 ili 064 1839591.

Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369

Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 23. 10. 2015.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC **Bunjevačko kolo**, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Zvonko Sarić, Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hredirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:
Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

TAMBURAŠKA SCENA

Ansambl *Hajo*

Ansambl *Hajo* iz Subotice, osnovan je 1988. godine. Jedan je od rijetkih orkestara koji se ovim poslom bavi profesionalno, a sebi za cilj uzeli su očuvanje tradicijske tamburaške glazbe, te stvaranje novih autorskih kompozicija. Orkestar je ime dobio po nadimku čuvenog virtuozu i skladatelja **Pere Tumbasa - Haje**. Nastupali su na brojnim festivalima u regiji, kao što su Festival *Zlatna tam-*

burica (Novi Sad), Festival bunjevački pisama (Subotica), Festival šokačke pisme (Županja), Tamburaški festival Čanad (Rumunjska) i *Zlatne žice Slavonije* (Požega). Na Tamburica festu 2012. godine su osvojili nagrade za najbolji orkestar, a njihov član je proglašen za najboljeg basprimaša. Ansambl »Hajo« čine **Branko Kutuzov** (basprim 1), **Dejan Bažant** (basprim 2), **Davor Ševčić** (čelo), **Ivan Piuković** (kontra), **Marinko Piuković** (bas) i **Tomislav Vukov** (harmonika i vokal). Ove godine ansambl je po drugi puta sudjelovao na *Zlatnim žicama Slavonije* koje se održavaju u sklopu *Aurea festa*, gdje su se predstavili s autorskim pjesmama. Također nedavno su gostovali na tamburaškoj rapsodiji u Žepču u Bosni i Hercegovitni. Ove godine obilježili su 27 godina ansambla, a prigodom srebrnog jubileja izdali su CD *Evo opet šorom vranci jure* u izdanju *Croatia records-a* na kom se nalazi 11 pjesama. Tom prigodom snimljen je i istoimeni spot, a ove godine je snimljen spot za novu pjesmu *Nanino prelo*.

Zanimljivo je spomeniti da je orkestar nešto više od 16 godina, svakodnevno svirao u restoranu *Majur* na Kelebiju. Ansambl *Hajo* sada nema stalni angažman, nego se njihova glazba može čuti kako u Subotici i okolici tako i u zemljama regije. Dosadašnje autorske skladbe potpisuje Tomislav Vukov, a u pripremi je i materijal za novi CD.

Ansambl *Hajo* je jedan od rijetkih sastava koji ima dobru suradnju s radio Beogradom, te je snimio trajne snimke za potrebe ovoga radia.

D. P.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Orasi spadaje...

Piše: Branko Ivković

Faljnīs čeljadi, e lipo ne znaš štaš prija, u avliji još kuruza, triba ić parat i sijat žito, ova moja meće koji kaki dunc i kiselo a vamo dunijo niki vitrina pa nabrzinu namlatijo orasa, niko ji pokupit, a kad se sitim da ću morat još i lupat trbu

mi se okrene, ovi moderni cukrasi neće da kupe više u lupinji već očišćeno. Al šta ćeš, došlo tako vrime da ne mož ni s čim već izać na kraj, nema se vrimenta. Eee, Bože moj, a kad-god se za sve imalo vrimenta, oralo se volovima i konjima, veći sveci se nisu radili nikad na njivi, samo ono što se moralo oko salaša, nediljom sačuvaj Bože štogod i sve se borme stiglo, a sad... Ne daj nas Bože, taki smo već ko one bisne vaške na lancu što vijadu sam svoj rep a nikad ga ne stignu. I vrime se niko popišmanjilo. Nemade više onog lipog lita, pa jeseni, već vrućina šiba da moraš ić golušav, a ondak tako stegne da čoviku triba kožu. Ta veli moj Joso da nas to već Bog pokaro što ne znademo reda, a i trevijo je, kad zagledim ovi malim paorima sve se već pootimalo, prikupci i nakupci »ovršu« i ono malo s rđavom cinom, a svit pobigo u varoš jal u svit i sad zabadavad veliki traktori i ona čuda, ne stignedu poradit, a vamo sve bi sami. Ne bi ovi novi »gazde« volili platit nadnicu ni sebi samim a kamol drugom. Meni se čini da ćemo mi oplakat ono staro vrime i naše ruganje »starovinskim«, pogotovo sam ciguran otkako sam niko veće bijo u gostima kod mog pajdaša **Ivana Ivkovića Ivandekića** na pridstavljanju njegove knjige *Moja Luca u Bunjevačkim kolu*. Čeljadi moja, njegov divan i ona tija svirka Hajine bande me tako trevilo tute digod u prsa, odjedared sam vidijo moj Ivković šor, a i druge šorove, avlije tačkama ograđene, bašče okolo krunicom i šenflikom, bile salaše jedan do drugog, Badin, Romićov, Cvijanov, bać Loska Kolara, Jurićov pa peracin, »doktorov«... A priko Frljaza isto puna salaša. A sad da vam ne možem ni ispriopovidat kako je, sve se razišlo, pobiglo s njiva od koji su stotinama godina živili njevi majke i dide. Sve je to lipo Ive složio u pripovitku i nama šest godina pripovido, a ondak lipo sjedinijo u knjigu, svaka mu čast. Ne bi vam toliko divanijo o knjigi, to ćete i sami pročitat, neg jestel čuli da oćedu da nam prodađu varoški radijo, a prija tog su ga tako smanjili da više se već nije mogo čut ni u Ivković šoru a kamol dalje – kad se spuštım za josagom u do a on već pišti. No sad će to kupit kaki nov gazda pa ćemo vidit šta će bit dalje. Do sad je još jedino na njem se mogla čut naša rič i kaki malo visti o našim svitu i običajima, i po di koja lipo pisma, a sad ćemo vidit, al čisto sumnjam, na ovi drugi radijima i vistima kad ji otvoriš ujtru kažedu »dobro jutro vlasti« i metnedu divan glavnog, a doveće kažedu »lak noć vlasti«. Samo kad bi oni priplatu jopet, a lipo je prid vokšovanje divanijo da neće bit priplate. No višak i divanit, ajd zbogom čeljadi.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Ka žena drži kajase

Bač Iva i njegova prvać išli ko kuma Tune na svečani ručak. Zvali cilu familiju, al nisu mogli dojt ni starija i njezin deran, a ispalo da ni mogla ni mlađa, imali te subote škole. Kum Tuna i njegova slavili tris godina otkako se uzeli. Okupila jim se cila familija, imade ji vraganajst. Istina, kum Tuna je jedinak, otac i mater mu pomrli, pa baš i nema svoji, al zoto imade kuma. Sa salaša je, iz dvanajst dice, pa njezni braće i sestara i njeve dice, snaja, zetova i onda, ope, njeve dice, imade priko stodvajst. Pa i iz kuće ji imade deset, pa su zvali i njeve sa posla i glavne iz partije, bome, okupilo se tu skoro dvi stotine čeljadi. Zoto i nisu tili ništa praviti doma, neg u bircuzu. Uzeli i dvi bande, pa jim svirali malo jedni, malo drugi. Bilo tu svirke za svakoga, pivale se i starovircke i nove. Svašta bilo i za jist, bač Ive jedino falijo paprikaš. Kanda je falijo i kumu Tune. Doduše, tijo on da se kuva, al njegova ni da čuje, veli to je starovircki. Nećedu se vada brukat prid varošanima. Vad nisu došli reskirat da se isfleku, a svi tako lipo navučeni. I još napomenila bač Ive i njegove ka su ji došli zvati da se ne bi tribali zabunit i divanit šokački, veli to je jako starovircki, pa ji možda gosti iz varoši ne bi ni razumili. »Ta kumo, ne boj se, znademo mi svakako, al kakogod divanijo, oni nikada i nikako mene neće razumit. Eto, vidim da mi ne razumiš ni ti, a bome ni kum Tuna. Navadili se na državne jasje, pa razumite jedino da triba slušati i divanit ko ni iz varoši, jel bi mogli ostat brez službe«, malo je pecne bač Iva. Kum Tuna samo sago glavu i čuti. Ko nji oduvijek bilo tako, o prvi dana ka su se uzeli kuma dovatila kajase u šake. »E, kume, tebe niko ni kriv što si osto tvrdoglav. Tuna mi poslušao, pa se učlanjio u partiju u koju sam mu rekla da bi tribo. Dobro znadeš kako je, uvijek je najviše asne ako ćeš se okrenit nako kako duše vitar. Eto, oma ščim su naši zadobili, primili su nas obadvoj u službu. Namistili nam da podobijamo i nikake diplome, a škulu vidli nismo. Za kratko vrime smo i avanzovali, pa su nam onda primili u službu i dicu i snaje. A ti se samo kokoši sonim – moje, pa moje! Bome, puno je više asne ka pod jedan krov dojde šes platica«, veli kuma sva puna sebe. Na ručku bilo lipo, bač Iva bi drečo od milina. Služili ji kelneri u bili rukavica. Jist bilo svašta, a kolača i torti svakaki. Potli ručka nuz bač Ivu i kumu Tunu sijo jedan od ni iz varoši. »A znadete, ka sam se krenijo vamo, mislijo sam da ću se najist noga vašega lipoga paprikaša. To mi najslade uvijek ka dojdem u selo. I da znadete, uživam slušati i vaš lipi, starovircki divan, samo danas ga baš i ne čujem«, veli i nalje jim tri špricera. Kum Tuna je samo čutio. Jako je izdanijo i zableno se u njegovu ko tele u šarena vrata.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Sagan:** Postoje dve grupe ljudi koji ne znaju ništa o ženama: oženjeni i neoženjeni muškarci.
- **Parker:** Jedini način da žene dobiju toliko željenu ravnopravnost jeste da se odreknu nekih svojih prava.
- **Lolobrigida:** Žena danas ili mora voljeti nekog muškarca ili razumjeti. Oboje se ne može.

KVIZ

Lovro Matačić

Koje godine i gdje se rodio glasoviti hrvatski dirigent **Lovro Matačić**?
 Gdje je započeo svoju glazbenu karijeru?
 Tko je zaslužan za njegovo glazbeno usavršavanje?
 U kojoj operi je dobio svoj prvi glazbeni angažman?
 Kada je prvi put ravnao Zagrebačkom filharmonijom?
 Koje je sve operne kuće vodio?
 Kako je tekla njegova impresivna karijera nakon izlaska iz zatvora?
 Kada i gdje je umro Lovro Matačić?

Rodio se 14. veljače 1899. u Sušaku.
 U Bečkim dječacima (1907).
 Pedagozi s Bečkog konzervatorija.
 U Ljubljani 1922. godine.
 1927. godine.
 Operu HNK u Zagrebu, Operu u Beogradu...
 Nakon Titovog pomilovanja postaje jedan od najpoznatijih europskih i svjetskih dirigenta.
 Umro je 4. siječnja 1985. godine u Zagrebu.

FOTO KUTAK

Odmor od knjiga!

VICEVI

Srela se dva prijatelja:

- Što ima novo? - upita Ivica.
- Završio sam Ekonomski fakultet? - pohvali se Josip
- I što ćeš sada?
- Selim skelu na Pravni! - odgovori Ivica

Pita žena muža:

- Kako ti se sviđa moj novi šešir?
- Odličan je, potpuno ti pokriva lice!

NOGOMET

Bodovi za priključak

SUBOTICA – Minimalnom pobjedom (2:1) protiv *Dunava* iz Starih Banovaca (2:1) *Bačka 1901* je osvojila tri nova boda i s 15 osvojenih bodova uhvatila priključak za vrh tablice Srpske lige skupina Vojvodina. U subotu 17. listopada crveno-bijeli gostuju u Odžacima protiv istoimene momčadi.

Pobjeda Tavankuta

TAVANKUT – Dva gola u mreži gostiju iz Turije (2:0) bila su dovoljna za sigurnu pobjedu *Tavankuta* protiv *Mladosti* u 9. kolu *Bačke lige*. Slijedi teško gostovanje kod *Bratstva 1946* u subotu 17. listopada u Prigrevici.

Namučili favorita

RASTINA – Sončani su, iako oslabljeni neigranjem četvorice prvotimaca, u sedmom kolu Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci, na gostovanju u Rastini, pružili žestok otpor favoritu, NK *Rastina 1918*. Po hladnom i kišovitom vremenu »plavi« su utakmicu počeli pomalo bojažljivo, pa su već u 7. minuti domaćini došli u prednost, koju su podvostručili u finišu prvog poluvremena. Sončani su smanjili prednost domaćina već u 49. minuti eurozgoditkom agilnog *Klipe*, a isti igrač je na isteku jednoga sata igre i poravnao rezultat. Samo tri minute kasnije domaćini su po treći put zatresli mrežu mladog vratara *Lukača* za konačnih 3:2.

Katastrofa Monoštoraca u Kuli

KULA – U sedmom kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci Monoštorci su na vrućem gostovanju u Kuli teško poraženi. U susretu *Hajduk* juniora i *Dunava* igrala je samo jedna ekipa, pa se mreža gostiju tresla sedam puta, a *Dunav* je uspio postići samo počasni zgoditak. U narednom kolu Monoštorci će na Doli odigrati derbi protiv viceprvaka *Aleksa Šantića*.

Remi za povijest

SUBOTICA – Nogometašice ŽNK *Spartak* odigrale su prošlog četvrtka senzacionalnih 0:0 protiv dvostrukog prvaka Europe *Wolfsburga* u prvom susretu šesnaestine Lige prvaka za žene odigranom na Gradskom stadionu u Subotici.

RUKOMET

Visok poraz

SUBOTICA – Na gostovanju u Subotici ekipa RK *Sonta* je teško poražena od ekipe *Vojput 2*. Iako igrački jači nego u prošlom prvenstvu, Sončani nikako da to pokažu i na parketu. Upravo suprotno, igra im je dokaz da skupina dobrih igrača ne mora tvoriti i dobru ekipu. Očito je da su neuigrani, a pojedincima nedostaje i snage i kondicije, što je posljedica neredovitog treniranja. Plod takove igre je i rezultat utakmice *Vojput 2 – Sonta* 44:28.

Uvjerljive Sončanke

RUSKI KRSTUR – U 3. kolu TRLS, skupina Srijem – Južna Bačka pomlađene Sončanke su gostovale u Ruskom Krsturu. Trenerski tandem *Danilović – Bukovac* prezadovoljan je pokazanom igrom, osobito od strane najmlađih, koje su dobile solidnu minutažu i na najbolji način je iskoristile. Na vratima je blistala *Marijana Gomboš*, pa je proglašena i za igračicu utakmice, a najefikasnije su bile *Tančik* s 7 i *Miloš* s 6 pogodaka. Na koncu, semafor je pokazivao rezultat 14:30.

I. A.

KOŠARKA

Uvjerljiv poraz

VRŠAC – Nakon uspješnog starta u Prvoj ligi Srbije košarkaši *Spartak* doživjeli su u drugom kolu uvjerljiv poraz na gostovanju u Vršcu (67:87). U narednom kolu *Spartak* u subotu 17. listopada dočekuje momčad *Smedereva*.

Uspješan start

SUBOTICA – Košarkašice *Spartaka* svladale su ekipu *Studenta* (61:53) u susretu prvog kola Ženske košarkaške lige Srbije. Sljedeći prvoligaški duel »Golubice« će imati na gostovanju u Vršcu, a susret se igra u subotu 17. listopada.

DAVORIN KUNTIĆ, KOŠARKAŠ KK SPARTAK IZ SUBOTICE

Piše: Dražen Prčić

Osjećaj je izvanredan

Internacionalno iskustvo poboljšalo je moje igračke mogućnosti

Nakon tri godine igranja u susjednoj Mađarskoj, Subotičanin **Davorin Kuntić** vratio se u rodni grad i ponovno igra za svoj matični klub, KK *Spartak*. Kakvi su prvi dojmovi novog playmakera subotičkog prvoligaša i što očekuje od povratničke sezone saznali smo u kraćem razgovoru za naš tjednik.

»Tri godine sam bio izvan košarke u Srbiji i mogu reći kako sam se pomalo odvikao od svega ovoga na našim prostorima. Čini mi se kako ima mnogo više publike nego prije, te da je zanimanje za košarku u Subotici veće. Sve je nekako živnulo i osjećaj je izvanredan, jer ja sam ipak 'Spartakovo dijete' koje je prošlo sve selekcije matičnog kluba. U klubu vlada jedna vrlo pozitivno ozračje, novo vodstvo se trudi osigurati najbolje moguće uvjete i na nama je da to i uzvratimo dobrim igrama« ushićen je Davorin prvim subotičkim dojmovima.

MAĐARSKA – SRBIJA

Profesionalni košarkaški kruh protekle tri godine Davorin je zarađivao igrajući za momčadi Prve mađarske lige. Na naše pitanje kako mu se doima prijelaz s mađarske na košarku u Srbiji, Kuntić odgovara: »Košarka u ove dvije zemlje je posve različita, jer se u Srbiji igra više tzv. školski odnosno momčadski, dok se u Mađarskoj, zbog velikog broja stranaca igra pretežito podređuje pojedincima. Meni kao organizatoru igre u svakom slučaju mnogo više odgovora ova naša postavka igre, a opet činjenica je kako je košarka u Srbiji na mnogo višoj razini.«

PRVA LIGA

Košarkaši *Spartaka* ove sezone će se natjecati u najjačem ligaškom rangu, a s nekoliko igračkih pojačanja, među kojima je i naš sugovornik, mogli bi pretendirati na dobar plasman i ulazak u doigravanje za prvaka. Visokom pobjedom u prvom kolu navijestili su aspiraciju borbe za vrh tablice.

»Pobjeda u prvom susretu protiv *Jagodine* je bila očekivana, a mi smo svojom dobrom i efikasnom igrom na terenu to potvrdili u najboljoj mjeri. Liga je vrlo kvalitetna, ima mnogo dobrih, mladih igrača koji su reprezentativci u svojim starosnim kategorijama, mnogo se trči i mogu primijetiti kako su sve momčadi odlično pripremljene. Iako mno-

gi govore kako imamo momčad za sredinu tablice očekujem jednu dobru sezonu u kojoj bi mi trebali napadati jedno od mjesta u vrhu tablice. Četiri najbolje momčadi iz ligaškog dijela i četiri ABA ligaša (*Partizan*, *C. Zvezda*, *Metalac* i *Radnički*), igrat će na kraju doigravanje za prvaka Srbije u košarci, a bilo bi jako lijepo našim navijačima priuštiti velike momčadi poput *Partizana* i *Crvene zvezde*.«

Kakav je trenažni proces?

»Radi se zbilja dobro. Imamo dva treninga dnevno, pod stručnim nadzorom trenera **Peđe Gurilovića** i **Slobodana Lukića** i vjerujem kako ćemo sav uloženi trud materijalizirati osvajanjem bodova u predstojećim prvoligaškim susretima.«

INTERNACIONALNO ISKUSTVO

Kao vrlo mlad igrač Davorin se otisnuo u inozemne profesionalne vode, a sada se kao iskusan košarkaš vratio na domaće terene. Kako gleda na svoj igrački razvoj s distance od tri protekle godine tijekom kojih je igrao za dvije mađarske momčadi iz Keskemeta i Szegeda?

»Prije svega dobio sam na tjelesnoj snazi, imam 12 kg više i osjećam se mnogo jačim. Također, napredovao sam i u taktičkom pogledu, jer se u Mađarskoj zbog osobnosti tamošnjeg pristupa igri dosta pažnje posvećuje upravo drukčijoj košarkaškoj filozofiji. Mislim kako je ova kombinacija tjelesne snage i taktike u mnogome poboljšala moje igračke vrijednosti, jer današnja košarka traži mnogo više snage i angažmana nego što je to bio slučaj prije desetak godina. Vjerujem kako ću u nastupajućoj sezoni još napredovati u svojoj igri što bi mi bila najbolja preporuka za nastavak košarkaške karijere u nekom inozemnom klubu«, istakao je na koncu razgovora novi stari košarkaš KK *Spartak* iz Subotice Davorin Kuntić.

ŽENA PREDsjednica KLUBA

»Predsjednica **Josipa Ivanković** je super i za sada smo zadovoljni njezinim angažmanom. Prvi puta u mojoj dosadašnjoj karijeri mi je žena na čelu kluba, što je jedno novo iskustvo, a po tome smo i jedinstveni u Prvoj ligi Srbije.«

Snažom ljubavi

FESTIVAL
HRVATSKIH
DUHOVNIH
PJESAMA
U SUBOTICI

HosanaFest

2015

HosanaFest

20 sati

18.10.2015.

SUBOTICA

SPORTSKA DVORANA
Tehničke škole (MEŠC)

ulaz: 200 dinara / 20 kuna